

ਚੀਚ ਵਹੁਟੀਆਂ

.ਗਜ਼ਲ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ

ਬਰਖਾ ਵਿਚ ਜਦ ਚੀਚ ਵਹੁਟੀਆਂ ਨ੍ਹਾਉਣਗੀਆਂ।
ਸੋਨ-ਸੁਨੱਖੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਚੇਤੇ ਆਉਣਗੀਆਂ।

ਚੀਚ ਵਹੁਟੀਆਂ

.ਰਾਜਲ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ

ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤ

Cheech Vahutiyan

A collection of Punjabi Gazals

By

Jagir Singh Preet

Preet Filling Station

Hindustan Petroleum Corporation Limited.
Partabpura, Teh. Phillaur (Jalandhar)-141305

Ph. : (O) 01826-233240 (R) 223240

Mobile : 98140-30441

2009

Published by Lokgeet Parkashan
S.C.O. 26-27, Sector 34 A, Chandigarh-160022
India

Ph.0172-5077427, 5077428

Punjabi Bhawan Ludhiana, 98154-71219

Type Setting & Design PCIS

Printed & bound at Unistar Books (Printing Unit)
11-A, Industrial Area, Phase-2, Chandigarh (India)
98154-71219

© 2009

Produced and bound in India

All rights reserved

This book is sold subject to the condition that it shall not, by way of trade or otherwise, be lent, resold, hired out, or otherwise circulated without the publisher's and writer's prior written consent in any form of binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser and without limiting the rights under copyright reserved above, no part of this publication may be reproduced, stored in or introduced into a retrieval system, or transmitted in any form or by any means (electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise), without the prior written permission of both the copyright owner and the above-mentioned publisher of this book.

ਸਮਰਪਣ

ਦਿਲ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ

ਪ੍ਰੋ. ਦੀਦਾਰ

ਨੂੰ

ਜਿਸ ਦੇ ਦਿਲ ਅੰਦਰ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਸੀ

ਤੇ ਉਹ ਉਸ ਦਰਦ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਕੁ ਹੀ

ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਛੱਡ ਗਿਆ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ

ਤੇ ਅਥਾਹ ਦਰਦ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈ ਗਿਆ।

ਉਹ ਇਸ ਅਸਹਿ ਦਰਦ ਨਾਲ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀ

ਕਿੰਝ ਜੁਝਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਸੋਚ ਕੇ ਸਿਰ ਸ਼ਰਧਾ

ਨਾਲ ਝੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਤਤਕਰਾ

ਗਜ਼ਲ ਮੰਚ ਦਾ ਹੀਰਾ/ਅਜਾਇਬ ਚਿੱਤਕਾਰ	11
ਇਕ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸੁਰ/ਡਾ. ਜਗਤਾਰ	14
ਨਵੀਂ ਪੈੜ/ਸਰਦਾਰ ਪੰਛੀ	17
ਇਕ ਜਮ੍ਹੂਦ ਦਾ ਟੁੱਟਣਾ/ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤ	23
ਚੀਚ ਵਹੁਟੀਆਂ ਵਰਗਾ ਪ੍ਰੀਤ/ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਕੰਵਲ	29
ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਡੁੱਬਣ	31
ਖਿੜੀਆਂ ਸਨ ਗੁਲਜ਼ਾਰਾਂ ਜਿਥੇ	32
ਕੋਇਲਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਕੋਇਲਾਂ ਦਾ	33
ਝੂਠ ਹੈ ਲੋਕੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਲਈ	34
ਤੇਰੇ ਗ਼ਮਾਂ 'ਚ ਘਿਰ ਕੇ ਦੱਸ ਕਿਉਂ	35
ਖ਼ਾਬ ਕੁਝ ਸੀਨੇ 'ਚ ਲੈ	36
ਸਮਝ ਤੇਰੀ ਮਿਹਰ ਇਹ ਵੀ	37
ਮੋਇਆ ਕਿਹੜਾ ਗੀਤ ਵਿਚਾਰਾ	38
ਮਨ-ਪੀੜਾਂ ਤਾਂ ਬਿਰਹਾ-ਰਾਗ	39
ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਬਿਤਾਏ ਦਿਨ	40
ਪਲ ਵੀ ਨੀਂਦ ਨਾ ਆਈ ਰਾਤ	41
ਮੈਂ ਸੋਚਾਂ, ਕਿਉਂ ਮੈਂ ਹੀ ਤੰਗ ਹਾਂ	42
ਅੱਲੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਆਏਗਾ ਅੰਗੂਰ	43
ਹਰ ਘੜੀ ਹਰ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਤੂੰ	44
ਜ਼ਰਾ ਜੇ ਉਹ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ	45
ਭਰੀ ਨਾ ਐ ਦਿਲਾ ਹੋਕਾ	46
ਹੋਰ ਲਿਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਰਹੇ ਨਾ	47
ਸੰਗਤ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਤੈਨੂੰ	48-49
ਸਾਨੂੰ ਲਾਏ ਝੂਠੇ ਲਾਰਿਆਂ ਦੀ	50
ਕੌਣ ਕਿਸੇ ਲਈ ਜੀਂਦਾ ਇੱਥੇ	51
ਰੋਜ਼ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ ਢਲਦਾ ਰਿਹਾ	52
ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ 'ਚ ਤੇਰੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ	53

ਤਪਦੇ ਸਫ਼ਰ 'ਚ ਜਦ ਵੀ	54
ਰੋਜ਼ ਨਵੇਂ ਹੀ ਲਾਰੇ ਲਾਉਣ ਦਾ	55
ਮੁੜ ਪਿਆਰ ਓਸ ਦੇ ਨੂੰ	56
ਬੁਝ ਗਏ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੀਵੇ	57
ਕਿਉਂ ਨਾ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸ਼ੇਅਰ	58
ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਗਿਆ	59
ਗੱਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ	60
ਠੰਡਾ ਹੌਕਾ ਭਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਕਸਰ	61
ਰੂਪ ਤੇਰਾ ਤਾਂ ਹਾੜ 'ਚ ਠੰਡਾ	62
ਜਦ ਵੀ ਗੱਲਾਂ ਛਿੜਣ ਮੇਰੇ ਦਿਲਦਾਰ ਦੀਆਂ	63
ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਮੀਤ ਪਿਆਰੇ	64
ਯਾਦ ਤੇਰੀ ਹੈ ਸਾਂਭੀ ਸੀਨੇ	65
ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਨਿਆਰੇ ਰੰਗ	66-67
ਉਹ ਕਦੇ ਤਾਂ ਅਕਲ ਦੀ ਟਾਹਣੀ ਨੂੰ	68
ਦਿਲ ਦੀ ਚਰਬੀ ਢਾਲ ਕੇ ਰੱਖੀਏ	69
ਕੌਣ ਕਹੇ ਜੱਗ ਮੇਰਾ ਹੈ	70
ਜੀਵਨ ਦਾ ਕੀ ਰੱਖੀਏ ਨਾਂ	71
ਉੱਗ ਆਈਆਂ ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਬਹੁਮੰਜ਼ਲੀ	72
ਬੱਦਲ ਜਦ ਵੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਕਰਦੇ ਨੇ	73
ਕਹਿਰ ਇਹ ਵੀ ਵਰਤਣਾ ਸੀ ਲਾਜ਼ਮੀ	74
ਝੂਠੀ ਕਹੀ ਜ਼ਬਾਨ ਦੀ ਗੱਲ	75
ਕਵਿਤਾ ਪੂਜਣ ਯੋਗ ਹੈ ਜੇ ਉਹ	76
ਔਰਤ ਬਿਨ ਸੰਸਾਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦਾ	77
ਰੋਈ ਕਾਹਨੂੰ ਜਾ ਰਹੀ ਏਂ ਬੱਲੀਏ	78
ਜਿਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ	79
ਖੋਲ੍ਹੋ ਬੂਹੇ ਬਾਰੀਆਂ	80
ਇਹ ਬਾਜ਼ੀ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਜੇ	81
ਕਦੇ ਇਹ ਫੁੱਲ ਬਣ ਜਾਂਦੀ	82
ਸੂਰਜ ਸਭ ਨੂੰ ਅਪਣੀ ਲਾਲੀ	83
ਰੱਖ ਹੋਸਲਾ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੇ ਵੱਲ	84
ਹੁਣ ਤਾਂ ਮਾੜੇ ਯਾਰ ਵੀ ਚੰਗੇ	85

ਇਸ਼ਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ	86
ਨਜ਼ਰ ਵਾਲੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ	87
ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਾਰੇ ਗਿਲੇ ਦੂਰ	88-89
ਕਰਦੇ ਏਦਾਂ ਯਾਰ ਪਿਆਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ	90-91
ਬੜੇ ਹੀ ਤੰਗ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਨੇ ਅਪਣੇ	92
ਯਾਰ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਮਿਲਦਾ	93
ਰੋਟੀ ਦਾ ਹੱਲ ਹੋਣਾ ਕਿੱਦਾਂ	94
ਯਾਰਾ ਪੁਛ ਨਾ ਹੁਣ ਤਕ ਆਪਾਂ	95
ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਗੀਤ ਰਹੀ ਹੈ	96
ਜੇ ਅਪਣੀ ਆਪ ਨਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ	97
ਰੁੱਖ ਜੇਕਰ ਢਹਿ ਗਏ ਤਾਂ	98
ਰਾਤ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਨੀਂਦ ਤੇ	99
ਓਸ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਗਿਲਾ ਅਕਸਰ	100
ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਆਸ ਤੇ ਉਮੰਗ ਦੋਸਤੋ	101
ਅਪਣੀ ਜੇਕਰ ਹਾਲਤ ਏਹੋ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ	102
ਐ ਮਨ ਮੇਰੇ ਕਾਹਲਾ ਪੈ ਕੇ	103
ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਤੜਪਦਾ ਫਿਰ ਦਰ ਤੇਰੇ 'ਤੇ	104-105
ਆਵੇ ਨਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਤਾ ਵੀ	106
ਜੰਗਲ ਦੇ ਵਿਚ ਚੈਨ ਬੜਾ ਹੈ	107
ਤੁਰ ਗਿਐ ਤੂੰ ਯਾਰ	108
ਉਹ ਦਿਨ ਕਿੰਨੇ ਸੋਹਣੇ	109-110
ਕਤੇਹ	111
ਮੋਤੀ ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ-ਇੰਦਰਜੀਤ ਹਸਨਪੁਰੀ	112

ਬਰਖਾ ਵਿੱਚ ਜਦ ਚੀਚ ਵਹੁਟੀਆਂ ਨ੍ਹਾਉਣਗੀਆਂ।
ਸੋਨ-ਸੁਨੱਖੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਚੇਤੇ ਆਉਣਗੀਆਂ।

-ਪ੍ਰੋ. ਦੀਦਾਰ

ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮਗਰ ਭੱਜਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਜੋ ਫੌਜ ਹੈ,
ਇਸ ਫੌਜ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਵਰਦੀ ਬਣਾ ਦਿਉ।

-ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਕੰਵਲ

ਰੂਹ 'ਤੇ ਇਕ ਸ਼ਖਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਰਹੇਗਾ ਦੇਰ ਤੱਕ।
ਛਣਕਦਾ ਥੇਹਾਂ 'ਚ ਇਕ ਹਾਸਾ ਰਹੇਗਾ ਦੇਰ ਤੱਕ।

-ਡਾ. ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਚੰਦ

ਏਕ ਸੇ ਏਕ ਹਸੀਂ ਆਏਂਗੇ ਕਾਂਧਾ ਦੇਨੇਂ,
ਮੇਰੀ ਮਈਯੱਤ ਪੇ ਭੀ ਜੰਨਤ ਕਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਹੋਗਾ।

-ਸਰਦਾਰ ਪੰਛੀ

ਪਰ ਤਾਂ ਲੈ ਆਇਐਂ ਸਜਾਵਟ ਦੇ ਲਈ, ਤਾਂ ਸੀ ਕਮਾਲ।
ਦਰਦ ਵੀ ਪੰਛੀ ਦਾ ਲੈ ਆਉਂਦਾ, ਪਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ।

-ਡਾ. ਜਗਤਾਰ

ਲੱਖ ਤੂੰ ਨਜ਼ਰਾਂ ਝੁਕਾ, ਨਾ ਦੇਖ, ਪਰ ਦਿੱਸਾਂਗਾ ਦੇਖ,
ਮੈਂ ਤਿਰੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਛਾ ਗਿਐਂ ਅਸਮਾਨ ਵਾਂਗ।

-ਅਜਾਇਬ ਚਿੱਤ੍ਰਕਾਰ

ਕਰੂੰ ਨਾ ਯਾਦ ਮਗਰ ਕਿਸ ਤਰਹ ਭੁਲਾਉਂ ਉਸੇ।
ਗਜ਼ਲ ਬਹਾਨਾ ਕਰੂੰ ਔਰ ਗੁਨਗੁਨਾਉਂ ਉਸੇ।

-ਅਹਿਮਦ ਫਰਾਜ਼

ਗ਼ਜ਼ਲ ਮੰਚ ਦਾ ਹੀਰਾ

ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਫਿਲੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਰਿਆ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਕੰਢੇ ਆਬਾਦ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਰਾਮ ਫਿਲੌਰੀ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਆਰਤੀ, ਓਮ ਜੈ ਜਗਦੀਸ਼ ਹਰੇ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਉਰਦੂ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ਾਇਰ ਜਨਾਬ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਦੀਬ ਵੀ ਇਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਕਈ ਹੋਰ ਮਾਣਯੋਗ ਮਿੱਤਰ ਵੀ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਦਾ ਨਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਮੂਹਰੇ ਹੈ। ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਤੇ ਮੇਰੀ ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਵੀਹ ਸਾਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਬੜਾ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਵੀ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਸਤਲੁਜ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰੀਤ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੇਕਰ ਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਲਹਿਰਾਂ ਮਾਰਦਾ ਸਤਲੁਜ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਤਲੁਜ ਜਾਂ ਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਜਨਾਬ ਬੇਦਮ ਵਾਰਸੀ ਦਾ ਸ਼ਿਅਰ ਜ਼ਬਾਨ 'ਤੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਜਾਲੇ ਉਨਕੀ ਯਾਦੋਂ ਕੇ ਮੈਂ ਅਪਨੇ ਸਾਥ ਰਖਤਾ ਹੂੰ,
ਮੁਝੇ ਕਆ ਗ਼ਮ ਕਹੀਂ ਭੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕੀ ਸ਼ਾਮ ਹੋ ਜਾਏ।

ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਵੀਹ ਪੰਝੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ, ਨਜ਼ਮ, ਗੀਤਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਅਜ਼ਮਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਾਮਯਾਬੀ ਵੀ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਗ਼ਜ਼ਲ ਮੰਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮਹੀਨੇ ਵਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਅਤੇ ਅਰੁਜ਼ ਬਾਰੇ ਕਾਫੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਿਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਲੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਮਕਾਮ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਗ਼ਜ਼ਲ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਚੀਚ ਵਹੁਟੀਆਂ' ਵਿਚਲੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਮੈਂ ਇਹ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਗ਼ਜ਼ਲ ਲਈ ਢੁੱਕਵੀਂ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਬਖੂਬੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚਲੀ ਮਹਿਕ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਮਜ਼ਮੂਨ ਪੱਖੋਂ ਪ੍ਰੀਤ ਦੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵੇਕਲਾਪਨ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ

ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਗੁਣ ਹੀ ਹੈ।

‘ਚੀਚ ਵਹੁਟੀਆਂ’ ਵਿਚਲੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਸ਼ਿਅਰ ਐਸੇ ਹਨ ਜੋ ਪਾਠਕ ਦੇ ਮਨ ’ਤੇ ਡੂੰਘੀ ਛਾਪ ਛੱਡਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ :

ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ,
ਇਕ ਪਰਛਾਵਾਂ ਜੋ ਪਾਣੀ ’ਤੇ ਤਰਦਾ ਹੈ।
‘ਪ੍ਰੀਤ’ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਪਤਝੜ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹੀ,
ਪੋਲੇ ਪੋਲੇ ਪੱਤਿਆਂ ’ਤੇ ਪੱਥ ਧਰਦਾ ਹੈ।

ਅਤੇ

ਉਪਰੋਂ ਉਪਰੋਂ ਵੇਖਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਸਮਝ ਨਾ ਬੈਠੀ,
ਸੀਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਗਰ ਦੇ ਤਾਂ ਡਾਢੀ ਹੀ ਹਲਚਲ ਹੈ।

ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਈਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ’ਤੇ ਟਿੱਚਰ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸ਼ਾਇਰ ਆਖਦਾ ਹੈ :

ਬਦਲੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਪਿਆਰ ਵੀ ਬਦਲਦਾ
ਪ੍ਰੇਮੀ ਨਾ ਹੁਣ ਵਟਾਂਦੇ ਛੱਲਾ ਰੁਮਾਲ ਕੋਈ।

ਤਨਹਾਈ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਪੀੜ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਾਇਰ ਇਸ ਪੀੜ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਇਰਾਨਾ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਆਖਦਾ ਹੈ :

ਸ਼ਾਮ ਸਵੇਰੇ ਤਨਹਾਈ ਦਾ ਆਲਮ ਹੈ,
ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ, ਬੜੀਆਂ ਮਿਹਰਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ।
ਕੁਝ ਖਟ-ਮਿੱਠੀਆਂ ਪੀੜਾਂ, ਯਾਦਾਂ ਰਾਂਗਲੀਆਂ,
ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਤਨਹਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ਿੰਗਾਰਦੀਆਂ।

ਕਈ ਹੋਰ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਵਾਂਗ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ‘ਪ੍ਰੀਤ’ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਕੈਫੀਅਤ ਦਾ ਬਿਆਨ ਬੜੀ ਸਾਦਗੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ :

ਖ਼ਾਅਬ ਕੁਝ ਸੀਨੇ ’ਚ ਲੈ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਤੁਰ ਜਾਵਾਂਗਾ ਮੈਂ,
ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਪਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਯਾਦ ਫਿਰ ਆਵਾਂਗਾ ਮੈਂ।

ਆਮ ਤੌਰ ’ਤੇ ਸ਼ਾਇਰ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਪਰ ਜੇਕਰ ਕਹਿਣ ਵੀ ਤਾਂ ਵੱਡਾ ਸ਼ਾਇਰ, ਗਰੀਬ ਜਾਂ ਅਮੀਰ ਆਖ ਕੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਹੌਲਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਲੇਕਿਨ ਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਉਹੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਸ਼ਾਇਰ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੀਤ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ :-

ਮਿੱਤਰ ਆਖਣ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਸਾਊ ਸ਼ਾਂਤ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ,
ਪਰ ਬਾਹਰੋਂ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤ ਹੈ ਦਿਸਦਾ ਅੰਦਰ ਹੈ ਘਮਸਾਨ ਬਹੁਤ।

ਉਪਰੋਂ ਸ਼ਾਂਤ ਤੇ ਅੰਦਰ ਘਮਸਾਨ (ਸੰਵਾਦ) ਸਮੋਈ ਬੈਠੇ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ 'ਪ੍ਰੀਤ'
ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸੀਨੇ ਅੰਦਰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਮਸਾਨ
(ਸੰਵਾਦ) ਚਲਦੇ ਰਹਿਣ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ 'ਚੀਚ ਵਹੁਟੀਆਂ' ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਹਿ
ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾ ਸਕੇ।

ਸ਼ੁਭ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨਾਲ,

01-11-2008

-ਅਜਾਇਬ ਚਿਤ੍ਰਕਾਰ
ਲੁਧਿਆਣਾ

ਇਕ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸੁਰ

ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦਾ ਆਰੰਭ ਭਾਵੇਂ ਉਰਦੂ ਗ਼ਜ਼ਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਪਰ 1903 ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਮੌਲਾ ਬਖ਼ਸ਼ ਕੁਸ਼ਤਾ ਦੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਵੀ ਉਰਦੂ-ਫ਼ਾਰਸੀ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਤਰਜ਼ ਵਾਲੀਆਂ ਜਾਂ ਨਕਲ ਹੀ ਸਨ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਨ ਪਿੱਛੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ (ਪੰਜ ਦਰਿਆ) ਪਹਿਲਾ ਕਵੀ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਦੇ ਚੌਖਟੇ ਵਿਚ ਰਖ ਕੇ ਵੇਖਿਆ, ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਅਭਿਵਿਅਕਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦਾ ਫ਼ਾਰਸੀ ਤੇ ਉਰਦੂ ਗ਼ਜ਼ਲ-ਕਾਵਿ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਸੀ। ਪਰ ਉਹ ਬਹਿਰ ਦਾ ਗਿਆਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸਦੇ (ਗ਼ਜ਼ਲ) ਵੱਲ ਬੇਧਿਆਨ ਰਿਹਾ।

ਬਾਵਾ ਬਲਵੰਤ ਤੇ ਈਸ਼ਵਰ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸੁੰਦਰਤਾ, ਪ੍ਰਗਟਾ ਤੇ ਨਵੀਨਤਾ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਉਰਦੂ ਦੀ ਜਦੀਦ ਗ਼ਜ਼ਲ ਤੋਂ ਪਛੜੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ।

1960-65 ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਕਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਾਇਰ ਵੀ ਆਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਨੂੰ ਮੁਹਾਵਰੇ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ, ਪ੍ਰਗਟਾ ਢੰਗ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਤਾ ਪੱਖੋਂ ਬੇਹੱਦ ਅਮੀਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਨੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਰੋੜ੍ਹੇ ਬਦਲ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਅਰ ਭਾਵੇਂ ਘੱਟ ਕਹੇ ਹਨ ਪਰ ਰੁਮਾਂਟਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਸ਼ਿਅਰ ਕਮਾਲ ਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਵੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜਾਨ ਤੋੜ ਕੇ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਵੀ ਪੁੱਗੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਹਾਲੇ ਬੜੇ ਅਰਮਾਨ ਹੈਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਉਹ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕਰੇਗਾ।

ਜਾਨ ਤੋੜ ਕੇ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ, ਉਸਦਾ ਫਲ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਹੈ,
ਪੁੱਗੀਆਂ ਮਨ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਭਾਵੇਂ, ਪਰ ਹਾਲੇ ਅਰਮਾਨ ਬਹੁਤ।

ਸ਼ਿਅਰ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਬੜਾ ਸਾਧਾਰਨ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। “ਪਰ ਹਾਲੇ ਅਰਮਾਨ ਬਹੁਤ” ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਬੜੇ ਪੌਸ਼ੀਦਾ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਕੀ ਉਹ ਅਰਮਾਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਉਚਾਣਾਂ ਛੁਹਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ

ਜਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਅਛੋਹ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ?

ਕੁਝ ਸ਼ਿਅਰ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਬੜੇ ਸਾਧਾਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਅੰਦਰ ਛੁਪੇ ਅਰਥ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਇਹ ਦੋ ਸ਼ਿਅਰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਕਹੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕਥਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗਾ।

ਤੇਰੇ ਗ਼ਮਾਂ 'ਚ ਘਿਰ ਕੇ ਦੱਸ ਕਿਉਂ ਮਰਾਂਗਾ ਮੈਂ।
ਤੇਰੇ ਬਗ਼ੈਰ ਜੀਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਮੈਂ।

ਹੁਣ ਛੱਡ ਧਿਆਨ ਉਸਦਾ, ਕਰ ਕੋਈ ਕੰਮ-ਧੰਦਾ,
ਕੀ ਰੋਗ ਤੂੰ ਅਵੱਲਾ, ਜਿੰਦੜੀ ਨੂੰ ਲਾ ਲਿਆ ਹੈ।
ਮੁੜ ਏਸ ਨੂੰ ਨਾ ਛੇੜੀਂ, ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਕੁਰੇਦੀਂ,
ਹੁਣ ਤਾਂ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਰੋਂਦੇ, ਦਿਲ ਨੂੰ ਵਰਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਖ਼ਿਆਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਵਲਗਣ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲਈ ਬਿਹਬਲ ਹੈ। ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਕਈ ਸ਼ਿਅਰ ਮੇਰੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਦਲ-ਫੇਰ, ਬੇਵਫ਼ਾਈ ਤੇ ਫ਼ਰੋਬ ਤੋਂ ਖੂਬ ਵਾਕਿਫ਼ ਹੈ :

'ਪ੍ਰੀਤ' ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਬੇਘਰ ਕੀਤਾ ਹੈ,
ਉਹ ਵੀ ਤੇਰੇ ਅਪਣੇ ਤੇਰੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇ।

ਸਿਆਣਾ ਹੁੰਦਾ ਭੋਰਾ ਭੋਰਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਖਾਂਦਾ ਉਹ,
ਕਮ-ਅਕਲਾ ਸੀ, ਕੁਝ ਛਿੱਲੜਾਂ 'ਤੇ ਲਾਲਚ ਵੱਸ ਉਹ ਵੱਟ ਗਿਆ।

ਗਹੁ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰੀਏ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਹੇ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਦਾ ਆਪਿਸ ਵਿੱਚ ਬੜਾ ਸਬੰਧ ਹੈ।

ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਮਾਲ ਦੇ ਸ਼ਿਅਰ ਵੇਖੋ :

ਰੱਬ ਵੀ ਅਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਲਿਖਿਆ, ਬਦਲ ਮੁਕੱਦਰ ਦੋਂਦਾ ਹੈ,
ਕਾਮਯਾਬੀਆਂ ਛੁਪੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਮਾਂ ਦੇ ਹਰ ਵਰਦਾਨ ਦੇ ਵਿੱਚ।
ਬੇਇਤਬਾਰੀ ਓਪਰੇਪਨ ਦੀ, ਘੁਟਨ ਨੇ ਹਾਵੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ,
ਫੈਲੀ ਜੇਕਰ ਨਾ ਖ਼ੁਸ਼ਬੋਈ, ਪਿਆਰ ਦੀ ਏਸ ਮਕਾਨ ਦੇ ਵਿੱਚ।

ਸਮਝ ਤੇਰੀ ਮਿਹਰ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਹਾਂ ਪੀ ਰਿਹਾ।

ਦੇਖ ਅਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੈਂ, ਕਿਸ ਅਦਾ ਸੰਗ ਜੀ ਰਿਹਾ।

ਤੋਰੋਗਾ ਜਦ ਧੀ ਦੀ ਡੋਲੀ ਤੂੰ ਘਰ ਆਪਣੇ ਤੋਂ,
ਵੇਖੀਂ ਤੈਨੂੰ ਤੇਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਰੁਆ ਕੇ ਛੱਡੇਗੀ।

ਹੁਣ ਵੀ ਸੰਭਲ ਜਾ ਲੈ ਸੇਧਾਂ 'ਨਿਰਮਲ ਕੁਟੀਆ' ਤੋਂ,
ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਦੀ ਵਿਸ਼ੈਲੀ ਜ਼ਹਿਰ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਛੱਡੇਗੀ।

ਕਿਉਂ ਨਾ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸ਼ੇਅਰ ਫਿਰ ਫੁਰਦਾ ਰਹੇ।
ਕੋਈ ਚਿਹਰਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਨਾਲ ਜੇ ਤੁਰਦਾ ਰਹੇ।
ਓਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮੁਸੀਬਤ ਤਾਂ ਭੁਲਾ ਸਕਦੀ ਨਹੀਂ,
ਕੋਲ ਜਿਸ ਦੇ ਜੀਣ ਦਾ ਹਰਦਮ ਹੀ ਦਿਲ ਗੁਰਦਾ ਰਹੇ।

ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ
ਪ੍ਰੀਤ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਲਾ-ਜਵਾਬ ਸ਼ਿਅਰ ਕਹੇਗਾ ਤੇ ਮੇਰੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ
ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵੇਗਾ। ਅਸੀਸਾਂ ਨਾਲ,

21-12-2008

-ਡਾ. ਜਗਤਾਰ
ਜਲੰਧਰ

ਨਵੀਂ ਪੈੜ

ਗਜ਼ਲ ਤਿੰਨ ਹਰਫ਼ਾਂ ਦਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਲਫ਼ਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਕਾਇਨਾਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੰਗ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਬੋਆਂ ਆਪਣੀ ਮੁੱਠ ਵਿੱਚ ਸਮੇਟੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਗਜ਼ਲ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਵਿਸ਼ੇ, ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ, ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਹੁਸਨ, ਅਦਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨਖ਼ਰਿਆਂ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਨਾ, ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਹੁਣ ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਵਿਸ਼ੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਜ਼ਲ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਹੋਰ ਵੱਡਾ, ਹੋਰ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਫੁੱਟ ਰਹੇ ਅੰਕੁਰ ਵੀ ਹੁਣ ਗਜ਼ਲ ਦੀ ਵਿਧਾ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਤਸੱਲੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦੌਲਤ ਨਾਲ ਗਜ਼ਲ ਨੂੰ ਮਾਲਾਮਾਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਹੋਣੀ ਕੁਦਰਤੀ ਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਗਜ਼ਲ ਦੀ ਲੋਅ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਗੋਸ਼ਿਆਂ ਤੱਕ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਹਨੇਰਾ ਹੀ ਹਨੇਰਾ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਗਜ਼ਲ ਦੀ ਲੋਕ ਪ੍ਰੀਯਤਾ ਅਤੇ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ।

ਗਜ਼ਲ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਗ, ਜ਼, ਲ ਨਾਂਮ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਤਿਤਲੀਆਂ ਸਾਡੀ ਤਲੀ 'ਤੇ ਕਿੱਕਲੀ ਪਾਉਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਗ ਤੋਂ ਗਾਜ਼ਾ (ਵੱਟਨਾ) ਗਨੂਦਗੀ (ਨਸ਼ਾ) ਗਮਜ਼ਾ (ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਦੇ ਨਖ਼ਰੇ) ਗਿਨਾ (ਰਾਗ) ਗੁਸਲ (ਇਸ਼ਨਾਨ) ਗੁਲਾਮ ਗਰਦਿਸ਼ (ਜ਼ਨਾਨਾ ਅਤੇ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨੌਕਰਾਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਥਾਂ) ਗਜ਼ਲਾ (ਹਿਰਨੀ) ਗੁੱਰਾ (ਚੰਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਰਾਤ) ਗਾਦਰ (ਬੇ-ਵਫ਼ਾ) ਗਾਸ਼ੀਆ (ਪਰਦਾ) ਗਾਲੀਆ ਮੂ (ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਲਿਟਾਂ ਵਾਲਾ) ਗਿਜ਼ਾ (ਖੁਰਾਕ) ਗੁਰਫ਼ਾ (ਖਿੜਕੀ) ਗਮ (ਦੁੱਖ) ਅਤੇ ਗੋਤਾ (ਟੁੱਬੀ) ਗਜ਼ਲ ਦੀ ਪੌੜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਡੰਡਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਨਵੇਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਚੰਨ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਹਰ ਇਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਜ਼ ਤੋਂ (ਜ਼ਬਾਨ) ਜ਼ਬਦਾ (ਤਾਜ਼ਾ ਮੱਖਣ) ਜ਼ਾਅ ਫ਼ਰਾਨ (ਕੇਸਰ) ਜ਼ਾਵੀਯਾ (ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ) ਜ਼ਹਾਫ਼ (ਸੁਹਾਗਰਾਤ) ਜ਼ਾਇਚਾ (ਜਨਮ ਪੱਤਰੀ) ਜ਼ਬਾਨਾ (ਅੱਗ ਦੀ ਲਪਟ) ਜ਼ੱਖ਼ਾਰ (ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ) ਜ਼ਖ਼ਮਾ (ਸਾਜ਼ ਵਿਜਾਉਣ ਵਾਲਾ

ਤਾਰ ਦਾ ਛੱਲਾ) ਜਜਾਜ (ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦਾ ਟੋਟਾ) ਜੁਲਫ (ਵਾਲਾਂ ਦੀ ਲਿਟ) ਅਤੇ ਜਮਜਮਾ (ਮੱਧਮ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਗੀਤ ਗਾਉਣਾ) ਇਹ ਗਜ਼ਲ ਦੀ ਪੌੜੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਡੰਡਾ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਅਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਾਇਨਾਤ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਖੁਸ਼ਬੋਆਂ ਸਾਡੀਆਂ ਹਮਸਫਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਲ ਤੋਂ ਲਬੋ ਲੁਬਾਬ (ਨਚੋੜ) ਲਾ ਮਹਿਦੂਦ (ਅਸੀਮ) ਲੱਜਤ (ਸੁਆਦ) ਲਤਾਫਤ (ਕੋਮਲਤਾ) ਲਾਫਾਨੀ (ਅਮਰ) ਲੌਲਾਸੀ (ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਉਹ ਛੜੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਲੀਆਂ ਆਪਣੇ ਜੀਜੇ ਨੂੰ ਝੂਠੀ ਮੂਠੀ ਕੁੱਟਦੀਆਂ ਹਨ) ਲੋਹੇ ਸਮੀਂ (ਕੁਆਰੀ ਦਾ ਵਿੱਡ ਤੇ ਮੱਥਾ) ਲੁਗਾਤ (ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼) ਲਮਸ (ਛੋਹ) ਲਬ (ਹੋਠ) ਲਿਸਾਨੀਅਤ (ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ, ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ) ਲਫਜ਼ (ਸ਼ਬਦ) ਲੈਅ (ਸੁਰਤਾਲ ਦੀ ਬੰਦਿਸ਼) ਲਿਆਕਤ (ਬੁੱਧੀਮਾਨੀ) ਅਤੇ ਲੁਫਜ਼ (ਬੁਝਾਰਤ) ਇਹ ਗਜ਼ਲ ਦੀ ਪੌੜੀ ਦਾ ਤੀਸਰਾ ਡੰਡਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਚੰਨ ਸਿਤਾਰੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਣ ਲਈ ਬੇਚੈਨ ਦਿੱਸਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਮਸਤੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਇਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਲਫਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਉੱਤੇ ਇਕ ਪੰਛੀ ਝਾਤ ਮਾਰਦੇ ਹੀ ਇਹ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗਜ਼ਲ ਇਕ ਖੂਬਸੂਰਤ, ਅਰਥ ਭਰਪੂਰ, ਢੁੱਕਵੀਂ, ਰਸਭਿੰਨੀ, ਮਨਮੋਹਣੀ, ਸੰਗੀਤਮਈ, ਪੀੜ ਹਰਨੀ, ਅਤੇ ਚਿਰਜੀਵੀ ਕਾਵਿ ਵਿਧਾ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਅਸੀਮ ਹੈ।

ਗਜ਼ਲ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਕੁਆਰੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਵੱਟਨੇ ਦਾ ਰੰਗ ਹੈ ਉਥੇ ਹੀ ਉਸਦੇ ਬਾਤਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਨੈਣਾਂ ਦਾ ਨਸ਼ਾ, ਮਨਮੋਹਣੀਆਂ ਅਦਾਵਾਂ, ਕੋਮਲ ਹੋਠਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਸੁਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਾਗਨੀ, ਅਤੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਸ ਭਰੇ ਝਰਨੇ ਵਿਚ ਰੂਹ ਦਾ ਗੰਗਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਹੈ। ਨਜ਼ਰ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਵਿਚੋਂ ਗਮ ਦੇ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਟੁੱਬੀ ਮਾਰ ਕੇ ਰੂਹ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਲੱਭਣਾ ਹੈ।

ਗਜ਼ਲ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਮਿਠਾਸ, ਸੁਹੱਪਣ, ਤਾਜ਼ਾ ਮੱਖਣ ਦਾ ਸੁਆਦ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਬੂ ਹੈ। ਕੇਸਰ ਦੇ ਗੁਣ, ਰੰਗ ਤੇ ਅਨੋਖੀ ਮਹਿਕ ਹੈ। ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਜੁਲਫ ਦਾ ਆਪਣੇ ਕੁੰਡਲ ਦੇ ਛੱਲੇ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ ਵਜਾ ਕੇ ਧੀਮੀ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਗੀਤ ਗਾਉਣਾ ਹੈ।

ਗਜ਼ਲ ਵਿਚ ਹਰ ਨਵੇਂ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਨਚੋੜ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਸੁਆਦਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਇਹ ਨਚੋੜ ਅਸੀਮ, ਕੋਮਲ ਭਾਵੀ ਅਤੇ ਅਮਰ ਹੈ। ਕੁਆਰੀ ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਦੇ ਮਖਮਲੀ ਵਿੱਡ ਦੇ ਭੋਜ ਪੱਤਰ ਉੱਤੇ ਕਾਲੀਦਾਸ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀ ਗਈ, ਦੁਸ਼ਿਅੰਤ ਦੇ ਵਸਲ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਲ ਤੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਸੁਚੱਜੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਕੋਸ਼ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਉਂਗਲ ਨਾਲ ਗੁਲਾਬੀ ਹੋਠਾਂ ਦੀ ਛੋਹ, ਅਤੀ ਸੂਖਮ

ਆਲੋਚਨਾਤਮਿਕ ਨੀਝ, ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਦੀ ਪਾਇਲ ਛਣਕਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਪਹਾੜੀ ਝਰਨਾ ਹੈ।

ਗਜ਼ਲ ਗੋ ਸ਼ਾਇਰ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਸਤੂਰੀ ਵਾਲੇ ਹਿਰਨ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਹਿਰਨ ਦੀ ਨਾਫ਼ ਅੰਦਰ ਕਸਤੂਰੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹਿਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਨਮੋਹਣੀ ਸੁਗੰਧ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਮਹਿਕਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਗੰਧ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਐਸਾ ਅਸਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਮਲਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਮਾਰਾ ਮਾਰਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਹਵਾ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਛੂਹ ਕੇ ਆਪ ਮਹਿਕਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਹਿਰਨ ਦੀ ਸੁਗੰਧ ਵੰਡਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਗਜ਼ਲ ਗੋ ਸ਼ਾਇਰ ਦੇ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਜਦ ਖਿਆਲ ਦੀ ਕਸਤੂਰੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਲਮ ਉਸ ਖੁਸ਼ਬੂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮਸਾਤ ਕਰਕੇ ਸ਼ੇਅਰ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਉਹ ਸ਼ੇਅਰ ਵੀ ਕਸਤੂਰੀ ਵਾਂਗ ਮਹਿਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਾਠਕ ਅਤੇ ਸਰੋਤੇ ਦਾ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਵੀ ਕਸਤੂਰੀ ਵਾਂਗ ਮਹਿਕਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੁਗੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਇਨਾਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੰਗ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਜ਼ਲ ਸੁਗੰਧਾਂ ਅਤੇ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਸੋਹਣਾ ਸੁਮੇਲ ਹੋ ਨਿੱਬੜਦੀ ਹੈ।

ਗਜ਼ਲ ਅਰਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਕਸੀਦੇ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਰਬਾਂ ਨੇ ਇਰਾਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਇਰਾਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਗਲਬੇ ਹੇਠ ਦਮ ਤੋੜ ਗਈ ਤਾਂ ਦੋ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਚੱਜ ਦਾ ਸਾਹ ਨਾ ਲੈ ਸਕੀ। ਫਿਰ ਇਰਾਨੀ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਿੱਠੀ ਭਾਸ਼ਾ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਸੀਦੇ ਲਿਖਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਕਸੀਦੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤਸ਼ਬੀਬ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹੁਸਨ ਇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਰੰਗੀਨ ਮਿਜ਼ਾਜੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਰਾਨੀ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਨੂੰ ਕਸੀਦੇ ਵਿਚਲੇ ਤਸ਼ਬੀਬੀ ਰੁਝਾਨ ਨੇ ਇੰਜ ਕੀਲ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਲਪਨਾਵਾਂ, ਉਪਮਾਵਾਂ, ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਬੰਦੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ ਬਿਆਨੀ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਰਾਜ ਦਰਬਾਰੋਂ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਸੀਦੇ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਤਸ਼ਬੀਬ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋ ਕੇ ਗਜ਼ਲ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਵਿਧਾ ਸ਼ੇਖ ਸਾਅਦੀ, ਹਾਫਿਜ਼ ਸ਼ੀਰਾਜ਼ੀ ਵਰਗੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦੇ ਮੋਢੇ ਚੜ੍ਹਕੇ ਆਪਣਾ ਕਦ ਹੋਰ ਉੱਚਾ ਹੋਇਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗੀ।

ਇਰਾਨੀ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੇ ਕਾਫਿਲੇ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਈ ਗਜ਼ਲ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਫਿਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵਿਧਾ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕਈ

ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਈ ਅਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਵਿ ਵਿਧਾਵਾਂ ਦੀ ਮੂਹਰਲੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਖੜੀ ਹੋ ਗਈ।

ਅਣਵੰਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਧਾ ਦੀ ਤੂਤੀ ਬੋਲਣ ਲੱਗ ਪਈ, ਜਦੋਂ ਸੱਤ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚਲੇ ਹਰ ਧਰਮ ਦੇ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਤੇ ਬਿਠਾ ਲਿਆ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਜ਼ਲ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਖਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਅੱਜ ਵੀ ਪੂਰੇ ਜੋਸ਼ੇ ਖਰੋਸ਼ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰਾਤ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬੜੀ ਲੰਮੀ ਹੈ। ਉਭਰ ਰਹੇ ਨਵੇਂ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਧਾ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਗਜ਼ਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮਾਣ ਰਹੇਗਾ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਕਾਫ਼ਿਲਾ ਲਗਾਤਾਰ ਅਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਮੁਸਾਫਿਰ ਰਲਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਨਵੇਂ ਗਜ਼ਲਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਨਾਮ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਨਜ਼ਮਾਂ, ਗੀਤ ਵੀ ਲਿਖੇ ਹਨ ਪਰ ਗਜ਼ਲ ਉਸਦੀ ਮਨ ਭਾਉਂਦੀ ਵਿਧਾ ਹੈ। ਗਜ਼ਲ ਵਿੱਚ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਦੇ ਮਜ਼ਮੂਨ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ, ਜੀਵਨ ਦੇ ਉਤਾਰ-ਚੜ੍ਹਾ, ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਚੰਗੇ ਮੰਦੇ ਹਾਦਸੇ, ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥ, ਰੂਹ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਸੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖੀ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਅਪਣੇ ਵਤਨ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਮਹਿਕੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਗਜ਼ਲ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਲਫਜ਼ ਕਿਸੇ ਮੁਕਟ ਵਿਚ ਜੜੇ ਮੋਤੀਆਂ ਵਰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਅਰ ਪਾਠਕ ਅਤੇ ਸਰੋਤੇ ਦੇ ਮਨ ਮਸਤਿਕ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ :

ਧਰਤੀ ਪੀ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅੱਥਰੂ ਅਬਲਾ ਦੇ,
ਉਂਜ ਖੂਹਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਖਾਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।
ਬਦੱਲਵਾਈ ਹੁੰਦ ਘਟਾ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ,
ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਜਿਹੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤ ਹੋਰੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ :

ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਆਕਾਸ਼ ਨਾ ਝੁਕਿਆ ਧਰਤੀ 'ਤੇ,
ਸਾਰੇ ਭੁੱਲ ਭੁਲੇਖੇ ਏਸ ਨਜ਼ਰ ਦੇ ਨੇ।

ਅੱਜ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵ ਆਤੰਕਵਾਦ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹਿਕ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਵਿਸਫੋਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਕਾਰੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਣਾ ਸ਼ਾਇਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੂਰਮਗਤੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰੇ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ :

ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੂਰਮਗਤੀ ਕੋਈ,
ਜੇ ਅਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਰੋ ਤਾਂ ਮਜ਼ਾ ਆਵੇ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਿਤਾ ਲਈ ਉਹ ਬੜੇ ਭਾਵੁਕ ਪਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਪਣੀ ਲਾਡਾਂ ਪਾਲੀ ਧੀ ਨੂੰ ਡੋਲੀ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਵਿਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਸਮੇਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹੰਝੂ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹੋ ਨਿਬੜਦੇ ਹਨ :

ਤੋਰੇਂ ਗਾ ਜਦ ਧੀ ਦੀ ਡੋਲੀ ਤੂੰ ਘਰ ਅਪਣੇ ਤੋਂ,
ਵੇਖੀਂ ਤੈਨੂੰ ਤੇਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਰੁਆ ਕੇ ਛੱਡੇ ਗੀ।

ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਵਿਛੜਣ ਦਾ ਦੁੱਖ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਮਿੱਤਰ ਸਦਾ ਲਈ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੁੱਖ ਪਹਾੜ ਜਿੰਡਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੀਤ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਪ੍ਰੋ. ਦੀਦਾਰ ਸਦਾ ਲਈ ਵਿਛੜ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ :

ਕਦ ਦੇਣਾ ਦੀਦਾਰ ਤੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਤੇਰਾ ਪ੍ਰੀਤ ਇਹ ਪੁੱਛੇ,
ਦੇ ਜਾ ਕਦੇ ਦਿਲਾਸਾ ਹੀ ਤੂੰ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ।

ਸ਼ਾਇਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰੀਆ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫਰਕ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਚਾਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਰ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਇਕ ਨਮੂਨਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ :-

‘ਪ੍ਰੀਤ’ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਪਤਝੜ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹੀ,
ਪੋਲੇ ਪੋਲੇ ਪੱਤਿਆਂ 'ਤੇ ਪੱਥ ਧਰਦਾ ਹੈ।

ਧਰਮ ਇਕ ਐਸਾ ਲਫਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਕਈ ਅਰਥ ਹਨ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਜ਼ਹਬ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਧਰਮ ਦਾ ਅਰਥ ਮਜ਼ਹਬ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਲਫਜ਼ ਨਵੇਂ ਅਰਥਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਬੋਲਿਆ ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਜ਼ਹਬ ਜਾਂ ਧਰਮ ਹੁਣ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸਗੋਂ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ

ਕੁਝ ਪਾਖੰਡੀ ਲੋਕ ਸਾਧਾਂ ਦਾ ਭੇਸ ਧਾਰ ਕੇ ਧਰਮ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸ਼ਾਇਰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ :

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਚੋਰ ਹੈ ਕਿਹੜਾ ਸਾਧੂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ,
ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਉਹ ਚੋਰ ਹੈ ਲੱਗਦਾ ਸਾਧ ਜੋ ਅਪਣੇ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਦੇ ਇਸ ਬੇਬਾਕ ਕਥਨ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਸਚਾਈ ਹੈ। ਸਚਾਈ ਭਾਵੇਂ ਕੌੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਝੂਠ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਮਥੌਟਾ ਲਾਹ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਆਖਕੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਖਲਾਕੀ ਫ਼ਰਜ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੀਤ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਗ਼ਜ਼ਲ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚਲੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਪੁਖਤਾ ਹਨ। ਇਹ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ, ਲਗਨ ਅਤੇ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੀ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰੀਤ ਹੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਗ਼ਜ਼ਲ-ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਪਾਠਕ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਹੌਸਲਾ ਅਫ਼ਜ਼ਾਈ ਕਰਨਗੇ।

ਕਭੀ ਸ਼ੋਅਲਾ, ਕਭੀ ਸ਼ਬਨਮ, ਕਭੀ ਗ਼ੁਲਨਾਰ ਜੈਸੀ ਹੈ।
ਗ਼ਜ਼ਲ ਮੇਰੀ ਮੇਰੇ ਮਹਿਬੂਬ ਕੇ ਰੁਖ਼ਸਾਰ ਜੈਸੀ ਹੈ।

11-11-2008

-ਸਰਦਾਰ ਪੰਛੀ

ਪੰਜਾਬ ਮਾਤਾ ਨਗਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ-141013
ਮੋ: 94170 91668, ਫੋਨ ਘਰ : 0161-2564165

ਇਕ ਜਮ੍ਹੂਦ ਦਾ ਟੁੱਟਣਾ

ਮੇਰੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਮੈਨੂੰ 'ਚੀਚ ਵਹੁਟੀਆਂ' ਵਾਂਗ ਪਿਆਰੀਆਂ ਹਨ। ਕੂਲੀਆਂ ਕੂਲੀਆਂ, ਨਰਮ ਨਰਮ। ਸੁਬਕ ਜਿਹੀਆਂ। ਚੀਚ ਵਹੁਟੀਆਂ ਦੇ ਕੂਲੇ ਜਿਸਮਾਂ ਵਰਗੀਆਂ। ਰੇਸ਼ਮ ਜਿਹੀਆਂ।

ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਪਿਆਰੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਗੁਨਾਹਗ਼ਾਰ ਹਾਂ। ਇਹ ਬੜੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੇਰੀਆਂ ਫ਼ਾਇਲਾਂ ਤੇ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਪਈਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਧਰ ਉਧਰ, ਥਾਂ-ਕੁ-ਥਾਂ। ਬਿਲਕੁੱਲ ਉਵੇਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਧਨੀ ਨੇ ਕਾਲਾ ਧਨ ਇਧਰ ਉਧਰ ਲੁਕਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਕਾਲਾ ਧਨ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸੁੱਚੇ ਮੋਤੀ ਸਨ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਸਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਮੰਗਦੇ ਸਨ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ, ਤੇ ਇਕ ਮੈਂ ਸਾਂ ਕਿ.....।

ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲੁਕਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਧਨ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ, ਹਵਾ ਲੁਆਈ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਹ ਇਕ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚੋਂ ਦੂਜੇ ਦੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚੋਂ ਤੀਜੇ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਵੇ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਫ਼ਿਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰੇ। ਇਵੇਂ ਹੀ, ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਫ਼ਾਇਲਾਂ 'ਚ ਪਈਆਂ ਸੋਚਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਕਿਤਾਬੀ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੱਥਾਂ 'ਚੋਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਠਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀਏ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿਆਣੇ ਪਾਠਕ ਸਾਡੀ ਕਦਰ ਪਾਉਣ, ਤੇ ਇਕ ਮੈਂ ਸਾਂ ਕਿ.....

ਜਦ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ 'ਤੇ ਮਿਲਣ ਆਉਂਦਾ, ਪੰਪ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ : “ਯਾਰ ਤੇਰੇ ਤਾਂ ਮਾਹੌਲ ਹੀ ਬੜਾ ਸੋਹਣਾ ਹੈ, ਪੜ੍ਹਣ ਲਿਖਣ ਨੂੰ...” ਮੈਂ ਉਸ ਸੱਜਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਅਮਲ ਨਾ ਕਰਦਾ। ਇੰਝ ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਦਿਨ, ਹਫ਼ਤੇ, ਮਹੀਨੇ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸਾਲ ਬੀਤ ਗਏ। ਸੋਹਣੇ ਮਾਹੌਲ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਲੈਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਮੈਂ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇੰਨਾ ਸੋਹਣਾ ਮਾਹੌਲ, ਪੜ੍ਹਣ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਇਕ ਮੈਂ ਸਾਂ ਕਿ.....

...ਤੇ ਇਕ ਮੈਂ ਸਾਂ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵਰਗੀ ਹੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦਾ ਹੋਇਆ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਕਾਰਣ? ਕੋਈ ਕਾਰਣ ਨਹੀਂ। ਬੱਸ ਇਕ

ਜਮੂਦ ਦੀ ਜਕੜ ਜਿਹੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਕੁਝ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਦੀ ਜਕੜ। ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਹੋ ਰਿਹਾ।

ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਇਹ ਜਮੂਦ ਟੁੱਟਾ। ਟੁੱਟਾ ਵੀ ਤਾਂ ਰਾਤੋ ਰਾਤ। ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਜਿਵੇਂ ਬੁੱਧ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਮੇਰਾ ਤੇ ਬੁੱਧ ਦਾ ਫਰਕ ਸੀ। ਬੁੱਧ ਨੂੰ ਤਾਂ ਘੋਰ ਤਪੱਸਿਆ ਤੇ ਭਗਤੀ ਕਰਦੇ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਵਿਹਲੇ ਨਿਕੰਮੇ ਨੂੰ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਅੰਤਰੀਵ ਦੀ ਅਦਬੁਤ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਮੇਰਾ ਅੰਤਰੀਵ ਕਹਿ ਉਠਿਆ ਹੋਵੇ, 'ਏਨੀ ਵੀ ਸੁਸਤੀ ਕੀ ਕਹਿ।'

ਹਾਂ! ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਲੁਕਵੀਂ ਜਿਹੀ ਸ਼ਰਮ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕਾਫੀ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ ਤੇ ਗਜ਼ਲ ਦੀ ਸਿਨਫ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸਮਝ ਕੇ ਸੱਜਣ ਮਿੱਤਰ ਅਕਸਰ ਹੀ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ, "ਪ੍ਰੀਤ ਤੂੰ ਕਦੋਂ ਕਿਤਾਬ ਛਪਵਾ ਰਿਹਾਂ?" ਤੇ ਮੇਰਾ ਹਰ ਵਾਰ ਇਕੋ ਹੀ ਜੁਆਬ ਹੁੰਦਾ, "ਬੱਸ ਇਸ ਸਾਲ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰ ਦੇਣਾ।" ਸਮਝੋ ਉਸ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਤੇ ਇਸ ਮਿੱਠੀ ਮਿੱਠੀ ਸ਼ਰਮ ਜਿਹੀ ਨੇ ਮੇਰੀ ਇਸ ਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਪੱਕਿਆਂ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਸੁਸਤੀ ਛੱਡਣੀ ਹੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਲੰਘ ਗਏ ਤੇ ਅਖੀਰ ਇਕ ਦਿਨ ਇਹ ਜਮੂਦ ਟੁੱਟਾ।

ਉਹ ਦਸ ਦਿਨ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਲੈਨਿਨ ਤੇ ਮਾਰਕਸ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਘਾਲਣਾ ਨਾਲ ਇਨਕਲਾਬ ਲੈ ਆਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਯੋਧੇ ਤੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਲੜਾਈ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰਾ ਇਨਕਲਾਬ ਜਾਂ ਮੇਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ (ਜਮੂਦ ਤੋਂ) ਤਾਂ ਇੰਜ ਆਈ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਰਾਤ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰੀਤ ਸੁੱਤਾ ਹੋਵੇ, ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਉਹ ਪ੍ਰੀਤ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਪ੍ਰੀਤ ਉੱਠਿਆ ਹੋਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਜਮੂਦ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਰਾਤ ਸੁੱਤਾ ਸਾਂ ਤੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਉੱਠ ਕੇ ਸਿੱਧਾ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕਾਪੀਆਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਉੱਥੋਂ ਪੈਨ, ਪੈਨਸਲਾਂ ਤੇ ਦਸਤੇ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲਿਖਣ ਬੈਠ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਲੇਟ ਕੱਢਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਸਾਂ। ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਫਾਇਲਾਂ ਫਰੋਲਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਧਰ ਉਧਰ ਖਿਲਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ/ ਗਜ਼ਲਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਨਵੀਆਂ ਲਿਖਣੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸਤਾਦਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਾਰਨਾ, ਸਾਫ਼ ਕਰਕੇ ਲਿਖਣੀਆਂ ਤੇ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਇਹ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਚਲ ਪਈ। ਹਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦਿਆਂ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਨ 'ਤੇ

ਕੀ ਕੁਝ ਹੰਢਾਇਆ/ਝੱਲਿਆ ਹੈ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਜਾੜ ਸਫ਼ਰ ਤੇ ਉਦਾਸ ਪਲਾਂ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਕੇ ਇਹ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ, ਇਸ ਦਾ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ।

ਹਾਂ! ਹੁਣ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਧ-ਸੁਧਾਈ ਦੇ ਕਾਰਜ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਵੀ ਯਾਦ ਆਉਣ ਲੱਗੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਦਕਾ ਮੈਂ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਨ ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਜੀ, ਸ. ਨਰਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਬੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਘਰ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਕੁਝ ਕੁਝ ਸਾਹਿਤਕ ਸੀ। ਸਕੂਲ-ਕਾਲਿਜ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਟੁੱਟੀਆਂ-ਫੁੱਟੀਆਂ ਸੱਤਰਾਂ ਜੋੜਣ ਲੱਗਾ ਸਾਂ ਕਿ ਸਮੁੰਦਰੀ-ਫੌਜ (Indian Navy) ਜੁਆਇੰਨ ਕਰ ਲੈਣ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ/ਰਹਿਣਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਫੁੱਟੀ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਮੁੜ ਜਾਂਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤਾ ਰਾਬਤਾ ਨਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਜੀ ਮੈਨੂੰ “ਡਾਰੋਂ ਵਿਛੜੀ ਕੁੰਜ” ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਜੀ ਨੇ ਨਜ਼ਮ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਤੇ ਡਾ. ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਚੰਦ ਜੀ ਨੇ ਗ਼ਜ਼ਲ ਵੱਲ ਮੋੜਿਆ। ਚੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਮੰਚ ਪੰਜਾਬ (ਰਜਿ:) ਫਿਲੌਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮੁਢਲੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਵ ਸ੍ਰੀ ਅਜਾਇਬ ਚਿਤ੍ਰਕਾਰ, ਸ. ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਆਨੰਦ ਪਟਿਆਲਾ, ਸੁਰਜੀਤ ਰਾਮਪੁਰੀ, ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਰਾਮਪੁਰੀ, ਕੰਵਰ ਚੌਹਾਨ, ਗੁਰਦੇਵ ਨਿਰਪਨ ਤੇ ਇੰਦਰਜੀਤ ਹਸਨਪੁਰੀ ਵਰਗੀਆਂ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ। ਚੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜਦ ਕਦੇ ਵੀ ਅਜਾਇਬ ਚਿਤ੍ਰਕਾਰ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ‘ਔਲਾਮਾ’ ਆਖ ਕੇ ਆਦਰ ਦੇਂਦੇ। ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਵੀ ਜੇ ਕੋਈ ਪੰਜਾਬੀ ਉਰਦੂ ਦਾ ਬਾ-ਕਮਾਲ ਸ਼ਾਇਰ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਾਇਬ ਚਿਤ੍ਰਕਾਰ ਜੀ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਰੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਮੰਚ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇ-ਹਿਸਾਬ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਤੇ ਉਸਤਾਦ ਗ਼ਜ਼ਲ-ਗੋਆਂ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਮੰਚ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਨਾਂ ਜੋ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਸਰਦਾਰ ਪੰਛੀ ਜੀ ਦਾ। ਚੌਰਾਸੀ ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਯੂ. ਪੀ. ਤੋਂ ਉਜੜ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਆ ਗਏ ਤੇ ਹਰਭਜਨ ਧਰਨਾ ਦੇ ਸਾਥ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਾਹਿਤਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੰਚ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤੇ ਫਿਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ਼ਜ਼ਲ ਮੰਚ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਏ।

ਗ਼ਜ਼ਲ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਗੱਲ ਚੱਲੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਬਾਰੇ

ਲਿਖਣ ਲਿਖਵਾਉਣ ਦੀ। ਅਜਾਇਬ ਚਿਤ੍ਰਕਾਰ ਜੀ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਕੰਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹਨ। ਉਹ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕੁਝ ਲਿਖਦੇ ਪਰ ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅੱਖਿਆਂ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੋ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਵੀ ਵੱਡਾ ਸਰਮਾਇਆ ਹਨ।

ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਜੀ ਕੋਲ ਮੈਂ ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਜੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਉਂਜ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਬੀਮਾਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਲੰਮੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਫ਼ਰ, ਆਪਣੇ ਸ਼ੌਕ, ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੌਰਿਆਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਬਿਮਾਰੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ : “ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤੁਸੀਂ ਇੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤੇ ਇੰਨੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ/ਡੂੰਘੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਟੇਪ-ਰੀਕਾਰਡਰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ।” ਆਖਣ ਲੱਗੇ : “ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਮਿੱਤਰ ਹੈਂ, ਹੋਰ ਸੇਵਾ ਦੱਸ।” ਮੈਂ ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਤੇ ਇੰਨੇ ਗੁਣੀ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰਤਾ ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ।

ਦਕੌਹੇ (ਜਲੰਧਰ) ਸ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਹੁਣਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਆਪਣੇ ਗਜ਼ਲ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਬਾਰੇ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਵਾਉਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ ਨਾਲ। ਮੈਂ ਕਹਾਂ ‘ਅਰਜ਼ ਹੈ’ ਤੇ ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿਣ, “ਹੁਕਮ ਕਰੋ ਜੀ” ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਮਰ ਸੁਭਾਅ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਕੇ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬੜੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਅਣਖੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਚੇ ‘ਕਹਾਣੀ ਪੰਜਾਬ’ (ਅੰਕ ਨੰਬਰ 46) ਵਿੱਚ ਮੇਰੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਛਾਪੀਆਂ ਤੇ ਨਾਲ ਡੱਬੀ ਲਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੇ ਸਨ, ਉਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਹਨ।

ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਜੇ ਮੈਂ ਆਪ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਇੰਨਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਨਾ ਲਿਖ ਸਕਦਾ। ਸਰਦਾਰ ਪੰਛੀ ਜੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਬੰਦ ਇਕ ਮੁੱਖ ਬੰਦ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ।

ਹੁਣ ਤੱਕ ਜਿੰਨੀਆਂ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਮਿੱਤਰ ਪ੍ਰੋ. ਦੀਦਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਪ੍ਰੋ. ਦੀਦਾਰ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਸੀ ਤੇ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਪਰ ਮੈਂ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਸਮੋਈ ਬੈਠੇ ਉਸ ਸ਼ਖ਼ਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਸਦਾ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਦੇਖੀ। ਸਾਰੇ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਾਥ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਗੁੱਸੇ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਖਿਆ। ਮੁਕਾਬਲਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਦਰਦ ਤਾਂ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਸੀਨੇ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮੇਰੇ 'ਚ ਵੀ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰੋ. ਦੀਦਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਰਦ 'ਚੋਂ

ਜਿੰਨੀਆਂ ਸੋਹਣੀਆਂ, ਰੁਦਨ ਭਰਪੂਰ ਗਜ਼ਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਸਕਿਆ। ਮੇਰੀ ਦਿਲੀ-ਤਮੰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਵੀ ਪ੍ਰੋ. ਦੀਦਾਰ ਵਰਗੀਆਂ ਦਿਲ-ਟੁੰਭਵੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਲਿਖ ਸਕੇ।

ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਬੱਚਾ ਪਿਤਾ ਦੀ ਉਂਗਲ ਫੜ ਕੇ ਤੁਰਦਾ ਸੈਂ ਸੈਂ ਸਵਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਬਚਪਨ ਦੀ ਕੋਈ ਇਕ ਬਰਸਾਤ ਸੀ ਤੇ ਮੀਂਹ ਪੈ ਕੇ ਹੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਹਰ ਖੇਤਾਂ ਵੱਲ ਪਿਤਾ ਜੀ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਭੈਣ ਭਰਾ ‘ਭਾਈਆ ਜੀ’ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਾਂ) ਦੀ ਉਂਗਲ ਫੜ ਕੇ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਧਰਤੀ ‘ਚੋਂ ਲਾਲ ਉਨਾਬੀ ਰੰਗ ਦੇ ਕੀੜੇ ਜਿਹੇ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਮਖਮਲੀ ਜਿਹੇ, ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਸੋਹਣੇ ਲੱਗਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਪਰ ਉਹ ਫੜ ਨਾ ਹੋਣ। ਉਦੋਂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ : “ਭਾਈਆ ਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕੈਂਦੇ ਆ?” ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੁਆਬ ਸੀ : “ਚੀਚ ਵਹੁਟੀਆਂ।”

ਬੜੇ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਜਦ ਪ੍ਰੋ. ਦੀਦਾਰ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਪੜ੍ਹਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਚੀਚ ਵਹੁਟੀਆਂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਿਅਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਿਮਰਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਸੀਆਂ ਚੀਚ ਵਹੁਟੀਆਂ ਦੇ ਰੰਗ ਹੋਰ ਵੀ ਗੂਹੜੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਚੀਚ ਵਹੁਟੀਆਂ ਤੇ ਸੋਹਣੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਬਦਲ ਲੱਗਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਫੇਰ ਜਦ ਗਜ਼ਲ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਨਾਂ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰੋ. ਦੀਦਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਅਰ ਯਾਦ ਆਇਆ। ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰੋ. ਦੀਦਾਰ ਦੁਨੀਆ ਨਾਲ ਰੁੱਸ ਕੇ, ਸਾਡੇ ਹੱਥਾਂ ‘ਚੋਂ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਚੀਚ ਵਹੁਟੀਆਂ ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਪਕੜ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈਆਂ ਹੋਣ। ਆਪਣੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਬਣ ਕੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ ‘ਤੇ ਤੁਰੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਆਪਣੇ ਯਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹੋਰ ਕਿਹੜੀ ਸ਼ਰਯਾਂਜਲੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਿਅਰ ਵਿਚਲੀਆਂ ਚੀਚ ਵਹੁਟੀਆਂ ਮੇਰੇ ਗਜ਼ਲ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਬਾਹਰ, ਮੁੱਖ-ਪੰਨੇ ‘ਤੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਨਾਂ ਬਣ ਕੇ ਬੈਠੀਆਂ ਹੋਣ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਕੰਵਲ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਹਸਨਪੁਰੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਚੀਚ ਵਹੁਟੀਆਂ’ ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਮੱਦਦ ਕੀਤੀ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ‘ਚ,

ਚੀਚ ਵਹੁਟੀਆਂ ਵਰਗਾ ਪ੍ਰੀਤ

ਟਾਂਵਾਂ ਟਾਂਵਾਂ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿਧਰੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰੀਤ ਜਿਹਾ।
ਨੀਮ-ਪਿਆਜ਼ੀ ਸੂਰਤ ਵਾਲਾ ਸੀਰਤ ਪਾਕ ਪੁਨੀਤ ਜਿਹਾ।

ਪਿਆਰ ਪਾਲਣੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣੇ ਸਿੱਖੇ ਕੋਈ ਇਸ ਕੋਲੋਂ,
ਦੋਸਤੀਆਂ ਦਾ ਨਗਮਾ ਨਿੱਘਾ ਮੋਹ ਮਮਤਾ ਦੇ ਗੀਤ ਜਿਹਾ।

ਇਹ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਪਹੁਤਾ ਪਾਂਧੀ ਸਭ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅਪਣਾ,
ਇਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਸੁਣ ਘੁਲਦਾ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਗੀਤ ਜਿਹਾ।

ਹਰ ਵਾਅਦੇ ਇਕਰਾਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਾਕ ਵਫ਼ਾ ਦੀ ਬਾਤ ਕਰੇ,
ਜਦ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਮਿਲਦਾ ਇਹ ਚੁੰਭਕੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਤ ਜਿਹਾ।

ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇਸੀਂ ਘੁੰਮਿਆ ਆਇਆ ਲੰਮੇ ਪੈਂਡੇ ਮਾਰ,
ਦੋਸਤੀਆਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਖਿੰਡਾਉਂਦਾ ਸਾਂਝਾਂ ਦੀ ਰਹੁ-ਰੀਤ ਜਿਹਾ।

ਸ਼ਾਇਰ, ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਕਰੇ ਗੱਲਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਦੀਆਂ,
ਗੀਤਾਂ ਵਰਗਾ, ਨਜ਼ਮਾਂ ਵਰਗਾ, ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਦੀ ਗ਼ਜ਼ਲੀਤ ਜਿਹਾ।

ਹਸਨਪੁਰੀ, ਜਗਤਾਰ ਅਤੇ ਪੰਛੀ ਦਾ ਖਾਸ ਚਹੇਤਾ ਹੈ,
ਚੰਦ, ਦੀਦਾਰ, ਅਜਾਇਬ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਦੀ ਸਾਹਿਤ-ਵਸ਼ੀਤ ਜਿਹਾ।

ਤਾਰੂ ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਇਹ ਗੋਤਾਖੋਰ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦਾ,
ਅਕਸਰ ਹੀਰੇ ਮੋਤੀ ਕੱਢ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਨਵਨੀਤ ਜਿਹਾ।

ਆਪਣਿਆਂ ਹੀ ਖ਼ਾਬਾਂ ਵਰਗਾ ਆਪਣਿਆਂ ਹੀ ਰੰਗਾਂ ਦਾ,
ਮੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਮਿੱਤਰਾਂ ਤਾਈਂ ਅਪਣੀ ਤਰਜ਼ ਤਬੀਤ ਜਿਹਾ।

ਰੱਖੇ ਸਦਾ ਵਤੀਰਾ ਸੁੱਚਾ ਉੱਚਾ ਸੂਝ ਸਲੀਕੇ ਦਾ,
ਪਰ ਖੁਦ ਤਕ ਹੈਰਾਨ ਵਤੀਰਾ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਪ੍ਰੀਤ ਜਿਹਾ।

ਚੀਚ ਵਹੁਟੀਆਂ ਵਰਗਾ ਖੁਦ ਹੈ ਮਨ ਮੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਸਭ ਦਾ,
ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਅਪਣਾ ਲੱਗਦਾ ਸਭ ਦਾ ਸੱਜਣ ਮੀਤ ਜਿਹਾ।

ਰੰਗ ਭਰੇ ਲਿਸ਼ਕਾਏਗਾ ਇਹ ਅਪਣੀ ਲਿਖਤ ਅਨੂਠੀ ਨਾਲ,
ਵਰਤਮਾਨ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਆਉਂਦੇ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਵਲਦੀਤ ਜਿਹਾ।

ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਇਹ ਸਾਂਝੀ ਥਾਂ ਹੈ ਮਿਲੀ 'ਕੰਵਲ' ਅਨਮੋਲ ਜਗੀਰ,
ਇਸ ਦਾ ਚੱਪਾ ਚੱਪਾ ਸਾਡੀ ਸਭਨਾ ਦੀ ਮਲਕੀਤ ਜਿਹਾ।

28-04-2009

ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਕੰਵਲ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਣ

ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ,
ਇੱਕ ਪਰਛਾਵਾਂ ਜੋ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਤਰਦਾ ਹੈ।

ਉਸਦੇ ਹੁਸਨ ਦਾ ਜਲਵਾ ਤੱਕਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ,
ਉਹ ਬੰਦਾ ਨਾ ਜੀਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਮਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨੇ ਬੱਝੇ ਹੋਏ ਹਿੱਤ ਸਾਡੇ,
ਤੇਰੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ-ਕਾਰੇ ਜੋ ਪਰਦਾ ਹੈ।

ਕੋਲ ਓਸਦੇ ਪਲ ਦੋ ਪਲ ਹੀ ਬੈਠਣ ਨੂੰ,
ਵੇਖੋ ਇਹ ਦਿਲ ਕੀ ਕੀ ਤਰਲੇ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਏਸ ਘੜੀ ਉਹ ਕਿੰਝ ਹੋਵਣਗੇ ਫਿਕਰ ਇਹੋ,
ਅੱਧੀ ਰਾਤੇ ਮੇਰਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਨੇ ਉਪਰੋਂ ਛਾਂਗ ਕੇ ਹੇਠੋਂ ਹੈ ਵੱਢਿਆ,
ਉਹ ਬੰਦਾ ਵੀ ਮੇਰਾ, ਮੇਰੇ ਘਰ ਦਾ ਹੈ।

ਐਸੇ ਗਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈ ਨਾ ਜਾਵਣ ਤਿਰਕਾਲਾਂ,
ਸੱਜਣਾਂ ਬਾਝੋਂ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਦਿਲ ਡਰਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਨੇ ਕਹਿੰਦੇ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ,
ਐਪਰ ਫਿਰੇ ਅਵਾਰਾ ਕੁਝ ਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

'ਪ੍ਰੀਤ' ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਪੱਤਝੜ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹੀ,
ਪੌਲੇ ਪੌਲੇ ਪੱਤਿਆਂ 'ਤੇ ਪੱਥ ਧਰਦਾ ਹੈ।

ਖਿੜੀਆਂ ਸਨ ਗੁਲਜ਼ਾਰਾਂ ਜਿੱਥੇ

ਖਿੜੀਆਂ ਸਨ ਗੁਲਜ਼ਾਰਾਂ ਜਿੱਥੇ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ,
ਹਾਲੇ ਵੀ ਉਹ ਥਾਂਵਾਂ ਵਾਜਾਂ ਮਾਰ ਦੀਆਂ।

ਮੈਂ ਪੱਥਰ, ਉਹ ਬੁੱਤ ਘਾੜਾ, ਤੇ ਇਹ ਧੜਕਣ,
ਕੀ ਕੀ ਸਿਫਤਾਂ ਕਰੀਏ, ਉਸ ਫਨਕਾਰ ਦੀਆਂ।

ਜੇਠ ਹਾੜ ਦੀ ਰੁੱਤੇ, ਠੁਰ ਠੁਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ,
ਪਹਿਲਾਂ ਪੋਹ ਦੀਆਂ ਰਾਤਾਂ, ਨਾ ਸੀ ਠਾਰ ਦੀਆਂ।

ਸ਼ਾਮ ਸਵੇਰੇ ਤਨਹਾਈ ਦਾ ਆਲਮ ਹੈ,
ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਬੜੀਆਂ, ਮਿਹਰਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ।

ਡਰ ਕੇ ਅੰਦਰੀਂ ਛਹਿ ਗਏ ਲੋਕੀਂ ਗਲੀਆਂ ਦੇ,
ਨੀਤਾਂ ਬਦਲੀਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਦੀਆਂ।

ਕੁਝ ਖਟ-ਮਿੱਠੀਆਂ ਪੀੜਾਂ, ਯਾਦਾਂ ਰਾਂਗਲੀਆਂ,
ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਤਨਹਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਦੀਆਂ।

ਜੋ 'ਕਿਰਦਾਰ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਵੀ ਜਾਣੇ ਨਾ,
ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀਆਂ।

ਰਹਿਣ ਦਿਓ ਜੀ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਨੇ ਸਭ ਹੈ ਪਰਖ ਲਿਆ,
ਛੱਡੋ ਗੱਲਾਂ ਦੇ-ਮੂਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ।

* * *

ਕੋਇਲਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਕੋਇਲਾਂ ਦਾ

ਕੋਇਲਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਕੋਇਲਾਂ ਦਾ ਦਮ ਭਰਨਾ ਸੀ।
ਪਰ ਕਾਂਵਾਂ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਕਾਂ ਕਾਂ ਕਰਨਾ ਸੀ।

ਸਾਡੇ ਵਰਗਾ ਜੇਰਾ ਕੀਹਨੇ ਕਰਨਾ ਸੀ।
ਤੇਰੀ ਨਿੱਘੀ ਖੁੱਕਲ ਨੇੜੇ ਠਰਨਾ ਸੀ।

ਹੁਣ ਤੂੰ ਰੋਨੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ,
ਕਿ ਅਪਣਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਪੈਣਾ ਭਰਨਾ ਸੀ।

ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਉਠਿਆ, ਤੁਰਿਆ, ਮੁੜ ਆਇਆ,
ਤੇਰੇ ਬਾਝੋਂ ਮੇਰਾ ਮੂਲ ਨਾ ਸਰਨਾ ਸੀ।

ਕਾਣੀ ਵੰਡ ਹੈ, ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ,
ਭੁੱਖੇ ਹਰਨਾਂ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਚਰਨਾ ਸੀ।

ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਸੂਲ ਨਹੀਂ,
ਜਿੱਤ ਕੇ ਹਰਨਾ ਤੇ ਹਰ ਕੇ ਵੀ ਹਰਨਾ ਸੀ।

ਤੇਰੀ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਦਾ ਮਿਲਦਾ ਇਕ ਹੁੰਗਾਰਾ ਜੇ,
ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਸਾਗਰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਜਾ ਤਰਨਾ ਸੀ।

* * *

ਝੂਠ ਹੈ ਲੋਕੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਲਈ

ਝੂਠ ਹੈ ਲੋਕੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਲਈ ਮਰਦੇ ਨੇ।
ਅਪਣੇ ਅਪਣੇ ਮਤਲਬ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਲਗਦੈ ਕਿਧਰੇ ਧੋਖਾ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰਨਗੇ,
ਪਲ ਪਲ ਜਿਹੜੇ ਯਾਰੀ ਦਾ ਦਮ ਭਰਦੇ ਨੇ।

ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਆਕਾਸ਼ ਨਾ ਝੁਕਿਆ ਧਰਤੀ 'ਤੇ,
ਸਾਰੇ ਭੁੱਲ-ਭੁਲੇਖੇ ਏਸ ਨਜ਼ਰ ਦੇ ਨੇ।

ਭੀੜਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਭੀੜ ਹੋਗਿਓਂ ਕੀ ਜਾਣੇਂ,
'ਕੱਲੇ ਆਖਰ ਕਿੰਝ ਇਕੱਲਾਂ ਜਰਦੇ ਨੇ।

'ਪ੍ਰੀਤ' ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਬੇਘਰ ਕੀਤਾ ਹੈ,
ਉਹ ਵੀ ਤੇਰੇ ਅਪਣੇ ਤੇਰੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇ।

* * *

ਤੇਰੇ ਗ਼ਮਾਂ 'ਚ ਘਿਰ ਕੇ

ਤੇਰੇ ਗ਼ਮਾਂ 'ਚ ਘਿਰ ਕੇ ਹੁਣ ਨਾ ਮਰਾਂਗਾ ਮੈਂ।
ਤੇਰੇ ਬਗ਼ੈਰ ਜੀਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਮੈਂ।

ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਮਕਬਰੇ 'ਤੇ ਪੀੜਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾ,
ਤੇਰੀਆਂ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਜਦੇ ਕਰਾਂਗਾ ਮੈਂ।

ਗ਼ਮ ਪੀਣ ਦੀ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਜਾਚ ਆ ਗਈ,
ਦਿੱਤੀ ਹਰੇਕ ਪੀੜਾ ਹੱਸ ਕੇ ਵਰਾਂਗਾ ਮੈਂ।

ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਣਾ, ਨਹੀਂ ਇਹ ਅਸਾਨ ਕੰਮ,
ਭੁੱਲਦੇ ਨਹੀਂ, ਭੁਲਾਇਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਮੈਂ।

ਲੱਗ ਪਾਰ ਜਾਵਾਂ ਚਾਹੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਵਾਂ ਡੁੱਬ,
ਤੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੇ ਵਾਸਤੇ, ਸਾਗਰ ਤਰਾਂਗਾ ਮੈਂ।

ਕੰਡੇ ਖਲੋਰੇ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਰਾਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸਦਾ,
ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੇਰੀ ਝੋਲੀ ਭਰਾਂਗਾ ਮੈਂ।

ਪੈਂਡੇ ਇਹ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਵਾਲੇ ਰੋ ਰੋ ਨਾ ਕੱਟਣੇ,
ਆਏਗੀ ਜੋ ਮੁਸੀਬਤ ਹੱਸ ਕੇ ਜਰਾਂਗਾ ਮੈਂ।

* * *

ਖ਼ਾਬ ਕੁਝ ਸੀਨੇ 'ਚ ਲੈ

ਖ਼ਾਬ ਕੁਝ ਸੀਨੇ 'ਚ ਲੈ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਤੁਰ ਜਾਵਾਂਗਾ ਮੈਂ।
ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਪਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਯਾਦ ਫਿਰ ਆਵਾਂਗਾ ਮੈਂ।

ਰੱਖਣਾ ਨਾ ਮੜ੍ਹੀ ਮੇਰੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਬਲਦਾ ਚਿਰਾਗ਼,
ਨੇਰ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਰਾਜ਼ ਸਮਝਾਵਾਂਗਾ ਮੈਂ।

ਗਮ ਤਿਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਲੀ ਹੈ ਵਫ਼ਾ ਮੈਂ ਉਮਰ ਭਰ,
ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਪਾਵਾਂਗਾ ਮੈਂ।

ਜੀਂਦਿਆਂ ਜੇ ਗੀਤ ਮੇਰੇ ਮਰ ਗਏ ਹੋਠਾਂ 'ਤੇ ਆ,
ਮਰਨ ਪਿਛੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਗੀਤ ਬਣ ਜਾਵਾਂਗਾ ਮੈਂ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਤਰਸਿਆ ਹਾਂ ਤੇਰੀ ਛੋਹ ਨੂੰ ਡਾਲੀਏ,
ਬਣ ਕੇ ਸ਼ਬਨਮ ਤੇਰਿਆਂ ਹੋਠਾਂ 'ਤੇ ਮੁਸਕਾਵਾਂਗਾ ਮੈਂ।

ਬੁਝ ਗਿਆ ਦੀਵਾ ਸਹੀ ਮੈਂ ਪਰ ਤੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖ,
ਪੈਂਦਿਆਂ ਤੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਫਿਰ ਲਾਟ ਬਣ ਜਾਵਾਂਗਾ ਮੈਂ।

ਤੂੰ ਏ ਬੁੱਤਘਾੜਾ, ਮੈਂ ਪੱਥਰ, ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਤਦਬੀਰ ਹੈ,
ਤੂੰ ਬਣਾਵੇਂ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਨੂੰ ਜੋ ਓਹੀ ਬਣ ਜਾਵਾਂਗਾ ਮੈਂ।

* * *

ਸਮਝ ਤੇਰੀ ਮਿਹਰ ਇਹ ਵੀ

ਸਮਝ ਤੇਰੀ ਮਿਹਰ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਹਾਂ ਪੀ ਰਿਹਾ।
ਦੇਖ ਅਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੈਂ ਕਿਸ ਅਦਾ ਸੰਗ ਜੀ ਰਿਹਾ।

ਯਾਰ ਹੋਏ ਮਤਲਬੀ ਨੇ, ਯਾਰ ਨਾ ਬਣਦਾ ਕੋਈ,
ਜ਼ਖ਼ਮ ਅਪਣੇ ਦਿਲ ਦੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਹਾਂ ਸੀ ਰਿਹਾ।

ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦਸੇ ਤੋਂ ਡਿਗ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹਾਂ ਸਿਫਰ ਹੀ,
ਆਪ ਅਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਮੈਂ ਹੋ ਕੇ ਹਾਂ ਮਨਫੀ ਰਿਹਾ।

ਜਾਨ ਵੀ ਈਮਾਨ ਵੀ ਖੁਸ਼ਬੋ ਕਦੇ ਕਹਿ ਕੇ ਗੁਲਾਬ,
ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਤੈਨੂੰ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਮੈਂ ਖਰੇ ਕੀ ਕੀ ਰਿਹਾ।

ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਸੀਤੇ ਮੈਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ,
ਮਾਣ ਮੈਨੂੰ ਹੈ ਕਦੇ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਸਾਂ ਦਰਜੀ ਰਿਹਾ।

ਯਾਰ ਦੇਖੇ ਯਾਰ ਉਹ ਵੀ ਜੋ ਮਿਟੇ ਯਾਰੀ ਲਈ,
ਉਹ ਵੀ ਦੇਖੇ ਕਰਮ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਸੀ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਰਿਹਾ।

ਅੱਖ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਸ਼ਕਦਾ ਮੋਤੀ ਬਲੌਰੀ ਸੀ 'ਪ੍ਰੀਤ',
ਝੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਮਿੱਟੀ 'ਚ ਰਲਿਆ ਕੁਝ ਨਾ ਸੀ ਬਾਕੀ ਰਿਹਾ।

* * *

ਮੋਇਆ ਕਿਹੜਾ ਗੀਤ ਵਿਚਾਰਾ

ਮੋਇਆ ਕਿਹੜਾ ਗੀਤ ਵਿਚਾਰਾ।
ਰਾਤ ਬਣੀ ਹੈ ਤਾਰਾ ਤਾਰਾ।

ਦਿਲ ਦਾ ਹਾਲ ਸੁਣਾਇਆ ਸਾਰਾ।
ਫਿਰ ਵੀ ਦਿਲ ਭਾਰੇ ਦਾ ਭਾਰਾ।

ਕੋਲ ਮਿਰੇ ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਕੀ ਹੈ,
ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ।

ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ,
ਕਰੀਏ ਕੀ ਇਸ ਦਿਲ ਦਾ ਚਾਰਾ।

ਰੱਖ ਕੇ ਸਿਰ ਮੇਰੀ ਹਿੱਕੜੀ 'ਤੇ,
ਵਰ੍ਹੀ ਸੀ ਉਹ ਬਣ ਬੱਦਲ ਖਾਰਾ।

ਇਸ਼ਕੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਬੋਲੇ,
ਕਰ ਕੀ ਬੈਠਾ ਤੂੰ ਇਹ ਕਾਰਾ।

ਵੇਖ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਮੇਰੀਏ ਜਿੰਦੇ,
ਜਿੰਦ ਥਿਰਕੇ ਜਿਉਂ ਥਿਰਕੇ ਪਾਰਾ।

ਅੱਧੀ ਏਧਰ ਅੱਧੀ ਓਧਰ,
ਵਿਚ ਵਿਚਾਲੇ ਤੇਰਾ ਲਾਰਾ।

ਕਰ ਬੈਠਾ ਉਹ ਗੱਲ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਦੀ,
ਹਾਲੋਂ ਹੈ ਬੇ-ਹਾਲ ਵਿਚਾਰਾ।

* * *

ਮਨ-ਪੀੜਾਂ ਤਾਂ ਬਿਰਹਾ-ਰਾਗ

ਮਨ-ਪੀੜਾਂ ਤਾਂ ਬਿਰਹਾ-ਰਾਗ ਅਲਾਉਣਗੀਆਂ।
ਤੇਰੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਜਦ ਵੀ ਯਾਰਾ ਆਉਣਗੀਆਂ।

ਤੂੰ ਤੁਰਿਓਂ ਤਾਂ ਗਮ ਦੇ ਬੱਦਲ ਨੇ ਛਾਏ,
ਵਸਲ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਹੁਣ ਆ ਤੜਪਾਉਣਗੀਆਂ।

ਬਾਬਲ ਜਾਈਆਂ ਤੁਰ ਗਈਆਂ ਜੋ ਸੌਹਰੇ ਘਰ,
ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਸਾਉਣ ਮਹੀਨੇ ਆਉਣਗੀਆਂ।

ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਨੂੰ ਮੋਟਣ ਲਈ ਹਰ ਯੁੱਗ ਅੰਦਰ,
ਮੁੜ ਮੁੜ ਜਿੰਦਾਂ ਸੂਲੀ ਨੂੰ ਪਰਨਾਉਣਗੀਆਂ।

ਰੁੰਡ-ਮਰੁੰਡ ਉਦਾਸੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ,
ਇਕ ਦਿਨ ਆਣ ਬਹਾਰਾਂ ਕਰਮ ਕਮਾਉਣਗੀਆਂ।

ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੇ ਰੁੱਤ ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਆਈ,
ਕੋਇਲਾਂ ਵੀ ਤਾਂ ਆ ਕੇ ਇਕ ਦਿਨ ਗਾਉਣਗੀਆਂ।

ਮਨ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਗੁਫਾ ਦੇ ਘੋਰ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ,
'ਪ੍ਰੀਤ' ਦੀਆਂ ਰਿਸ਼ਮਾਂ ਹੀ ਮਨ ਰੁਸ਼ਨਾਉਣਗੀਆਂ।

* * *

ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਬਿਤਾਏ ਦਿਨ

ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਬਿਤਾਏ ਦਿਨ,
ਮੁੜ ਕੇ ਨਾ ਉਹ ਆਏ ਦਿਨ।

ਫੁੱਲਾਂ ਵਰਗੇ ਕੋਮਲ ਸੀ,
ਬਿਨ ਤੇਰੇ ਕੁਮਲਾਏ ਦਿਨ।

ਕਿੱਥੋਂ ਮੋੜ ਲਿਆਵਾਂ ਮੈਂ,
ਬੀਤ ਗਏ ਜੋ ਹਾਏ ਦਿਨ।

ਤੇਰੇ ਸਾਥ ਬਿਨਾਂ ਪਿਆਰੇ,
ਲੰਘਦੇ ਨਹੀਂ ਲੰਘਾਏ ਦਿਨ।

ਪਲ ਵਸਲਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਜਿਹੇ,
ਹਿਜ਼ਰਾਂ ਖਾਰ ਬਣਾਏ ਦਿਨ।

ਤਿਤਲੀ ਬਣ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲੇ,
ਮੁੜ ਉਹ ਹੱਥ ਨਾ ਆਏ ਦਿਨ।

ਹਾਸੋ-ਹੀਣੀ ਹਾਲਤ ਹੈ,
ਦੇਖ ਦੇਖ ਮੁਸਕਾਏ ਦਿਨ।

ਤੇਰੇ ਬਿਨ ਬੇ-ਰੋਣਕ ਰਾਤ,
ਮੁਰਝਾਏ ਮੁਰਝਾਏ ਦਿਨ।

ਪਿਆਰ ਦੇ ਘੁੱਟ ਕੁ ਪਾਣੀ ਬਿਨ,
ਮਰ ਚੱਲੇ ਤਿਰਹਾਏ ਦਿਨ।

ਤੇਰੇ ਸਾਥ ਬਿਨਾ ਜੋ ਗੁਜ਼ਰੇ,
ਉਹ ਤਾਂ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਗੁਆਏ ਦਿਨ।

* * *

ਪਲ ਵੀ ਨੀਂਦ ਨਾ ਆਈ ਰਾਤ

ਪਲ ਵੀ ਨੀਂਦ ਨਾ ਆਈ ਰਾਤ।
ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਲੰਘਾਈ ਰਾਤ।

ਏਨੀ ਓਸ ਪਿਲਾਈ ਰਾਤ।
ਸਾਰੀ ਹੋਸ਼ ਭੁਲਾਈ ਰਾਤ।

ਹੰਝੂਆਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਬਰਸਾਤ,
ਸੁਣ ਸੁਣ ਪੀੜ ਪਰਾਈ ਰਾਤ।

ਮੇਰੀ ਤੜਪ ਅਨੂਠੀ ਤਕ ਕੇ,
ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਸਕਾਈ ਰਾਤ।

ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜੀ ਸੁਲਘ ਰਹੀ,
ਉਹ ਨਾ ਕਿਸੇ ਬੁਝਾਈ ਰਾਤ।

ਲੈ ਗਈ ਮੇਰੇ ਖਾਬ ਚੁਰਾ ਕੇ,
ਚੋਰੀ ਚੋਰੀ ਆਈ ਰਾਤ।

‘ਪ੍ਰੀਤ’ ਵਿਚਾਰੇ ਤੜਪ ਤੜਪ ਕੇ,
ਲਿਖ ਇਹ ਗਜ਼ਲ ਬਿਤਾਈ ਰਾਤ।

* * *

ਮੈਂ ਸੋਚਾਂ ਕਿਉਂ ਮੈਂ ਹੀ ਤੰਗ ਹਾਂ

ਮੈਂ ਸੋਚਾਂ ਕਿਉਂ ਮੈਂ ਹੀ ਤੰਗ ਹਾਂ, ਅਪਣੇ ਏਸ ਜਹਾਨ ਦੇ ਵਿੱਚ।
ਏਥੇ ਤਾਂ ਸਭ ਗੀਘ ਕੇ ਚਲਦੇ, ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਮਹਾਨ ਦੇ ਵਿੱਚ।

ਮਨ ਦਾ ਚੈਨ ਜੋ ਬਾਹਰੋਂ ਭਾਲੇਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੈ,
ਇਹ ਸੌਦਾ ਹੈ ਐਸਾ, ਜਿਹੜਾ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਵਿੱਚ।

ਉਹਨੂੰ ਪੱਥਰ ਦਾ ਬੁੱਤ ਸਮਝੋ, ਦਿਲ ਵੀ ਪੱਥਰ, ਪੱਥਰ ਰੂਹ,
ਪਿਆਰ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਜੇ ਜਜ਼ਬਾ, ਹੋਇਆ ਨਾ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਵਿੱਚ।

ਰੱਬ ਵੀ ਅਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਲਿਖਿਆ, ਬਦਲ ਮੁਕੱਦਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ,
ਕਾਮਯਾਬੀਆਂ ਛੁਪੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਮਾਂ ਦੇ ਹਰ ਵਰਦਾਨ ਦੇ ਵਿੱਚ।

ਬੇਇਤਬਾਰੀ ਓਪਰੇਪਨ ਦੀ, ਘੁਟਨ ਨੇ ਹਾਵੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ,
ਫੈਲੀ ਜੇਕਰ ਨਾ ਖੁਸ਼ਬੋਈ ਪਿਆਰ ਦੀ, ਏਸ ਮਕਾਨ ਦੇ ਵਿੱਚ।

ਕਿਸੇ ਹਕੀਮ ਦੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਦਰਦ ਦੀ ਕੋਈ ਦਵਾ,
ਮੇਰੇ ਦਰਦ ਦੀ ਦਵਾ ਛੁਪੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਮੁਸਕਾਨ ਦੇ ਵਿੱਚ।

ਦੀਦ ਓਸ ਦੀ ਅੱਖੀਆਂ ਰਾਹੀਂ, ਦਿਲ ਨੂੰ ਠੰਡਕ ਦੇਂਦੀ ਹੈ,
ਉਸ ਦਾ ਸੋਹਣਾ ਮੁੱਖੜਾ ਤਕ ਕੇ, ਜਾਨ ਆ ਜਾਂਦੀ ਜਾਨ ਦੇ ਵਿੱਚ।

ਕਲਮ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਦੀ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਰੱਬ ਤੋਂ, ਇਹੀ ਦੁਆ ਪਈ ਮੰਗਦੀ ਹੈ,
ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀ ਮਿੱਠਤ ਭਰ ਦੇ, ਰੱਬਾ ਮੇਰੀ ਜੁਬਾਨ ਦੇ ਵਿੱਚ।

* * *

ਅੱਲੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਆਏਗਾ ਅੰਗੂਰ

ਅੱਲੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਆਏਗਾ ਅੰਗੂਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।
ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਇਹ ਉੱਤਰੂ ਫਤੂਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।

ਜਦੋਂ ਧੱਕ ਧੱਕ ਕਰੇ ਦਿਲ ਦੇਵੇ ਚਾ ਵੀ ਗਵਾਹੀ,
ਹੁੰਦੀ ਪਿਆਰ-ਅਰਜ਼ੋਈ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।

ਪਈ ਪਿਆਰ ਦੀ ਜਾਂ ਖਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਸੁਫਨੇ ਦੇ ਵਿੱਚ,
ਸਾਨੂੰ ਆਪ ਲੈਣ ਆਉਣਗੇ ਹਜ਼ੂਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।

ਯਾਦ ਕਰੇ ਜਦੋਂ ਬੋਲੀ, ਰੁਕ ਸਕੇ ਨਾ ਸਹੇਲੀ,
ਹੁੰਦੀ ਇਸ਼ਕੇ 'ਚ ਸੋਹਣੀ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।

ਹੋਵੇ ਪੱਕਾ ਜੇ ਇਰਾਦਾ, ਨਾਲ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਵਾਅਦਾ,
ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਹਾੜ, ਫੇਰ ਚੂਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।

ਮਾਹੀ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਵੇ, ਦਿਲ ਵਿਚ ਵੀ ਸਮਾਵੇ,
ਫੇਰ ਚਿਹਰੇ ਉੱਤੇ ਆਈ ਜਾਂਦਾ ਨੂਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।

ਉਹਨੂੰ ਚੰਨ ਜਦੋਂ ਕਹੀਏ, ਨਾਲੇ ਪੈਰਾਂ ਕੋਲ ਬਹੀਏ,
ਹੋਣ ਸੋਹਣੇ ਫੇਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮਗਰੂਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।

ਦਿਲ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਬੋਲੇ, ਘੁੰਡੀ ਪਿਆਰ ਵਾਲੀ ਖੋਲ੍ਹੇ,
ਆਈ ਜਾਂਦੇ ਫਿਰ ਸਾਹਮਣੇ ਹਜ਼ੂਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।

ਜਦੋਂ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿੱਚ ਨੈਣ ਵੱਸ ਜਾਂਦੇ,
ਫੇਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਮਖ਼ਮੂਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।

ਉਹਨੇ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਨੂੰ ਮਨਾਣਾ ਅਤੇ ਆਪ ਰੁੱਸ ਜਾਣਾ,
ਨਾਲੇ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਉਹਦਾ ਹੀ ਕਸੂਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।

* * *

ਹਰ ਘੜੀ ਹਰ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਤੂੰ

ਹਰ ਘੜੀ ਹਰ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਤੂੰ ਮੁਸਕਾਉਣਾ ਸਿੱਖ ਲੈ।
ਹਾਸਿਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੰਝੂ ਲੁਕਾਉਣਾ ਸਿੱਖ ਲੈ।

ਤੇਰੇ ਕਾਸੇ ਖੈਰ ਤਾਂ ਤਦ ਹੀ ਪਏਗੀ ਦੋਸਤਾ
ਅਲਖ ਪਹਿਲਾਂ ਯਾਰ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਜਗਾਉਣਾ ਸਿੱਖ ਲੈ।

ਸਿਰਫ਼ ਸਿੱਧੇ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਤੁਰਨ ਦਾ ਨਾ ਭਰਮ ਪਾਲ,
ਬਿਖੜਿਆਂ ਰਾਹਾਂ 'ਚ ਵੀ ਤੂੰ ਪੈੜ ਪਾਉਣਾ ਸਿੱਖ ਲੈ।

ਮੁਸਕਣੀ ਤੇਰੀ ਹੀ ਬਦਲੇਗੀ ਮੁਸੀਬਤ ਦਾ ਮਿਜਾਜ਼,
ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਸਕਾਉਣਾ ਗੁਣ ਮੁਕਾਉਣਾ ਸਿੱਖ ਲੈ।

ਆਪਣੇ ਹੀ ਕੰਮ ਸਾਰੇ ਤੂੰ ਸਦਾ ਲੈਨਾ ਸੰਵਾਰ,
ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਗ਼ੈਰ ਦੇ ਵੀ ਕੰਮ ਆਉਣਾ ਸਿੱਖ ਲੈ।

ਫੋਲਣੇ ਯਾਰਾਂ ਦੇ ਪਰਦੇ ਕੰਮ ਤਾਂ ਸੌਖਾ ਹੈ, ਫੋਲ,
ਸ਼ਰਤ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਨਾਹ ਅਪਣੇ ਛੁਪਾਉਣਾ ਸਿੱਖ ਲੈ।

ਕੁਝ ਗੁਆ ਕੇ ਵੀ ਤਾਂ ਯਾਰਾ, ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਜ਼ਰੂਰ,
ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕੁ ਪਾਉਣਾ, ਕੁਝ ਗੁਆਉਣਾ ਸਿੱਖ ਲੈ।

‘ਪ੍ਰੀਤ’ ਲਿਖ ਲਿਖ ਕੇ ਨਾ ਐਵੇਂ ਕਰੀ ਜਾ ਕਾਰਜ ਸਿਆਹ,
ਸਿੱਖ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ਿਅਰ ਕੋਈ ਦਿਲ ਲੁਭਾਉਣਾ ਸਿੱਖ ਲੈ।

* * *

ਜ਼ਰਾ ਜੇ ਉਹ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ

ਜ਼ਰਾ ਜੇ ਉਹ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਗਏ ਹੁੰਦੇ।
ਅਜੇ ਜੋ ਜ਼ਖ਼ਮ ਔਲੇ ਨੇ ਕਦੋਂ ਦੇ ਭਰ ਗਏ ਹੁੰਦੇ।

ਕਿਤੇ ਜੇ ਕੇਸ ਤੇਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਖਿੱਲਰ ਗਏ ਹੁੰਦੇ।
ਤਾਂ ਏਨੀ ਔੜ ਨਾ ਲੱਗਦੀ ਇਹ ਬੱਦਲ ਵਰ੍ਹ ਗਏ ਹੁੰਦੇ।

ਜੇ ਤੇਰਾ ਉੱਡਦਾ ਪੱਲੂ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ,
ਨਾ ਫਿਰਦੇ ਇੰਝ ਆਵਾਰਾ ਕਦੋਂ ਦੇ ਘਰ ਗਏ ਹੁੰਦੇ।

ਤਿਰੇ ਘਰ ਰਾਤ ਦੀ ਬੱਤੀ ਨੂੰ ਜਗਦੀ ਦੇਖ ਜਿਉਂਦੇ ਹਾਂ,
ਜੇ ਇਹ ਨਾ ਆਸਰਾ ਹੁੰਦਾ ਠਿਠਰ ਕੇ ਮਰ ਗਏ ਹੁੰਦੇ।

ਤਿਰਾ ਜੇ ਇਕ ਇਸ਼ਾਰਾ ਵੀ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ,
ਭੰਵਰ ਵਿਚਕਾਰ ਨਾ ਡੁਬਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਤਰ ਗਏ ਹੁੰਦੇ।

ਤਿਰੇ ਹੀ ਸਾਥ ਵਰਗਾ ਸਾਥ ਜੇਕਰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ,
ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਕੰਮ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਅਸੀਂ ਨਾ ਕਰ ਗਏ ਹੁੰਦੇ।

ਰਤਾ ਵੀ ਓਸ ਤੋਂ ਜੇ ਕਰ ਵਫਾ ਦੀ ਆਸ ਹੋ ਜਾਂਦੀ,
ਤਾਂ ਹਸ ਕੇ ਪ੍ਰੀਤ ਉਸ ਦੇ ਹਰ ਸਿਤਮ ਨੂੰ ਜਰ ਗਏ ਹੁੰਦੇ।

* * *

ਭਰੀਂ ਨਾ ਐ ਦਿਲਾ ਹੌਕਾ

ਭਰੀਂ ਨਾ ਐ ਦਿਲਾ ਹੌਕਾ, ਨਹੀਂ ਹੌਕਾ ਭਰੀ ਦਾ।
ਖਿਡੌਣਾ ਵੇਖ ਕੇ ਸੌਹਣਾ, ਨਹੀਂ ਏਦਾਂ ਕਰੀ ਦਾ।

ਨਾ ਆਹਾਂ ਹੀ ਭਰੀਂ ਐਵੇਂ, ਤੇ ਨਾ ਜਿਦ ਹੀ ਕਰੀ ਜਾ,
ਕਰੀ ਦਾ ਹੈ ਜ਼ਰਾ ਜੇਰਾ, ਤੇ ਧੀਰਜ ਵੀ ਧਰੀ ਦਾ।

ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੇ ਬੜੇ ਦੁਖ-ਸੁਖ, ਜਿਉਂ ਦਿਨ ਰਾਤ ਹੁੰਦੇ ਨੇ,
ਜੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਆ ਹੀ ਜਾਏ, ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਯਾਰਾ ਡਰੀ ਦਾ।

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੂੰਹ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਰਨਗੇ ਗੱਲਾਂ,
ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਕਹੀ ਗੱਲ ਦਾ, ਨਹੀਂ ਗੁੱਸਾ ਕਰੀ ਦਾ।

ਸਮੇਂ ਦੀ ਧੂੜ ਵਿੱਚ ਕਿਧਰੇ ਗੁਆਚਾ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਨਾ ਮਿਲਣਾ,
ਉਨੇ ਬਸ ਯਾਦ ਆਉਣਾ, ਯਾਰ ਸੀ ਟੋਟਾ ਜ਼ਰੀ ਦਾ।

* * *

ਹੋਰ ਲਿਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਰਹੇ ਨਾ

ਹੋਰ ਲਿਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਰਹੇ ਨਾ, ਪਿਆਰ ਦੀ ਐਸੀ ਸਤਰ ਲਿਖੀਂ।
ਸਤਰ ਸਤਰ ਨੂੰ ਜੋੜ ਜੋੜ ਕੇ, ਪਿਆਰ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਨਸਰ ਲਿਖੀਂ।

ਗੀਤ ਲਿਖੀਂ ਤੂੰ ਸ਼ਗਨਾਂ ਵਾਲੇ, ਗੀਤ ਲਿਖੀਂ ਤੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ,
ਐਪਰ ਕਦੇ ਵੀ ਭੁੱਲ ਕੇ ਨਾ ਤੂੰ, ਹਿਜ਼ਰ ਦੀ ਕੋਈ ਖ਼ਬਰ ਲਿਖੀਂ।

ਗ੍ਰੀਟੇ ਤਾਈਂ ਪਹਾੜ ਵੀ ਲਿਖ ਲਈਂ, ਮੁੱਠੀ ਰੋਤ ਨੂੰ ਮਾਰੂਥਲ,
ਇਸ ਜੀਵਨ ਦੇ ਤਾਈਂ ਐਪਰ, ਅਸਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਸਫਰ ਲਿਖੀਂ।

ਛੱਤਾਂ ਉੱਤੇ ਉੱਗੇ ਪਿੱਪਲ, ਕੋਈ ਸੁਭ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ,
ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਪੁੰਨ ਕਮਾਈਂ, ਪੁੰਨ ਦਾ ਹੋਇਆ ਅਸਰ ਲਿਖੀਂ।

ਛੁੱਲ੍ਹ ਛੁੱਲ੍ਹ ਪੈਂਦੇ ਹਾਸੇ ਤਾਈਂ, ਵੰਗਾਂ ਦੀ ਛਣਕਾਰ ਸਮਝ,
ਜੇਕਰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੰਨਾਟਾ ਹੈ, ਉਸ ਘਰ ਤਾਈਂ ਕਬਰ ਲਿਖੀਂ।

ਛੁੱਟ ਛੁੱਟ ਰੋਵੇ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਦੇਖ ਕੇ, ਮੰਦਾ ਹਾਲ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ,
ਹੇ ਰੱਬ ਸੱਚਿਆ, ਹਰ ਘਰ ਅੰਦਰ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕਦਰ ਲਿਖੀਂ।

* * *

ਸੰਗਤ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਤੈਨੂੰ

ਸੰਗਤ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਤੈਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆ ਕੇ ਛੱਡੇ ਗੀ।
ਖੁਸ਼ਬੂ ਤੈਨੂੰ ਅਪਣੇ ਨਾਲ ਨਚਾ ਕੇ ਛੱਡੇ ਗੀ।

ਮੰਦੀ ਸੋਚ ਨਾ ਰੱਖ ਜੋ ਹੱਸਦੇ ਤਾਈਂ ਰੁਆ ਦੇਵੇ,
ਚੰਗੀ ਸੋਚ ਹੀ ਰੋਂਦੇ ਤਾਈਂ ਹਸਾ ਕੇ ਛੱਡੇ ਗੀ।

ਤੋਰੇਂਗਾ ਜਦ ਧੀ ਦੀ ਡੋਲੀ ਤੂੰ ਘਰ ਅਪਣੇ ਤੋਂ,
ਵੇਖੀਂ ਤੈਨੂੰ ਤੇਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਰੁਆ ਕੇ ਛੱਡੇ ਗੀ।

ਹੁਣ ਵੀ ਸੰਭਲ ਜਾ ਲੈ ਸੇਧਾਂ 'ਨਿਰਮਲ ਕੁਟੀਆ'* ਤੋਂ
ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਦੀ ਵਿਸ਼ੈਲੀ ਜ਼ਹਿਰ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਛੱਡੇ ਗੀ।

ਬਹੁਤੀ ਚਾਹਤ ਨ ਕਰ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਇਹ
ਤੇਰੇ ਗਲ ਕੰਡਿਆਂ ਦਾ ਹਾਰ ਪੁਆ ਕੇ ਛੱਡੇਗੀ।

ਇਸ਼ਕ ਮਜਾਜ਼ੀ ਇਸ਼ਕ ਹਕੀਕੀ ਰਸਤੇ ਰੱਬ ਦੇ ਨੇ,
ਲਗਦੈ ਤੇਰੀ ਖੁਦੀ ਤੈਨੂੰ ਭਰਮਾ ਕੇ ਛੱਡੇ ਗੀ।

ਚੇਤਨਤਾ ਦੀ ਭਾਲ ਅਸਲ ਵਿਚ ਖੋਜ ਸਚਾਈ ਦੀ,
ਸੂਝ ਤੇਰੀ ਨੂੰ ਚੇਤਨ ਦੇ ਪਰ ਲਾ ਕੇ ਛੱਡੇ ਗੀ।

ਤੌਬਾ ਕਰ ਲੈ ਬਹੁਤੀ ਪੀਣੋਂ ਜੇ ਕਰ ਸਕਦੈਂ ਤਾਂ,
ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਪੀਣੀ ਚੰਦ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਛੱਡੇ ਗੀ।

ਸੰਭਲ ਜਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲਣਾ ਠੱਗੀ ਠੱਗੀ ਤੋਂ,
ਇਹ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਹੱਡੀਂ ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ ਛੱਡੇ ਗੀ।

‘ਪ੍ਰੀਤ’ ਪਈਂ ਨਾ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਖੇਡ ਬੁਰੀ,
ਤੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਹ ਚੈਨ ਲੁਟਾ ਕੇ ਛੱਡੇ ਗੀ।

* ਨਿਰਮਲ ਕੁਟੀਆ-ਸੰਤ ਸੀਚੇਵਾਲ-ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ

ਸਾਨੂੰ ਲਾਏ ਝੂਠੇ ਲਾਰਿਆਂ ਦੀ

ਸਾਨੂੰ ਲਾਏ ਝੂਠੇ ਲਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੋ।
ਅਸਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਹਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੋ।

ਆਪਾਂ ਰਲ ਕੇ ਜੋ ਪਾਈ ਸੀ ਪਿਆਰ ਵਾਲੀ ਪੀਘ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੁੱਲਿਆਂ-ਹੁਲਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੋ।

ਉਹਦੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਆਉਣੀ ਸਾਡੇ ਦਿਲ 'ਚ ਬਹਾਰ,
ਅਜੇ ਅਸਾਂ 'ਕੱਲੇ-ਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੋ।

ਰਾਤਾਂ ਕਾਲੀਆਂ 'ਚ ਡਾਹੀ ਅਸਾਂ ਹਿਜ਼ਰਾਂ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ,
ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਚੰਨ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੋ।

ਹੱਕ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਖਾਣਾ ਹੀ ਇਮਾਨ ਹੋ ਗਿਐ,
ਕੁਝ ਕਰੋ, ਫੋਕੇ ਨਾਹਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੋ।

ਇਹਨਾਂ ਛੋਹ ਉਹਦੀ ਪਾ ਕੇ ਮਿੱਠੇ ਮਾਖਿਓ ਹੋ ਜਾਣਾ,
'ਪ੍ਰੀਤ' ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਣੀ ਖਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੋ।

* * *

ਕੌਣ ਕਿਸੇ ਲਈ ਜੀਂਦਾ ਇੱਥੇ

ਕੌਣ ਕਿਸੇ ਲਈ ਜੀਂਦਾ ਇੱਥੇ ਕੌਣ ਕਿਸੇ ਲਈ ਮਰਦਾ ਹੈ।
ਜੀਂਦਾ ਮਰਦਾ ਹਰ ਬੰਦਾ, ਇਸ ਭਵਸਾਗਰ ਨੂੰ ਤਰਦਾ ਹੈ।

ਫ਼ਿਤਰਤ ਕੋਝੀ ਹੈ ਬੰਦੇ ਦੀ, ਹੱਥ 'ਤੇ ਪਈ ਵੀ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ,
ਅਪਣਾ-ਟੁੱਕਰ ਖਾਂਦੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਕਾਹਤੋਂ ਨਹੀਂ ਜਰਦਾ ਹੈ।

ਯਾਦ ਤੇਰੀ ਦੇ ਲੰਮੇ ਪੈਂਡੇ, ਕਿਸ ਬਿਧ ਦੱਸ ਮੁਕਾਵਾਂਗਾ,
ਦਿਲ ਤਾਂ ਹਰ ਦਮ ਰੋਂਦਾ ਹੀ ਸੀ, ਨੈਣੋ ਨੀਰ ਵੀ ਝਰਦਾ ਹੈ।

ਏਸ ਜਨਮ ਦੀ, ਓਸ ਜਨਮ ਦੀ, ਦੱਸ ਕਿਸ ਜਨਮ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂ,
ਨੈਣਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਦਿਲ ਵੀ ਤੜਪੇ, ਤੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਦੀਦਾਰ ਜੇ ਮਿਲੇ ਸੱਜਣ ਦਾ, ਪਾਵਾਂ ਪਹੁੰਚ ਬਹਿਸ਼ਤਾਂ ਦੀ,
ਜੇ ਇਕ ਤੇਰੀ ਝਲਕ ਮਿਲੇ ਤਾਂ, ਸੀਨਾ ਮੇਰਾ ਠਰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਗਰ ਦੀ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਰੇਤਾ, ਹੈ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਛੱਲਾਂ ਨੂੰ,
ਬੱਦਲ ਵੇਖੋ ਕਿਣਮਿਣ ਕਿਣਮਿਣ, ਕਿੰਝ ਛੱਲਾਂ 'ਤੇ ਵਰਦਾ ਹੈ।

ਮਿਲ ਜਾਵੇਂ, ਸਾਹ ਚਲਦਾ ਰਹਿਜੂ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਮਿਲਣਾ,
ਫੋਨ 'ਤੇ ਗੱਲਾਂ, ਚਿੱਠੀਆਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਹੁਣ ਮੂਲੋਂ ਨਾ ਸਰਦਾ ਹੈ।

ਕਵਿਤਾ, ਗਜ਼ਲ, ਰੁਬਾਈ ਲਗਦੀ, ਮੀਂਹ ਦੀ ਵਾਛੜ ਵਾਂਗੂ ਹੀ,
ਇਸ ਵਾਛੜ ਦਾ ਅਸਰ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਵੀ ਹੁਣ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਹੈ।

* * *

ਰੋਜ਼ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ ਢਲਦਾ ਰਿਹਾ

ਰੋਜ਼ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ ਢਲਦਾ ਰਿਹਾ।
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਸਰ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ ਸ਼ਖ਼ਸ ਉਹ,
ਥਕ ਗਿਆ ਸੀ ਢੇਰ ਵੀ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਛਿਪ ਗਿਆ ਸੂਰਜ ਹਨੇਰਾ ਹਰ ਤਰਫ਼,
ਯਾਦ ਦਾ ਦੀਪਕ ਸੀ ਪਰ ਬਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਫਲ ਕਦੇ ਲੱਗਾ ਨਾ ਤੇਰੇ ਪੁੰਨ ਨੂੰ,
ਪਾਪ ਤੇਰਾ ਰਾਤ ਦਿਨ ਢਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਪਾਰ ਕਦ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ ਇਹ ਕੱਚੇ ਘੜੇ,
ਇਸ਼ਕ ਤਾਂ ਵੀ ਦਿਲ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਹਥ 'ਚ ਚਪੂ ਲੈਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਸੀ,
ਡੋਬ ਕੇ ਬੇੜੀ ਉਹ ਹੱਥ ਮਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਇਹ ਇੰਤਹਾ ਤਾਂ ਵੇਖ ਯਾਰ,
ਕਿੰਝ ਪਤੰਗਾ ਸ਼ਮ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਜਲਦਾ ਰਿਹਾ।

'ਪ੍ਰੀਤ' ਦਿਲ ਦੀ ਹਰ ਗਲੀ ਰੋਸ਼ਨ ਰਹੀ,
ਰੋਜ਼ ਖਾਬਾਂ ਦਾ ਸਿਵਾ ਬਲਦਾ ਰਿਹਾ।

* * *

ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ 'ਚ ਤੇਰੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ 'ਚ ਤੇਰੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਝਾਤ ਹੋਈ ਹੈ।
ਕਿ ਦਰਦਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਦੋਸਤਾ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਤੇਰੀ ਜਦ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਨੈਣੋਂ ਝੜੀ ਲਗਦੀ,
ਝੜੀ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਉਂ ਸਾਉਣ ਦੀ ਬਰਸਾਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਭਲਾ ਮੈਂ ਕੀ ਬੁਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੀ ਕੀਤਾ,
ਨਾ ਦਿਨ ਨੂੰ ਚੈਨ ਹੈ, ਬੇ-ਚੈਨ ਮੇਰੀ ਰਾਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਤੇਰੇ ਇਸ ਹਿਜ਼ਰ ਵਿਚ ਦਿਨ ਵੀ ਹਨੇਰੀ ਰਾਤ ਵਰਗਾ ਸੀ,
ਮਗਰ ਤੂੰ ਆ ਗਿਆਂ ਤਾਂ ਜਾਪਦਾ ਪ੍ਰਭਾਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸਬੱਬੀਂ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਮੇਲੇ, ਜਦੋਂ ਹੁੰਦੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ,
ਉਦੋਂ ਲੱਗਦੈ ਕਿ ਹੁਣ ਕੁਝ ਜਿਉਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਤੇਰੀ ਇਕ ਮੁਸਕਣੀ ਨੇ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ,
ਹੈ ਰਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਅਪਣੀ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਔਕਾਤ ਹੋਈ ਹੈ।

* * *

ਤਪਦੇ ਸਫ਼ਰ 'ਚ ਜਦ ਵੀ

ਤਪਦੇ ਸਫ਼ਰ 'ਚ ਜਦ ਵੀ, ਉਠਿਆ ਸਵਾਲ ਕੋਈ।
ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ, ਤੁਰਿਆ ਨਾ ਨਾਲ ਕੋਈ।

ਬੇ-ਰੰਗ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ, ਰੰਗੀਨ ਕਰਨ ਖਾਤਿਰ,
ਆਵੇ ਤੇ ਆ ਕੇ ਇਸ 'ਤੇ, ਧੂੜੇ ਗੁਲਾਲ ਕੋਈ।

ਵਣ ਦੇ ਪਸ਼ੂ ਤੇ ਪੰਛੀ, ਤੈਨੂੰ ਨੇ ਜਾਣ ਚੁੱਕੇ,
ਹੁਣ ਬਾਜ਼ ਆ ਸ਼ਿਕਾਰੀ, ਚਲਣੀ ਨਾ ਚਾਲ ਕੋਈ।

ਬਦਲੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਹੈ ਪਿਆਰ ਵੀ ਬਦਲਦਾ,
ਪ੍ਰੇਮੀ ਨਾ ਹੁਣ ਵਟਾਂਦੇ, ਛੱਲਾ ਰੁਮਾਲ ਕੋਈ।

ਔੜਾਂ ਤੇ ਤੰਗੀਆਂ 'ਚੋਂ, ਲੰਘ ਆ ਗਿਆ ਹਾਂ ਏਥੇ,
ਆਇਆਂ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਪੁੱਛੋ, ਮੈਥੋਂ ਸਵਾਲ ਕੋਈ।

ਸਭ ਕੁਝ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਮਾਣਿਆ ਹੈ,
ਹੁਣ ਝੂਰ ਨਾ ਤੂੰ ਐਵੇਂ, ਕਰ ਨਾ ਖਿਆਲ ਕੋਈ।

ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਏਥੇ ਅਪਣੀ, ਹੈ ਲਾਸ਼ ਢੋਣੀ ਪੈਂਦੀ,
ਨਾ ਹਿਰਖ ਏਸ ਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਮਲਾਲ ਕੋਈ।

ਤੂੰ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਵਿਚ, ਨਾ ਦੇਖ ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ,
ਰੱਖ ਹੌਸਲਾ ਤੇ ਹਿੰਮਤ, ਕਰ ਦੇ ਕਮਾਲ ਕੋਈ।

* * *

ਰੋਜ਼ ਨਵੇਂ ਹੀ ਲਾਰੇ ਲਾਉਣ ਦਾ

ਰੋਜ਼ ਨਵੇਂ ਹੀ ਲਾਰੇ ਲਾਉਣ ਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਡਾਢਾ ਵੱਲ ਹੈ।
ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਉਸ 'ਤੇ, ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਝੱਲ ਹੈ।

ਪਲ ਪਲ ਕਰਕੇ ਜੀਵਨ ਸਾਰਾ, ਬੀਤ ਰਿਹਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ,
ਨਾਲ ਸਜਣ ਦੇ ਬੀਤੇ ਜਿਹੜਾ, ਸੋਈ ਸੁਹਣਾ ਪੱਲ ਹੈ।

ਉਪਰੋਂ ਉਪਰੋਂ ਵੇਖ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ, ਸ਼ਾਂਤ ਸਮਝ ਨਾ ਬੈਠੀਂ,
ਸੀਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਗਰ ਦੇ ਤਾਂ ਡਾਢੀ ਹੀ ਹਲਚੱਲ ਹੈ।

ਛੱਲਾਂ ਉੱਠਣ, ਸਾਗਰ ਉਛਲੇ, ਝੱਖੜ ਝੁੱਲੇ ਕਿੰਨਾ,
ਪਰ ਬੇੜੀ ਮੇਰੀ ਨੇ ਜਾਣਾ, ਅਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੱਲ ਹੈ।

ਛੱਲਾਂ ਉੱਠ ਅਜ਼ਾਈਂ ਆਵਣ, ਉਹ ਹਨ ਕਿਹੜੇ ਲੇਖੇ,
ਮੋਤੀਆਂ ਭਰੀ ਛੱਲ ਜੋ ਆਵੇ, ਉਹ ਹੀ ਅਸਲੀ ਛੱਲ ਹੈ।

ਰੁਕ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਮੁਕ ਜਾਣਾ ਹੈ, 'ਪ੍ਰੀਤ' ਰੁਕੀਂ ਨਾ ਕਿਧਰੇ,
ਤੇਰੀ ਲਗਨ ਦਾ ਆਖਰ ਇਕ ਦਿਨ, ਮਿਲਣਾ ਤੈਨੂੰ ਫੱਲ ਹੈ।

* * *

ਮੁੜ ਪਿਆਰ ਓਸ ਦੇ ਨੂੰ

ਮੁੜ ਪਿਆਰ ਓਸ ਦੇ ਨੂੰ, ਦਿਲ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲਿਆ ਹੈ।
ਅੰਗਿਆਰ ਬੁਝ ਰਹੇ ਨੂੰ, ਮੈਂ ਫਿਰ ਮਘਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਹੁਣ ਛੱਡ ਧਿਆਨ ਉਸ ਦਾ, ਕਰ ਕੋਈ ਕੰਮ-ਧੰਦਾ,
ਕੀ ਰੋਗ ਤੂੰ ਅਵੱਲਾ, ਜਿੰਦੜੀ ਨੂੰ ਲਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਉਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਸਾਡੀ, ਤਕਦੀਰ ਵਿੱਚ ਕੀ ਏ,
ਦੇ ਦੇ ਦਿਲਾਸੇ ਰੋਂਦੇ, ਦਿਲ ਨੂੰ ਵਿਰਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਛਿੱਕੂ 'ਚ ਹਉਕੇ-ਹਾਵੇ, ਬਿਰਹੇਂ ਦੀ ਹੱਥ ਪੂਣੀ,
ਪੀੜਾਂ ਦੀ ਤੰਦ ਤਾਈਂ, ਤੱਕਲੇ 'ਤੇ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੇ ਹਨੇਰਾ, ਵਧਦਾ ਪਿਆ ਏ ਪਲ ਪਲ,
ਇਕ ਯਾਦ ਦੀ ਸ਼ਮ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਦਿਲ ਵਿਚ ਜਗਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਰੰਗੀਨ ਮਹਿਫਲਾਂ ਨੇ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਫਜ਼ੂਲ ਗੱਲਾਂ,
ਨਾਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਾ, ਚਿਰ ਤੋਂ ਮੁਕਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਦਿਨ ਰਾਤ ਯਾਦ ਤੇਰੀ, ਤੜਪਾ ਰਹੀ ਹੈ ਆ ਕੇ,
ਇਸ ਯਾਦ ਨੂੰ ਅਸਾਂ ਨੇ, ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਮੁੜ ਏਸ ਨੂੰ ਨਾ ਛੇੜੀਂ, ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਕੁਰੇਦੀਂ,
ਹੁਣ ਤਾਂ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਰੋਂਦੇ, ਦਿਲ ਨੂੰ ਵਰਾ ਲਿਆ ਹੈ।

* * *

ਬੁਝ ਗਏ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੀਵੇ

ਬੁਝ ਗਏ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੀਵੇ, ਝੁੱਲਿਆ ਹੈ ਤੂਫਾਨ ਬਹੁਤ।
ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਮੰਜ਼ਿਲ ਭਾਵੇਂ, ਰਸਤਾ ਹੈ ਸੁੰਨਸਾਨ ਬਹੁਤ।

ਜਾਨ ਤੋੜ ਕੇ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਦਾ ਫਲ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਹੈ,
ਪੁੱਗੀਆਂ ਮਨ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਭਾਵੇਂ, ਪਰ ਹਾਲੇ ਅਰਮਾਨ ਬਹੁਤ।

ਭੋਲੇ ਤੇ ਅਣਜਾਣ ਤੁਸੀਂ ਹੋ, ਤਾਕਤ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਨਹੀਂ,
ਮੁਰਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਂ, ਹੈ ਇੱਕੋ ਮੁਸਕਾਨ ਬਹੁਤ।

ਧਰਤ 'ਤੇ ਭੁੱਖੇ ਮਰਨ ਦੇ ਨਾਲੋਂ, ਭੁੱਬ ਮਰਨਾ ਲੱਖ ਚੰਗਾ ਹੈ,
ਠੇਲ੍ਹੇ ਬੇੜਾ ਭਾਵੇਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ, ਆਇਆ ਹੈ ਤੂਫਾਨ ਬਹੁਤ।

ਜਿਹੜੇ ਗ੍ਰਿਹਸਥੀ-ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਰਾਤ ਦਿਨੇ ਪਏ ਲੜਦੇ ਨੇ,
ਬਖਸ਼ੇ ਕੌਣ ਸੁਖੱਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਘੱਲਣ ਜੋ ਫੁਰਮਾਨ ਬਹੁਤ।

ਕਾਲਿਓਂ ਚਿੱਟੇ, ਪੀਲੇ ਹੋਏ, ਫਿਰ ਵੀ ਕਹਾਂ ਸੁਪਤਨੀ ਜੀ,
ਤੇਰੇ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਰੋਣੇ ਮੈਨੂੰ, ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨਮਾਨ ਬਹੁਤ।

ਮਿੱਤਰ ਆਖਣ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਤਾਂ ਚੰਗਾ, ਸਾਊ, ਸ਼ਾਂਤ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ,
ਪਰ ਬਾਹਰੋਂ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤ ਹੈ ਦਿਸਦਾ, ਅੰਦਰ ਹੈ ਘਮਸਾਨ ਬਹੁਤ।

ਕੁਝ ਇਕ ਚਿੱਠੀਆਂ, ਕੁਝ ਇਕ ਫੋਟੋ, ਕੁਝ ਇਕ ਗਜ਼ਲਾਂ, ਮਤਲੇ ਸ਼ਿਅਰ,
ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ, ਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਜੇਬੋਂ, ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਸਾਮਾਨ ਬਹੁਤ।

* * *

ਕਿਉਂ ਨਾ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸ਼ੇਅਰ

ਕਿਉਂ ਨਾ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸ਼ੇਅਰ ਫਿਰ ਫੁਰਦਾ ਰਹੇ।
ਕੋਈ ਚਿਹਰਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਨਾਲ ਜੇ ਤੁਰਦਾ ਰਹੇ।

ਯਾਦ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਧੂਣੀ ਜਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਮਘ ਰਹੀ,
ਬਰਫ ਵਾਂਗੂੰ ਫੇਰ ਕੋਈ ਕਿਸ ਲਈ ਖੁਰਦਾ ਰਹੇ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਰਥ ਤਾਂ ਹਨ ਦੋਸਤੋ ਜ਼ਿੰਦਾ-ਦਿਲੀ,
ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੰਦਾ ਕਿਸ ਲਈ ਮੁਰਦਾ ਰਹੇ।

ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੇ ਬਰਕਤਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ,
ਉਹ ਤਾਂ ਨਾ-ਸੁਕਰਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਫੇਰ ਵੀ ਝੁਰਦਾ ਰਹੇ।

ਓਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮੁਸੀਬਤ ਤਾਂ ਡੁਲਾ ਸਕਦੀ ਨਹੀਂ,
ਕੋਲ ਜਿਸ ਦੇ ਜੀਣ ਦਾ ਹਰਦਮ ਹੀ ਦਿਲ ਗੁਰਦਾ ਰਹੇ।

‘ਪ੍ਰੀਤ’ ਪਿਆਰੇ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੁਆਰ,
ਗੱਲ ਸੁਣੌਂ ਪੇਸ਼ਤਰ ਜੋ ਉਠ ਕੇ ਤੁਰਦਾ ਰਹੇ।

* * *

ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਗਿਆ

ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਗਿਆ, ਉਹ ਮੈਥੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਗਿਆ।
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਕਾਹਤੋਂ, ਨਜ਼ਰ ਮਿਲਾਉਣੋਂ ਹਟ ਗਿਆ।

ਅਕਸਰ ਮਿਲ-ਮਿਲ ਮੈਨੂੰ ਜਿਹੜਾ, ਲੰਮੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਦਾ ਸੀ,
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਯਾਰੋ, ਫੋਨ ਵੀ ਕਰਨੋਂ ਹਟ ਗਿਆ।

ਸੂਫੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕੋਈ ਮੰਗੇ ਪੈਂਗ ਤਾਂ ਸੋਚੀਂ ਪੈ ਜਾਈਏ,
ਮੂਡ 'ਚ ਹੋਈਏ, ਫਿਰ ਨਾ ਪੁੱਛੀਏ, ਯਾਰੋ ਕਿੱਥੇ ਮੱਟ ਗਿਆ।

ਸਿਆਣਾ ਹੁੰਦਾ ਭੋਰਾ ਭੋਰਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਖਾਂਦਾ ਉਹ,
ਕਮ-ਅਕਲਾ ਸੀ, ਕੁਝ ਛਿੱਲੜਾਂ 'ਤੇ ਲਾਲਚ ਵੱਸ ਉਹ ਵੱਟ ਗਿਆ।

ਜੋ ਮਾਨਵ ਨੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਉੱਚੇ ਮਹਿਲ ਉਸਾਰੇ ਸਨ,
ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਇਕੋ ਹੀ ਝਟਕਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਲਟ ਪਲੱਟ ਗਿਆ।

ਯਾਰ ਮੇਰੇ ਦਾ ਆਉਣਾ ਵੇਖੋ, ਜੂੰ ਦੀ ਚਾਲੇ ਆਇਆ ਹੈ,
ਜਾਵਣ ਵੇਲੇ ਬਿਨ ਪੁੱਛਿਆਂ ਹੀ, ਪੌਣ ਵਾਂਗ ਝੱਟ-ਪੱਟ ਗਿਆ।

ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਤਾਂ ਬਿਸਤਰ ਉਤੇ, ਮੈਂ ਹੀ ਕੱਲਮ-ਕੱਲਾ ਸਾਂ,
ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਸੀ, ਕਿੱਥੇ ਪਰੀਆਂ ਦਾ ਝੁਰਮੱਟ ਗਿਆ।

ਇਕ ਪਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਹੀਂ ਕੱਢੀਂ ਮਿਲਣ ਲਈ ਉਹ ਕਾਹਲੇ ਸਨ,
ਪਲ ਵਿਚ ਕਿੱਥੇ ਸੋਹਣੀ, ਕਿੱਥੇ ਮਹੀਂਵਾਲ ਦਾ ਪੱਟ ਗਿਆ।

ਸੰਕਟ ਵੇਲੇ ਚੋਰ ਲੁਟੇਰੇ, ਫੋਲਣ ਖੀਸੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ,
ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਕਮਾ ਕੇ ਜੱਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਖੱਟ ਗਿਆ।

* * *

ਗੱਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ

ਗੱਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ।
ਬੱਸ ਇਕ ਤੂੰ ਹੀ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਮੈਂ ਸਹਿਰਾ ਵਿੱਚ ਭਟਕ ਰਿਹਾ ਸਾਂ,
ਪਰ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪਿਆਸ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਕਿੰਨੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਐਪਰ,
ਆਈ ਕੋਈ ਰਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਆਏ ਬੈਠੇ ਤੇ ਤੁਰ ਚੱਲੇ,
ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਾਹਤੋਂ ਦਮ ਘੁਟਦਾ ਸੀ,
ਘਰ ਤਾਂ ਕਾਰਾਵਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਓਸੇ ਦਾ ਰੌਲਾ ਸੀ ਸਾਰਾ,
ਸ਼ਖ਼ਸ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਬਿਨ ਤੇਰੇ ਤਾਂ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਦੀ ਹਾਲਤ,
ਜਿਸਮ ਤਾਂ ਸੀ ਪਰ ਸ੍ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ।

* * *

ਠੰਡਾ ਹੌਕਾ ਭਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਕਸਰ

ਠੰਡਾ ਹੌਕਾ ਭਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਕਸਰ।
ਜੀ ਜੀ ਕੇ ਵੀ ਮਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਕਸਰ।

ਜੀਵਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਵਸਾਗਰ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ,
ਰੋਂਦੇ-ਹੱਸਦੇ ਤਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਕਸਰ।

ਨੇਕੀ ਬਦਲੇ ਬਦਨਾਮੀ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ,
ਇਹ ਹਰਜਾਨਾ ਭਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਕਸਰ।

ਸੱਚਾ ਯੋਗ ਕਮਾਉਣਾ ਇਸ਼ਕ ਕਮਾਉਣਾ ਹੈ,
ਜਿਉਂਦੇ ਜੀ ਹੀ ਮਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਕਸਰ।

ਸੱਜਣ ਅਪਣੇ ਦਾ ਮਨ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਖਾਤਿਰ,
'ਪ੍ਰੀਤ' ਜੀ ਆਪਾ ਹਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਕਸਰ।

* * *

ਰੂਪ ਤੇਰਾ ਤਾਂ ਹਾੜ 'ਚ ਠੰਡਾ

ਰੂਪ ਤੇਰਾ ਤਾਂ ਹਾੜ 'ਚ ਠੰਡਾ ਠਾਰ ਜਿਹਾ।
ਪੋਹ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ਼ਕ ਮੇਰਾ ਅੰਗਿਆਰ ਜਿਹਾ।

ਬਾਝ ਤੇਰੇ ਘਰ ਬਾਰ ਨਹੀਂ ਘਰ ਬਾਰ ਜਿਹਾ,
ਆ ਜਾਵੇਂ ਤਾਂ ਵੱਸ ਜਾਂਦਾ ਸੰਸਾਰ ਜਿਹਾ।

ਗੈਰਾਂ ਦੀ ਕੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋ ਸੱਜਣ ਜੀ,
ਮੈਂ ਨਾ ਡਿੱਠਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਅਪਣੇ ਯਾਰ ਜਿਹਾ।

ਤੇਰੀ ਰਹਿਮਤ ਕਿਹੜੀ ਝੋਲ ਪੁਆਵਾਂ ਮੈਂ,
ਤੇਰੇ ਬਾਝੋਂ ਦਾਮਨ ਤਾਰੋ-ਤਾਰ ਜਿਹਾ।

ਪਲ ਜੋ ਬੀਤਣ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਸੁਹਾਣੇ ਨੇ,
ਅੱਗੇ ਪਿਛੇ ਮਨ ਰਹਿੰਦਾ ਬੀਮਾਰ ਜਿਹਾ।

ਵਿਛਿਆ ਤੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਹੈ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਤਾਂ ਕੀ,
ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਇਹ ਕੱਦ ਬੁੱਤ ਕੁੱਤਬ-ਮਿਨਾਰ ਜਿਹਾ।

* * *

ਜਦ ਵੀ ਗੱਲਾਂ ਛਿੜਣ ਮੇਰੇ ਦਿਲਦਾਰ ਦੀਆਂ

ਜਦ ਵੀ ਗੱਲਾਂ ਛਿੜਣ ਮੇਰੇ ਦਿਲਦਾਰ ਦੀਆਂ।
ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਲੂਆਂ ਰੂਹ ਨੂੰ ਠਾਰਦੀਆਂ।

ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਖੜ ਕੀ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋ,
ਪੁੱਛੋ ਗੱਲਾਂ ਸੋਹਣੀ ਤੋਂ ਮੰਝਧਾਰ ਦੀਆਂ।

ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਤਾਂ ਮੁਕਦੇ ਮੁਕਦੇ ਮੁਕਦੀ ਹੈ,
ਝਟਪਟ ਘੜੀਆਂ ਬੀਤਣ ਵਸਲ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ।

ਸੁਰਗ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਨਰਕ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੈ,
ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋ ਜਿਸ ਪਰਲੇ ਪਾਰ ਦੀਆਂ।

ਚੁੱਪ ਚੁੱਪੀਤੇ ਕੌਣ ਗਲੀ 'ਚੋਂ ਲੰਘਿਆ ਹੈ,
ਜਿਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਪੌਣਾਂ ਫਿਰਨ ਖਿਲਾਰਦੀਆਂ।

ਜਗਦੇ ਦੀਵੇ ਵਾਂਗੂ ਰਾਤੀਂ ਜਾਗਦੀਆਂ
ਅੱਖਾਂ ਨੇ ਜੋ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਦੀਆਂ।

* * *

ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਮੀਤ ਪਿਆਰੇ

ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਮੀਤ ਪਿਆਰੇ।
ਤੁਰ ਚੱਲੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਰੇ।

ਹੁਣ ਕੋਈ ਨਾ ਸ਼ਿਕਵਾ ਸਾਨੂੰ
ਲੱਖਾਂ ਸ਼ਿਕਵੇ ਕਰ ਕਰ ਹਾਰੇ।

ਲੱਗਾ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਰੋਗ ਅਵੱਲਾ
ਅੱਜ ਵੀ ਮਾਰੇ, ਕੱਲ੍ਹ ਵੀ ਮਾਰੇ।

ਰੁੱਸੀ ਰੁੱਸੀ ਲੱਗੇ ਦੁਨੀਆਂ,
ਜਦ ਤੋਂ ਰੁੱਸੇ ਮੀਤ ਪਿਆਰੇ।

ਰੰਗ ਬਥੇਰੇ ਦੇਖੇ, ਭਾਵੇਂ;
ਪਰ ਇਸ਼ਕੇ ਦੇ ਰੰਗ ਨਿਆਰੇ।

‘ਪ੍ਰੀਤ’ ਦੀ ਬੇੜੀ ਤੇਰੇ ਬਾਝੋਂ
ਕੀ ਕੂੰ ਲੱਗੇ ਯਾਰ ਕਿਨਾਰੇ।

* * *

ਯਾਦ ਤੇਰੀ ਹੈ ਸਾਂਭੀ ਸੀਨੇ

ਯਾਦ ਤੇਰੀ ਹੈ ਸਾਂਭੀ ਸੀਨੇ, ਦਿਲ ਦਾ ਬੂਹਾ ਢੋ ਕੇ।
ਇਸ ਦੀਵੇ ਨੂੰ ਬਲਦੇ ਰੱਖਣਾ, ਖੂਨ ਜਿਗਰ ਦਾ ਚੋ ਕੇ।

ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਤਾਂ ਪੱਥਰ ਦਿਲ ਹੈ, ਪੱਥਰ ਕਦੇ ਨਾ ਭਿੱਜਦੇ,
ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ ਤੈਨੂੰ ਯਾਰਾ, ਦੁਨੀਆਂ ਅੱਗੇ ਰੋ ਕੇ।

ਬੰਦਾ ਭੁੱਲਣਹਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ, ਗ਼ਲਤੀ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ,
ਦਾਮਨ ਸਾਡਾ ਸਾਫ਼ ਕਰੇਗਾ, ਵਕਤ ਕਦੇ ਧੋ ਧੋ ਕੇ।

ਪਿਆਰ ਦੀ ਦੌਲਤ ਮਿਲੀ ਅਸਾਨੂੰ, ਇਹ ਹੈ ਰੱਬੀ ਰਹਿਮਤ,
ਰੱਤੀ ਭਰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਰੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਖੋ ਕੇ।

ਰੂਹ ਚਿਰੋਕੀ ਮਰ ਚੁੱਕੀ, ਕਲਬੂਤ ਘਸੀਟੀ ਫਿਰੀਏ,
ਬੱਕ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਹੁਣ ਤਾਂ ਯਾਰਾ, ਭਾਰ ਜਿਸਮ ਦਾ ਢੋ ਕੇ।

ਪਿਆਰ ਦੇ ਬਦਲੇ ਨਫ਼ਰਤ ਦਿੱਤੀ, ਉਹਨਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਯਾਰਾਂ,
ਗਲੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਦੋਂਦੇ ਜਿਹੜੇ, ਹੁਣ ਵੀ ਪਿਆਰ ਦੇ ਹੋਕੇ।

ਭੀੜ ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੇ ਜਲਸੇ, ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਥਾਂ ਥਾਂ 'ਤੇ,
ਪਰ ਕਰਦੇ ਨੇ ਲੀਡਰ ਕਿੰਨੇ, ਵਾਅਦੇ ਫੋਕੇ ਫੋਕੇ।

ਅਪਣੇ ਵਸਲ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰਸਾਵੇਂ, ਰਾਤ ਦਿਨੇ ਮੈਂ ਲੋਚਾਂ,
ਪਿਆਰ-ਫ਼ਸਲ ਨੂੰ ਪੈ ਨਾ ਜਾਵਣ, 'ਪ੍ਰੀਤ' ਹਿਜਰ ਦੇ ਸੋਕੇ।

* * *

ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਨਿਆਰੇ ਰੰਗ

ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਨਿਆਰੇ ਰੰਗ।
ਕਿੰਨੇ ਪਿਆਰੇ ਪਿਆਰੇ ਰੰਗ।

ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਇਕ ਸਮੁੰਦਰ,
ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਾਰੇ ਰੰਗ।

ਰਾਤਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ,
ਪਰ ਭਰ ਦੇਂਦੇ ਤਾਰੇ ਰੰਗ।

ਮੇਰੇ ਦਿਲ 'ਤੇ ਤਰਨ ਬਥੇਰੇ,
ਐਪਰ ਕੋਈ ਨਿਤਾਰੇ ਰੰਗ।

ਇਕ ਮੁਸੱਵਿਰ ਦਸ ਸਕਦਾ ਹੈ,
ਕਿਹੜੇ ਹਲਕੇ ਭਾਰੇ ਰੰਗ।

ਵਕਤ ਨੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਾਰੇ,
ਮੇਰੇ ਮਨੋਂ ਉਤਾਰੇ ਰੰਗ।

ਗਰਮੀ ਸਰਦੀ ਪਤਝੜ ਆਈ,
ਹਰ ਇਕ ਨਵੇਂ ਖਿਲਾਰੇ ਰੰਗ।

ਸਾਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਉ,
ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਇਸ਼ਾਰੇ ਰੰਗ।

ਸੱਚੀ ਮੂਰਤ ਉਹੀ ਉਤਾਰਨ,
ਜੋ ਹੁੰਦੇ ਸਚਿਆਰੇ ਰੰਗ।

ਮਿੱਠੀ ਮਿੱਠੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਵਾਲੇ,
'ਪ੍ਰੀਤ' ਨਾ ਮਿਲਣ ਉਧਾਰੇ ਰੰਗ।

ਉਹ ਕਦੇ ਤਾਂ ਅਕਲ ਦੀ ਟਾਹਣੀ ਨੂੰ

ਉਹ ਕਦੇ ਤਾਂ ਅਕਲ ਦੀ ਟਾਹਣੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਕਰੇ।
ਮਾੜੀ ਮਾੜੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਐਵੇਂ ਨਾ ਰੁਸ ਜਾਇਆ ਕਰੇ।

ਟਹਿਕ ਉਠਦੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਗੁੰਚੇ ਮਿਰੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦੇ,
ਉਹ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਫੁੱਲ ਵਾਂਗੂ ਖਿੜ ਕੇ ਮੁਸਕਾਇਆ ਕਰੇ।

ਗਿ੍ਸਤ ਦੀ ਗੱਡੀ ਦੇ ਦੋ ਪਹੀਏ ਨੇ ਪਤਨੀ ਤੇ ਪਤੀ,
ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਉਸ ਨੂੰ ਕੌਣ ਸਮਝਾਇਆ ਕਰੇ।

ਪਤਝੜਾਂ ਵਿਚ ਉਮਰ ਲੰਘੀ ਕਦੇ ਨਾ ਆਈ ਬਹਾਰ,
ਬਾਅਦ ਮੇਰੇ ਮਰਨ ਦੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਇਆ ਕਰੇ।

ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਗੁਣ ਹੀ ਉਹ ਗਾਉਂਦੀ ਰਹੇ,
ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਲਿਖੇ ਉਹ ਗੀਤ ਵੀ ਗਾਇਆ ਕਰੇ।

ਖਾਸ਼ੁ ਜੇਕਰ ਖਾਸ਼ੁ ਹੈ ਤਾਂ ਹੋਏਗੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਰੂਰ,
'ਪ੍ਰੀਤ' ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਦਿਓ ਕਿ ਡੋਲ ਨਾ ਜਾਇਆ ਕਰੇ।

* * *

ਦਿਲ ਦੀ ਚਰਬੀ ਢਾਲ ਕੇ ਰੱਖੀਏ

ਦਿਲ ਦੀ ਚਰਬੀ ਢਾਲ ਕੇ ਰੱਖੀਏ।
ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਦੀਵਾ ਬਾਲ ਕੇ ਰੱਖੀਏ।

ਜੇ ਸੱਜਣਾਂ ਤੋਂ ਪਵੇ ਜੁਦਾਈ,
ਯਾਦਾਂ ਤਾਈਂ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖੀਏ।

ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਤੋਂ ਜੇ ਸੱਖਣੀ,
ਐਸੀ ਸੋਚ ਬਠਾਲ ਕੇ ਰੱਖੀਏ।

ਜੀਵਨ-ਤੌਰ ਪਵੇ ਨਾ ਮੱਠੀ,
ਐਸੀ ਲਹਿਰ ਉਛਾਲ ਕੇ ਰੱਖੀਏ।

‘ਪ੍ਰੀਤ’ ਦੀ ਹੌਲੀ ਜਚੇਗੀ, ਜੇਕਰ
ਰੰਗ ਸੰਧੂਰੀ ਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖੀਏ।

* * *

ਕੌਣ ਕਹੇ ਜੱਗ ਮੇਰਾ ਹੈ

ਕੌਣ ਕਹੇ ਜੱਗ ਮੇਰਾ ਹੈ।
ਇਹ ਮੇਰਾ ਨਾ ਤੇਰਾ ਹੈ।

ਲੋਕੀਂ ਕਹਿਣ ਹਨੇਰਾ ਹੈ।
ਪਰ ਮੈਂ ਕਹਾਂ ਸਵੇਰਾ ਹੈ।

ਹਰ ਇਕ ਸੱਚੇ ਆਸ਼ਿਕ ਦਾ,
ਸੂਲੀ ਉੱਤੇ ਡੇਰਾ ਹੈ।

ਉੱਚੇ ਮਹਿਲ ਉਸਾਰੇ ਨਾ,
ਦੁਨੀਆ ਰੈਣ-ਬਸੇਰਾ ਹੈ।

ਹੱਸ ਕੇ ਸੂਲੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣਾ,
ਮਨਸੂਰਾਂ ਦਾ ਜੇਰਾ ਹੈ।

ਤੇਰੇ ਬਾਝੋਂ ਜੀਣਾ ਕੀ,
ਜੀ ਲਿਆ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਬਬੇਰਾ ਹੈ।

* * *

ਜੀਵਨ ਦਾ ਕੀ ਰੱਖੀਏ ਨਾਂ

ਜੀਵਨ ਦਾ ਕੀ ਰੱਖੀਏ ਨਾਂ।
ਕਿਧਰੇ ਧੁੱਪ ਤੇ ਕਿਧਰੇ ਛਾਂ।

ਕਿੰਜ ਬਚਾਂਦੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ,
ਝੁਲਸੀ ਜੋ ਬਦ-ਕਿਸਮਤ ਮਾਂ।

ਕੱਲ੍ਹ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਹਾਸੇ ਖੇੜੇ,
ਉੱਥੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸੁੰਨ-ਸਰਾਂ।

ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਠੱਗੀ ਠੋਰੀ,
ਬਚ ਕੇ ਦੱਸੋ ਕਿੱਧਰ ਜਾਂ।

ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰੇ ਰੱਬ ਦੇ ਘਰ,
ਪਰ ਨਾ ਕਿਧਰੇ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ।

ਰੁੱਖ ਕਿਤੇ ਨਾ ਪੱਤਾਂ ਵਾਲੇ,
ਕਿੱਥੋਂ ਲੱਭੀਏ ਠੰਡੀ ਛਾਂ।

ਦੇ ਜਾ ਕੋਈ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਸੁਨੇਹਾ,
ਨਾ ਕਰ ਕਾਵਾਂ ਕਾਂ ਕਾਂ ਕਾਂ।

* * *

ਉੱਗ ਆਈਆਂ ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਬਹੁਮੰਜ਼ਲੀ

ਉੱਗ ਆਈਆਂ ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਬਹੁਮੰਜ਼ਲੀ ਅੱਜ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ।
ਕਿੱਥੇ ਗਈਆਂ ਕੱਲ੍ਹ ਜੋ ਆਬਾਦ ਸਨ ਉਹ ਝੁੱਗੀਆਂ।

ਕਾਰਖਾਨੇ ਵਿਚ ਹਰਦਮ ਜੋ ਪਸੀਨਾ ਡੋਲ੍ਹਦਾ,
ਓਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਦੀ ਥਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਨੇ ਘੁਰਕੀਆਂ।

ਲੋਕ ਭੋਲੇ ਰੱਖਦੇ ਓਹਨਾਂ ਤੋਂ ਰੋਟੀ ਦੀ ਉਮੀਦ,
ਭੁੱਖਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਜਿਹੜੇ ਝਪਟ ਲੈਂਦੇ ਬੁਰਕੀਆਂ।

ਰਹਿ ਗਈ ਨਾ ਹੁਣ ਕੋਈ ਕੁੜੀਆਂ ਤੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ,
ਫਿਰ ਰਹੇ ਬੇਖੌਫ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪੁਆਈ ਮੁਰਕੀਆਂ।

‘ਪ੍ਰੀਤ’ ਬਹੁਤਾ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿਉਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਏਨਾ ਉਦਾਸ,
ਤੇਰੇ ਦਰ ’ਤੇ ਦੇਖ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਸਤਕਾਂ ਨੇ ਦਿੰਦੀਆਂ।

* * *

ਬੱਦਲ ਜਦ ਵੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਕਰਦੇ ਨੇ

ਬੱਦਲ ਜਦ ਵੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਕਰਦੇ ਨੇ।
ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸਾਗਰ ਉੱਤੇ ਵਰ੍ਹਦੇ ਨੇ।

ਆਖਣ ਨੂੰ ਤਹਿਜ਼ੀਬਾਂ ਨੇ ਪਰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ,
ਪਰਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਬੱਸ ਪਰਦੇ ਹੀ ਪਰਦੇ ਨੇ।

ਕੌਣ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਟੁੱਕਰ ਇੱਥੇ ਖਾਣ ਦਵੇ,
ਖਾਂਦੇ ਨੂੰ ਤਕ ਕੇ ਨਾ ਭੈੜੇ ਜਰਦੇ ਨੇ।

ਏ. ਸੀ. ਕਾਰਾਂ, ਠੰਡੇ ਕਮਰੇ, ਨੇਤਾ ਲਈ,
ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ ਲੋਕੀਂ ਧੁੱਪੇ ਮਰਦੇ ਨੇ।

ਅਕਲ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਪੈਣਾ ਸਮਝੋ ਬਰਬਾਦੀ,
ਤਾਂ ਹੀ ਪਾਂਡਵ ਜੂਏ ਦਰੋਪਦ ਹਰਦੇ ਨੇ।

ਪਾਕ ਵਫ਼ਾ ਦੇ ਰਾਹੋਂ ਭਟਕੇ, ਲੋਕੀਂ ਤਾਂ,
ਜਨਮਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਹੀ ਕਰਦੇ ਨੇ।

'ਪ੍ਰੀਤ' ਦਾ ਦਿਲ ਤਾਂ ਓਸ ਝੀਲ ਦੇ ਵਾਂਗਰ ਹੈ,
ਅਰਮਾਨਾਂ ਦੇ ਪੰਛੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਰਦੇ ਨੇ।

* * *

ਕਹਿਰ ਇਹ ਵੀ ਵਰਤਣਾ ਸੀ ਲਾਜ਼ਮੀ

ਕਹਿਰ ਇਹ ਵੀ ਵਰਤਣਾ ਸੀ ਲਾਜ਼ਮੀ।
ਦਾਰ ਉੱਤੇ ਲਟਕਣਾ ਸੀ ਲਾਜ਼ਮੀ।

ਵੇਖ ਨੰਗਾ ਨਾਚ ਜ਼ਬਰੋਂ ਜੁਲਮ ਦਾ,
ਡੌਲਿਆਂ ਦਾ ਫਰਕਣਾ ਸੀ ਲਾਜ਼ਮੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੱਤੀ ਤਵੀ 'ਤੇ ਬਹਿ ਗਏ,
ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦਾ ਯਰਕਣਾ ਸੀ ਲਾਜ਼ਮੀ।

ਇਸ਼ਕ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਮਹਿਬੂਬ ਦੀ ,
ਝਲਕ ਦੇ ਲਈ ਤਰਸਣਾ ਸੀ ਲਾਜ਼ਮੀ।

ਹੁਸਨ ਦੀ ਇਹ ਬੇ-ਕਰਾਰੀ ਦੇਖ ਕੇ,
ਪਰਦਿਆਂ ਦਾ ਸਰਕਣਾ ਸੀ ਲਾਜ਼ਮੀ।

ਪੀੜ ਜਦ ਸੁੱਤੀ ਜਗਾਈ ਸੀ ਕਿਸੇ,
ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦਾ ਭੜਕਣਾ ਸੀ ਲਾਜ਼ਮੀ।

ਉਸ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਦੀਆਂ ਮਹਿਕਾਂ ਲਈ,
'ਪ੍ਰੀਤ' ਦਾ ਇੰਝ ਭਟਕਣਾ ਸੀ ਲਾਜ਼ਮੀ।

* * *

ਝੂਠੀ ਕਹੀ ਜ਼ਬਾਨ ਦੀ ਗੱਲ

ਝੂਠੀ ਕਹੀ ਜ਼ਬਾਨ ਦੀ ਗੱਲ।
ਸੱਚੀ ਹੈ ਈਮਾਨ ਦੀ ਗੱਲ।

ਜੇ ਯਾਰਾਂ ਦਾ ਯਾਰ ਹੈਂ ਤੂੰ,
ਕਿਉਂ ਕਰਦੈਂ ਅਹਿਸਾਨ ਦੀ ਗੱਲ।

ਆਖਣ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨ ਨੇ ਸਭ,
ਪਰ ਕਿੱਥੇ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਗੱਲ।

ਜਪਦੇ ਜੋ ਹਰ ਦਮ ਭਗਵਾਨ,
ਛੱਡਦੇ ਨਾ ਅਭਿਮਾਨ ਦੀ ਗੱਲ।

ਚਾਹੇਂ ਅਮਨ ਤਾਂ ਛੇੜੀਂ ਨਾ,
ਗੀਤਾ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ ਦੀ ਗੱਲ।

ਪਹਿਲਾਂ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਕਰੀਂ ਧਰਤੀ ਦੀ,
ਫੇਰ ਕਰੀਂ ਅਸਮਾਨ ਦੀ ਗੱਲ।

* * *

ਕਵਿਤਾ ਪੂਜਣ ਯੋਗ ਹੈ ਜੇ ਉਹ

ਕਵਿਤਾ ਪੂਜਣ ਯੋਗ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਮਰਿਆਦਾ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ।
ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਲਫਜ਼ਾਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਸਮਝੋ ਘੋਰ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ।

ਟੱਲ ਵਜਾਵੇਂ, ਪਿੱਤਰ ਪੂਜੇਂ, ਵਰਤ ਰੱਖੇਂ ਤੇ ਪੂਜੇਂ ਮਝੀਆਂ,
ਬਾਹਰੋਂ ਜੋ ਕੁਝ ਲਭਦਾ ਹੈਂ ਤੂੰ ਉਹ ਤਾਂ ਦਿਲ ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ।

ਕਾਲੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਦੇ ਸਾਏ ਤੋਂ ਨਾ ਡਰ ਜਾਵੀਂ ਐਵੇਂ ਹੀ ਤੂੰ,
ਆਸ਼ਾ ਦੀ ਹਰ ਨਵੀਂ ਕਿਰਨ ਤਾਂ ਸੂਹੇ-ਸੋਨ ਸਵੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ।

ਸੱਪ ਤੇ ਆਸ਼ਕ ਕੀਲ ਕੇ ਰੱਖਣੇ, ਬੀਬਾ ਨਹੀਓਂ ਸੌਖੇ ਹੁੰਦੇ,
ਹੁਸਨ ਕੀਲਦਾ ਆਸ਼ਕ ਨੂੰ ਤੇ ਸੱਪ ਦੀ ਕੀਲ ਸਪੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਚੋਰ ਹੈ ਕਿਹੜਾ ਸਾਧੂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ,
ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਉਹ ਚੋਰ ਹੈ ਲੱਗਦਾ, ਸਾਧ ਜੋ ਅਪਣੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪਿਆਰ 'ਚ ਜਿੱਤਣ ਤੇ ਹਾਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਲਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,
ਜਿੱਤਕੇ ਹਰਨਾ, ਹਾਰਕੇ ਜਿੱਤਣਾ, 'ਪ੍ਰੀਤ' ਇਹ ਹਿਕਮਤ ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ।

* * *

ਔਰਤ ਬਿਨ ਸੰਸਾਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦਾ

ਔਰਤ ਬਿਨ ਸੰਸਾਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦਾ।
ਪਿਆਰ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦਾ।

ਬਿਨ ਔਰਤ ਜੱਗ ਸੁੰਝਾ ਜਾਪੇ,
ਖਾਨਦਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦਾ।

ਲੱਖ ਸਿਆਣੇ ਹੋਵਣ ਅਕਬਰ,
ਅਕਲਾਂ ਬਿਨ ਦਰਬਾਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦਾ।

ਰੁੱਤਾਂ ਸੰਗ ਦਿਨ ਵੀ ਬਦਲਣਗੇ,
ਇਹ ਜੀਵਨ ਇਕਸਾਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦਾ।

ਇਸ ਦੀ ਹਰ ਇਕ ਚਾਲ ਦਾ ਮਕਸਦ ਹੈ,
ਮੌਸਮ ਹੈ ਬੇ-ਕਾਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦਾ।

ਅੱਜ ਦੇ ਜੁੱਗ ਵਿਚ ਝੂਠ ਦੇ ਬਾਝੋਂ,
ਕੋਈ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦਾ।

ਮਿਹਨਤ, ਲਗਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੇ ਪਰ;
ਪੂੰਜੀ ਬਿਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦਾ।

ਖੋਟਾ ਸਿੱਕਾ ਚੱਲ ਤਾਂ ਜਾਵੇ,
'ਪ੍ਰੀਤ' ਮਗਰ ਹਰ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦਾ।

* * *

ਰੋਈ ਕਾਹਨੂੰ ਜਾ ਰਹੀ ਏਂ ਬੱਲੀਏ !

ਰੋਈ ਕਾਹਨੂੰ ਜਾ ਰਹੀ ਏਂ ਬੱਲੀਏ ।
ਦੇਸ਼ ਨੇ ਹੈ 'ਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ ਚੱਲੀਏ ।

ਵੱਜਦੀ ਸੀਨੇ 'ਚ ਉਹ ਗੱਲ ਹੋਰ ਸੀ,
ਪਿੱਠ ਵਿਚ ਵੱਜੀ ਛੁਰੀ ਕਿੰਜ ਝੱਲੀਏ ।

ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਬਣੀ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕੀ,
ਇਸ ਮੁਸੀਬਤ ਨੂੰ ਵੀ ਹੱਸ ਕੇ ਝੱਲੀਏ ।

ਕਰ ਲਈਆਂ ਨੇ ਸਰ ਅਸਾਂ ਨੇ ਚੋਟੀਆਂ,
ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਮੱਲੀਏ ।

ਛੱਡ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਵੈਰੀ ਭੱਜਿਆ,
ਜਿੱਤ ਦਾ ਪੈਗਾਮ ਘਰ ਘਰ ਘੱਲੀਏ ।

'ਪ੍ਰੀਤ' ਦਿੱਤਾ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਹੈ ਖਦੇੜ,
ਸਰਹਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਨੂੰ ਹੁਣ ਠੱਲੀਏ ।

* * *

ਜਿਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ

ਜਿਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਪਿਆਰੇ!
ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਦੁੱਖ ਜਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਪਿਆਰੇ!

ਮਨ ਅਪਣੇ ਦਾ ਮਹਿਰਮ ਜੇਕਰ ਪਾਉਣੈ ਤਾਂ!
ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਪਿਆਰੇ!

ਯਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੀ ਸੋਚ ਰਿਹੈ!
ਥਲ ਗਾਹਣਾ ਜਲ ਤਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਪਿਆਰੇ!

ਓਹਨਾਂ ਖਾਤਰ ਜੋ ਨਾ ਆਏ ਪਰਤ ਘਰੀਂ!
ਘੋਰ ਗ਼ਮਾਂ ਵਿਚ ਠਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਪਿਆਰੇ!

ਇਸ਼ਕ! ਸੱਸੀ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦੇ ਅਪਣੀ ਮਹਿੰਦੀ ਧੋ!
ਪੈਰ ਅੰਗਾਰੀਂ ਧਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਪਿਆਰੇ!

ਕਰਨ ਕਮਾਈਆਂ ਘੱਲ ਕੇ ਪੁੱਤ ਪ੍ਰਦੇਸਾਂ ਨੂੰ!
ਘੋਰ ਵਿਛੋੜਾ ਜਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਪਿਆਰੇ!

ਲੱਖ ਕਹੀਂ ਤੂੰ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਨਹੀਂ!
ਇਕ ਦਿਨ ਖੁਦ ਤੋਂ ਡਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਪਿਆਰੇ!

* * *

ਖੋਲ੍ਹ ਬੂਹੇ ਬਾਰੀਆਂ

ਖੋਲ੍ਹ ਬੂਹੇ ਬਾਰੀਆਂ।
ਲਾਉਣ ਪੌਣਾਂ ਤਾਰੀਆਂ।

ਜੁਲਮ ਆਈਆਂ ਸਹਿੰਦੀਆਂ,
ਧੀਆਂ ਕਰਮਾਂ ਮਾਰੀਆਂ।

ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਨੇ ਅੱਥਰੂ,
ਮਾਵਾਂ ਨੇ ਦੁਖਿਆਰੀਆਂ।

ਕੁੱਖ 'ਚ ਮਾਰਨ ਕੰਜਕਾਂ,
ਮਾਵਾਂ ਕੁਝ ਹੱਤਿਆਰੀਆਂ।

ਜਿੰਦ ਨਾਲੋਂ ਮਹਿੰਗੀਆਂ,
ਯਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਰੀਆਂ।

ਵੇਖ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਫਸਲ,
ਮਹਿਕੀਆਂ ਨੇ ਕਿਆਰੀਆਂ।

ਰੂਪ ਮਹਿਕਾਂ ਫੁੱਲ ਦੀਆਂ,
ਲਗਦੀਆਂ ਨੇ ਪਿਆਰੀਆਂ।

ਸੁਣ ਕੇ ਤੇਰਾ ਆਵਣਾ,
ਬਾਹਾਂ ਮੈਂ ਉਲਾਰੀਆਂ।

‘ਪ੍ਰੀਤ’ ਔਗਣ ਢੱਕਦਾ,
ਪਾਲਦਾ ਹੈ ਯਾਰੀਆਂ।

* * *

ਇਹ ਬਾਜ਼ੀ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਜੇ

ਇਹ ਬਾਜ਼ੀ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਜੇ ਆਪ ਹਾਰੋ ਤਾਂ ਮਜ਼ਾ ਆਵੇ।
ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਜੇ ਕਰਜ਼ਾ ਇੰਜ ਉਤਾਰੋ ਤਾਂ ਮਜ਼ਾ ਆਵੇ।

ਨਕਾਰੇ ਝੂਠ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਪਿਛੇ ਜਿਹੜਾ ਆਪ ਝੂਠਾ ਹੈ
ਤੁਸੀਂ ਜੇ ਝੂਠ ਨੂੰ ਸਾਹਵੇਂ ਨਕਾਰੋ ਤਾਂ ਮਜ਼ਾ ਆਵੇ।

ਵਿਚਾਰਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਚੰਗੀਆਂ ਨੇ, ਪਰ,
ਇਹ ਮਸਲਾ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਵੀ ਜੇ ਵਿਚਾਰੋ ਤਾਂ ਮਜ਼ਾ ਆਵੇ।

ਬਿਦੋਸ਼ੇ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨਾ, ਨਹੀਂ ਸੂਰਮਗਤੀ ਕੋਈ,
ਜੇ ਅਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਰੋ ਤਾਂ ਮਜ਼ਾ ਆਏ।

ਤੁਸੀਂ ਗ਼ੈਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਬਾਹਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ,
ਜ਼ਰਾ ਏਧਰ ਵੀ ਬਾਹਾਂ ਨੂੰ ਉਲਾਰੋ ਤਾਂ ਮਜ਼ਾ ਆਵੇ।

ਅਸਾਥੋਂ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਾਨ ਵਾਰਨ ਦੀ,
ਕਦੇ ਖੁਦ ਜਾਨ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਵੀ ਵਾਰੋ ਤਾਂ ਮਜ਼ਾ ਆਵੇ।

ਤੁਸੀਂ ਘੜਦੇ ਹੋ ਕਿੱਸੇ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਦੇ ਪੁੱਛ ਪੁੱਛ ਹਵਾਵਾਂ ਤੋਂ,
ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਵੀ ਮੁੱਲ ਤਾਰੋ ਤਾਂ ਮਜ਼ਾ ਆਵੇ।

* * *

ਕਦੇ ਇਹ ਫੁੱਲ ਬਣ ਜਾਂਦੀ

ਕਦੇ ਇਹ ਫੁੱਲ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਕਦੇ ਬਣ ਤੀਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਇਹ ਆਸ਼ਕ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹੈ ਪੱਥਰਾਂ ਨੂੰ ਚੀਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉਡੀਕੇ ਵੀਰ ਨੂੰ, ਬਾਬਲ ਨੂੰ, ਸੌਹਰੇ ਘਰ 'ਚ ਬੈਠੀ ਧੀ,
ਨਾ ਆਏ ਜਦ ਵੀ ਕੋਈ ਤਾਂ ਉਹ ਹੋ ਦਿਲਗੀਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਵੀ ਜੁਲਮ ਹੱਦ ਟੱਪੇ ਕੋਈ ਮੂੰਹ ਵੀ ਨਾ ਜੇ ਖੋਲੇ,
ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਖਾਤਿਰ ਫੜੀ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਤੇਰੀ ਤੱਕਣੀ ਦਾ ਜਲਵਾ ਹੀ, ਭਰੀ ਮਹਿਫਲ ਦੀ ਰੋਣਕ ਹੈ
ਕੋਈ ਉਠ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਇਹ ਬਣ ਜ਼ਜੀਰ, ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਵੀ ਯਾਦ ਕਰਦਾ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਹੈ ਮਹਿਬੂਬ ਅਪਣੇ ਨੂੰ,
ਉਹਦੇ ਹੰਝੂਆਂ ਦੇ ਸੰਗ ਹੋ ਔਖ ਨੀਰੋ ਨੀਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

* * *

ਸੂਰਜ ਸਭ ਨੂੰ ਅਪਣੀ ਲਾਲੀ

ਸੂਰਜ ਸਭ ਨੂੰ ਅਪਣੀ ਲਾਲੀ ਦੇਵੇਗਾ।
ਧਰਤੀ ਤਾਈਂ ਵੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੇਵੇਗਾ।

ਪਾਪ ਤੇ ਪੁੰਨ ਦੀ ਸੱਚੀ ਸੁੱਚੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ,
ਬਾਬਰ ਨੂੰ ਨਾਨਕ ਸਮਕਾਲੀ ਦੇਵੇਗਾ।

ਖੁੱਧ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦਾ ਜੇਕਰ ਰੁਕਿਆ ਨਾ,
ਵਕਤ ਮੋੜ 'ਤੇ ਨਵੀਂ ਪੰਚਾਲੀ ਦੇਵੇਗਾ।

ਸਦੀਆਂ ਤੀਕਰ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਭਰ ਹੋਣੇ ਨਾ,
ਜਿਹੜੇ ਡੂੰਘੇ ਫੱਟ ਅਬਦਾਲੀ ਦੇਵੇਗਾ।

ਬਾਹਰੋਂ ਮਿੱਤਰ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੈ ਵੈਰੀ ਜੋ,
ਚਿੱਟਾ ਦਿਨ ਖੋਹ ਰਾਤ ਉਹ ਕਾਲੀ ਦੇਵੇਗਾ।

ਉਸ ਖਾਲੀ ਦਾ ਖਾਲੀ ਰਹਿ ਜਾਣਾ, ਦਰ ਤੋਂ,
ਖਾਲੀ ਜਿਹੜਾ ਮੋੜ ਸਵਾਲੀ ਦੇਵੇਗਾ।

ਹਰੇ ਭਰੇ ਕਰ ਦੇਣੇ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਨੇ ਸਾਰੇ ਹੀ,
ਜੋ ਮੁਰਝਾਏ ਬੂਟੇ ਮਾਲੀ ਦੇਵੇਗਾ।

* * *

ਰੱਖ ਹੌਸਲਾ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੇ ਵੱਲ

ਰੱਖ ਹੌਸਲਾ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੇ ਵੱਲ ਵਧਦਾ ਜਾਈਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।
ਮਨ ਦਾ ਗੀਤ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਲੈਅ 'ਤੇ ਤੂੰ ਵੀ ਗਾਈਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।

ਜਦ ਵੀ ਆਵੀਂ ਨਾਲ ਲਿਆਵੀਂ ਅਪਣੇ ਨਾਲ ਤੂੰ ਅਪਣੀ ਖੁਸ਼ਬੋ,
ਅਪਣੇ ਦਿਲ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਬਗੀਚੇ ਨੂੰ ਮਹਿਕਾਈਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।

ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਆਏ ਤਿੜਕ ਨਾ ਜਾਵਣ ਤੇਰੇ ਸੁਫਨੇ,
ਮੇਰੇ ਘਰ ਦੇ ਬੂਹੇ ਨੂੰ ਤੂੰ ਆ ਖੜਕਾਈਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।

ਤੇਰੀ ਯਾਦ ਤਾਂ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਮੇਰੇ ਘਰ ਤਕ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,
ਐ ਦਿਲ ਨਰਮ ਗ਼ਲੀਚਾ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਵਿਛਾਈਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।

ਜੇਕਰ ਮੇਰੀ ਮੁਹੱਬਤ ਤਾਈਂ ਤੇਰਾ ਕੌਲ ਕਰਾਰ ਨਾ ਮਿਲਿਆ,
ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਿਹੜਾ ਪਾਲੇਗਾ ਇਸ ਬੂਟੇ ਤਾਈਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।

ਕਿਧਰੇ ਤੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਚਮਕ ਨਾ ਚੁੰਧਿਆ ਦੇਵੇ,
ਐ ਦਿਲ ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਖੜੇ ਤੋਂ ਤੂੰ ਘੁੰਡ ਸਰਕਾਈਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।

ਕਾਹਲੇ ਲੋਕੀਂ ਰੌਲਾ ਪਾਉਂਦੇ ਯਾਰ ਦਿਖਾਵੇ ਦੀ ਖਾਤਰ ਹੀ,
ਪਰ ਤੂੰ ਕਾਹਲ ਕਰੀਂ ਨਾ ਅਪਣੀ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਕਮਾਈਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ।

* * *

ਹੁਣ ਤਾਂ ਮਾੜੇ ਯਾਰ ਵੀ ਚੰਗੇ

ਹੁਣ ਤਾਂ ਮਾੜੇ ਯਾਰ ਵੀ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਨੇ।
ਵੁੱਲਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਖਾਰ ਵੀ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਨੇ।

ਰਿਹਾਂ ਮੈਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟਦਾ ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲ ਤੋਂ,
ਹੁਣ ਉਸ ਦੇ ਇਨਕਾਰ ਵੀ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਨੇ।

ਕੰਮ ਜੇ ਮਾੜੇ ਹੋਵਣ ਵਿੱਛੋੜੇ ਜੰਮਿਆਂ ਦੇ,
ਤਾਂ ਮਾੜੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵੀ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਨੇ।

ਇਸ਼ਕ ਨੇ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਬਦਲ ਕੇ ਰਖ ਦਿੱਤੀ,
ਹੁਣ ਝੂਠੇ ਇਕਰਾਰ ਵੀ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਨੇ।

ਮੂਰਖ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਯਾਰੋ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ,
ਦੁਸ਼ਮਣ ਕੁਝ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਵੀ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਨੇ।

ਸੁੱਖ ਵੇਲੇ ਇਹ ਜਾਪਣ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ, ਪਰ,
ਦੁੱਖ ਵੇਲੇ ਸਿਰਦਾਰ ਵੀ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਨੇ।

ਜੇਕਰ ਢਾਹੇ ਜੁਲਮ ਵੀ ਹੱਸ ਕੇ ਮਹਿਬੂਬਾ,
ਉਸ ਦੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਵੀ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਨੇ।

‘ਪ੍ਰੀਤ’ ਨੂੰ ਬੰਧਨ ਜਚਦੇ ਨਾ ਐਪਰ ਇਸ ਨੂੰ,
ਪਿਆਰ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਵੀ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਨੇ।

* * *

ਇਸ਼ਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ

ਇਸ਼ਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ।
ਦਿਲ ਦੀ ਦੌਲਤ ਪਿਆਰ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਦਰਿਆ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ਼ਕੇ ਨੇ ਡੁੱਬਣਾ,
ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਇਸ਼ਕ ਰਵਾਨੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ।

ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਦੌਲਤ ਹੈ ਠੋਕਰ ਵਿੱਚ,
ਦਿਲ ਮੇਰਾ ਬਸ ਦਿਲਬਰ ਜਾਨੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ।

ਦਾਜ਼ ਗਿਆ ਬਣ ਦੈਂਤ ਹੈ ਜੋਬਨ ਮੱਤੀਆਂ ਲਈ,
ਧੀਆਂ ਤੋਂ ਕੈਸੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ।

ਪਰਬਤ, ਝੀਲਾਂ, ਝਰਨੇ, ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਝੁਰਮਟ,
ਇਹੋ ਨਜ਼ਾਰਾ ਹਰ ਸੈਲਾਨੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ।

ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਅੰਤਰ,
ਨਵੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਰਾਹ ਲਾਸ਼ਾਨੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਦੇਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਦੇਵੇ ਉਸ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ,
'ਪ੍ਰੀਤ' ਤਾਂ ਰੱਬ ਤੋਂ ਸਦਾ ਜਵਾਨੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ।

* * *

ਨਜ਼ਰ ਵਾਲੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ

ਨਜ਼ਰ ਵਾਲੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਪਹਿਚਾਣ ਲੈਂਦੇ ਨੇ।
ਨਫੇ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਕਸਰ ਪਹਿਚਾਣ ਲੈਂਦੇ ਨੇ।

ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਹੀ ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ,
ਗੁਣੀ ਬੰਦੇ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸਤਰ ਪਹਿਚਾਣ ਲੈਂਦੇ ਨੇ।

ਜਗਾਉਣਾ ਅਲਖ ਦਰ ਦਰ 'ਤੇ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕੰਮ ਫਕੀਰਾਂ ਦਾ,
ਉਹ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਪਹਿਚਾਣ ਲੈਂਦੇ ਨੇ।

ਹੈ ਡਾਢੀ ਸੂਝ ਦਿੱਤੀ ਰੱਬ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਪਰਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ,
ਇਹ ਬੇਲੇ ਲੱਖ ਗਾਹਵਣ ਅਪਣਾ ਘਰ ਪਹਿਚਾਣ ਲੈਂਦੇ ਨੇ।

ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਿੰਮਤਾਂ ਵਾਲੇ ਹੀ ਸਰ ਕਰ ਲੈਣ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੂੰ,
ਸਿੱਖਰ ਪਹਿਚਾਣ ਲੈਂਦੇ ਉਹ ਸਫ਼ਰ ਪਹਿਚਾਣ ਲੈਂਦੇ ਨੇ।

ਕਰਿਸ਼ਮਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਫਾਈ ਹੱਥ ਦੀ ਹੁੰਦੀ,
ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਤਾਂ ਜਾਦੂਗਰ ਪਹਿਚਾਣ ਲੈਂਦੇ ਨੇ।

ਇਹ ਹਾਕਿਮ ਹੋਣ ਜ਼ਾਲਿਮ ਜਾਂ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਹੋਣ ਡਾਢੇ ਪਰ,
ਉਹ ਮਰ ਮੁੱਕ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਸਬਰ ਪਹਿਚਾਣ ਲੈਂਦੇ ਨੇ।

ਹੈ ਪਾਉਣਾ ਆਲ੍ਹਣਾ ਕਿੱਥੇ ਅਤੇ ਕਿਸ ਰੁੱਖ ਦੀ ਟਹਿਣੀ,
ਪਰਿੰਦੇ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਦੇ ਹਰ ਇਕ ਲਗਰ ਪਹਿਚਾਣ ਲੈਂਦੇ ਨੇ।

* * *

ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਾਰੇ ਗਿਲੇ ਦੂਰ

ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਾਰੇ ਗਿਲੇ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ।
ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਦੋਵੇਂ ਜਦੋਂ ਚੂਰ ਹੋ ਗਏ।

ਘਰ ਸੀ ਹਨੇਰਾ ਪਰ ਤੇਰੇ ਆਉਣ ਨਾਲ,
ਵੇਖ, ਨੇਰੇ ਖੂਜੇ ਨੂਰੇ ਨੂਰ ਹੋ ਗਏ।

ਲੋਕੀਂ ਕਹਿਣ ਅਸੀਂ ਬਦਨਾਮ ਦੋਸਤਾ,
ਅਸੀਂ ਕਹੀਏ ਹੋਰ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਏ।

ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਰਾਮ ਖੜੇ ਮੈਨੂੰ ਘੇਰ ਕੇ,
ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਫੂਰ ਹੋ ਗਏ।

ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਖਾਬਾਂ ਦੇ ਮਹੱਲ ਕਾਇਮ ਸਨ,
ਤੇਰੇ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਸਾਰੇ ਚੂਰ ਹੋ ਗਏ।

ਜਿਹਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤੁਸਾਂ ਹੱਸ ਕੇ,
ਓਹੀ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਮਗਰੂਰ ਹੋ ਗਏ।

ਜਿਹਨਾਂ ਪੱਥਰਾਂ ਨੇ ਤੇਰਾ ਪੈਰ ਚੁੰਮਿਆ,
ਪਾ ਕੇ ਤੇਰੀ ਛੋਹ ਕੋਹੇਨੂਰ ਹੋ ਗਏ।

ਝੂਠੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਤੇਰੀ ਤਸਵੀਰ 'ਤੇ,
ਸੱਚ ਕਹਿਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਗਏ।

ਵੇਖ ਮੰਝਧਾਰ ਫਸੀ ਬੇੜੀ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਦੀ,
ਯਾਰ ਸੀ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ।

* * *

ਕਰਦੇ ਏਦਾਂ ਯਾਰ ਪਿਆਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ

ਕਰਦੇ ਏਦਾਂ ਯਾਰ ਪਿਆਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।
ਟੁੱਟਦੇ ਨੇ ਜੋ ਤਾਰੇ, ਤਾਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਬੱਦਲਵਾਈ ਹੁੰਦ ਘਟਾ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ,
ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਜਿਹੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਬਾਹਾਂ ਰੁੱਸੇ ਯਾਰ ਜਦੋਂ ਮਿਲਦੇ
ਮਿਲਦੇ ਇਹ ਪਲ ਫੇਰ ਉਧਾਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਆਸ਼ਕ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਕਾਰ ਕਮਾਉਂਦੇ ਰੂਹਾਂ ਤੋਂ,
ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਹਰ ਕੇ ਹਾਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਰਾਂਝਾ, ਹੀਰ ਤੇ ਵਾਰਿਸ, ਕਥਾ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ,
ਬਿਨਾਂ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਵੰਡ-ਵੰਡਾਈ, ਕਿੱਲੇ ਖੇਤ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ,
ਬਿਨ ਲਾਲਚ ਤਾਂ ਯਾਰ ਖਿਲਾਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਧਰਤੀ ਪੀ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅੱਥਰੂ ਅਬਲਾ ਦੇ,
ਉਂਝ ਖੂਹਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਖ਼ਾਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਕਿੱਥੇ ਚੱਲਿਓਂ ਯਾਰਾ ਛੱਡ ਵਿਚਕਾਰੇ ਤੂੰ,
ਯਾਰ ਬਿਨਾ ਯਾਰਾਂ ਦੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

‘ਪ੍ਰੀਤ’ ਇਸ਼ਾਰਾ ਮਿਲ ਜਾਏ ਜਦ ਪਿਆਰੇ ਦਾ,
ਓਦੋਂ ਭਾਰੇ ਪੈਂਡੇ ਭਾਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

* * *

ਬੜੇ ਹੀ ਤੰਗ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਨੇ ਅਪਣੇ

ਬੜੇ ਹੀ ਤੰਗ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਨੇ ਅਪਣੇ ਕਾਫੀਏ ਯਾਰੋ।
ਬੜੀ ਹੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਮੱਲ ਕੇ ਹਾਂ ਬੈਠੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਯਾਰੋ।

ਬੜੇ ਮਿਲਦੇ ਨੇ ਹਰ ਇਕ ਪੈਰ 'ਤੇ ਗੁਸਤਾਖੀਏ ਯਾਰੋ।
ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿਹਨੂੰ ਸੱਚ ਆਖੀਏ ਯਾਰੋ।

ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਬੜਾ ਆਸਾਨ ਹੈ ਹੁੰਦਾ ,
ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪਣੇ ਦਿਲ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਝਾਕੀਏ ਯਾਰੋ।

ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਚਿੱਠੀਆਂ ਜੇ ਕੋਈ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ,
ਤਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦਰ ਤੁਹਾਡੇ ਰੋਜ਼ ਆਉਂਦੇ ਡਾਕੀਏ ਯਾਰੋ।

ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਸ਼ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਭਾਰਤ ਜਿਹਾ ਕੋਈ,
ਇਹਨੂੰ ਪਰ ਖਾਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਲੁਟੇਰੇ ਮਾਫੀਏ ਯਾਰੋ।

ਅਸੀਂ ਸਮਤੋਲ ਰੱਖਦੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਤਾਂ,
ਕਿਉਂ ਫਿਰ ਗੁੰਮ ਹੁੰਦੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਜੁਗਰਾਫੀਏ ਯਾਰੋ।

ਅਸਾਂ ਸਾਗਰ ਫਰੋਲੇ ਨੇ ਅਸਾਂ ਗਾਹੇ ਖਲਾਅ ਵੀ ਨੇ,
ਮਜ਼ਾ ਤਾਂ ਹੈ ਜੇ ਗਹਿਰਾਈ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਨਾਪੀਏ ਯਾਰੋ।

ਹੈ ਗੋਤਾਖੋਰ ਡਾਢਾ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਲੁਕੇ ਜਾ ਸਾਗਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ,
ਪਤਾ ਦੱਸਣਗੇ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਗਜ਼ਲ ਦੇ ਕਾਫੀਏ ਯਾਰੋ।

* * *

ਯਾਰ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਮਿਲਦਾ

ਯਾਰ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਮਿਲਦਾ।
ਕਿਸ ਨੂੰ ਹਾਲ ਸੁਣਾਈਏ ਦਿਲ ਦਾ।

ਤੇਰੇ ਮੇਲ ਬਿਨਾਂ ਓ ਯਾਰਾ,
ਕੰਵਲ ਖਿੜੇ ਨਾ ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਦਾ।

ਉਹ ਡੁੱਬ ਕੇ ਵੀ ਪਾਰ ਉਤਰਦਾ,
ਜੋ ਆਸ਼ਿਕ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਠਿਲ੍ਹਦਾ।

ਕਿਹਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਜੀਵਨ ਮਿਲਿਆ,
ਧਰਤ ਮਿਲੇ ਨਾ ਅੰਬਰ ਮਿਲਦਾ।

ਪੈਰ ਉਸੇ ਦੇ ਮੰਜ਼ਿਲ ਚੁੰਮਦੀ,
'ਪ੍ਰੀਤ' ਜੋ ਮਤਵਾਲਾ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦਾ।

* * *

ਰੋਟੀ ਦਾ ਹੱਲ ਹੋਣਾ ਕਿੱਦਾਂ

ਰੋਟੀ ਦਾ ਹੱਲ ਹੋਣਾ ਕਿੱਦਾਂ, ਸਵਾਲ ਵੇਖੋ।
ਜੀਣਾ ਹੈ ਅੱਜ ਸਾਡਾ ਕਿੰਨਾ, ਮੁਹਾਲ ਵੇਖੋ।

ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਉੱਡੋ, ਚੀਨੇ ਕਬੂਤਰੋ ਹੁਣ,
ਥਾਂ ਥਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ, ਲਾਏ ਨੇ ਜਾਲ ਵੇਖੋ।

ਜਾਵਾਂ ਮੈਂ ਦੂਰ ਕਿੱਦਾਂ, ਮਹਿਬੂਬ ਆਪਣੇ ਤੋਂ,
ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਯਾਦ ਉਸ ਦੀ, ਸਾਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵੇਖੋ।

ਖਾਣਾ ਮੈਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ, ਗ਼ਮ ਖਾ ਰਿਹਾ ਤੁਹਾਡਾ,
ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਾਂ ਫੇਰ ਵੀ ਮੈਂ, ਮੇਰਾ ਕਮਾਲ ਵੇਖੋ।

ਦਿਲ ਨੂੰ ਸਰੂਰ ਆਉਂਦਾ, ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਨੂਰ ਆਉਂਦਾ,
ਮਹਿਬੂਬ ਦਾ ਜ਼ਰਾ ਕੁ, ਕਰ ਕੇ ਖਿਆਲ ਵੇਖੋ।

ਅਪਣਾ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਜੇ ਕਰ ਲੱਭਿਆ ਨਹੀਂ ਕਿਤੇ ਵੀ,
ਨੇੜੇ ਦੇ ਮੈਅਕਦੇ ਵਿਚ ਉਸ ਤਾਈਂ ਭਾਲ ਵੇਖੋ।

* * *

ਯਾਰਾ ਪੁੱਛ ਨਾ ਹੁਣ ਤਕ ਆਪਾਂ

ਯਾਰਾ ਪੁੱਛ ਨਾ ਹੁਣ ਤਕ ਆਪਾਂ, ਕਿੰਝ ਇਹ ਉਮਰ ਲੰਘਾਈ ਹੈ।
ਕੁਝ ਲੋਕੀਂ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਸਿਆਣਾ, ਬਹੁਤੇ ਕਹਿਣ ਸੁਦਾਈ ਹੈ।

ਚੰਗਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ, ਬੁਰਿਆਂ ਕੋਲ ਹੈ ਕਿਉਂ ਬਹਿਣਾ,
ਚੰਗੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਆਖਣਾ, ਬੁਰੇ ਕਹਿਣ ਬੁਰਿਆਈ ਹੈ।

ਦੂਰ ਪਹਾੜੋਂ ਆਉਂਦੀਏ ਨਦੀਏ, ਦੋ ਘੁੱਟ ਦੇਈਂ ਪਿਲਾ ਪਾਣੀ,
ਦੋ ਘੁੱਟ ਤ੍ਰੇਹ ਬਣ ਪਿਆਸ ਉਮਰ ਦੀ, ਹੋਠੀਂ ਮੇਰੇ ਆਈ ਹੈ।

ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਰਹਿਮ 'ਤੇ ਰਹਿਣਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੁਲਾਮੀ ਕੀ,
ਸੌ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਯਾਰੋ, ਪਲ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਖੁਦਾਈ ਹੈ।

ਵਿੱਚ ਵਸਲ ਹੋ ਖੀਵੇ ਰਹਿਣਾ, ਹਿਜ਼ਰ ਨੂੰ ਹੱਸ ਕੇ ਜੀ ਲੈਣਾ,
ਦੁਖ ਸੁਖ ਹੱਸ ਕੇ ਝੋਲੀ ਪਾਉਣਾ, ਏਸੇ ਵਿਚ ਵਡਿਆਈ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਪੁੱਛਦਾ ਏਂ ਮਿੱਤਰਾ, ਕੀ ਖੱਟਿਆ ਮੈਂ ਇਸ਼ਕੇ 'ਚੋਂ,
ਹੰਝੂ, ਹੌਕੇ, ਚੀਸਾਂ, ਟੀਸਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਘੱਟ ਕਮਾਈ ਹੈ!

ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਾ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਨੇ ਮੁੰਦਰਾਂ, ਦਰ ਦਰ ਅਲਖ ਜਗਾਈ ਵੀ,
ਐਪਰ ਹੀਰ ਨੇ ਜੋਗੀ ਤਾਂਈਂ, ਮਾਸਾ ਖੈਰ ਨਾ ਪਾਈ ਹੈ।

* * *

ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਰੀਤ ਰਹੀ ਹੈ

ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਰੀਤ ਰਹੀ ਹੈ।
ਰੋਂਦੀ ਏਥੇ ਪ੍ਰੀਤ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕੀ ਦੱਸੀਏ ਤੇਰੇ ਬਿਨ ਸਾਡੀ,
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕੀਕਰ ਬੀਤ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕੌਣ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸੁਣਦਾ, ਸਭ ਨੂੰ,
ਅਪਣੀ ਹੀ ਪ੍ਰੀਤ ਰਹੀ ਹੈ।

ਲਾਲਚ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ,
ਨੀਤ ਸਦਾ ਬਦਨੀਤ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮਨਮੁਖ ਮੌਜ ਕਰੇ, ਗੁਰਮੁਖ ਦੀ,
ਮਿੱਟੀ ਸਦਾ ਪਲੀਤ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੌਤ ਨੇ ਕੀਤੀ ਘਟ ਨਾ, ਫਿਰ ਵੀ,
ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੁਰਜੀਤ ਰਹੀ ਹੈ।

‘ਪ੍ਰੀਤ’ ਸੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰੀਤ ਹੈ ਹੁਣ ਵੀ,
ਕਾਇਮ ਸਦਾ ਪ੍ਰੀਤ ਰਹੀ ਹੈ।

* * *

ਜੇ ਅਪਣੀ ਆਪ ਨਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ

ਜੇ ਅਪਣੀ ਆਪ ਨਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਜ਼ਤ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਰੁਲੇ ਰਾਹਾਂ ਦੇ ਪੱਥਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਹੱਬਤ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੇ ਪਰ ਕਦੇ ਹੈ ਸੋਚਿਆ ਇਹ ਵੀ,
ਮੈਂ ਜਿੰਨੀ ਕਰ ਰਿਹਾਂ ਏਨੀ ਵੀ ਉਸਤਤ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਹੁਸਨ ਹੰਕਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੀ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਰਖਦਾ ਪਰਦਾ,
ਕਿ ਸੋਹਣੀ ਦੀਦ ਲਈ ਏਨੀ ਵੀ ਹੁੱਜਤ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਬੜਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਅਜ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ,
ਮੁਹੱਬਤ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਫ਼ਰਤ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕੁਫਰ ਜਦ ਤੋਲ ਕੇ ਹੀ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਸਨਮਾਨ ਹੈ ਮਿਲਦਾ,
ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਸਚ ਬੋਲਣ ਦੀ ਹਿਮਾਕਤ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਚੁਫੇਰੇ ਵਾਪਰੇ ਜੋ ਕੁਝ ਬਖ਼ੂਬੀ ਸਮਝਦੇ ਲੋਕੀਂ,
ਕਿ ਸੇਵਾ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਿਆਸਤ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸੱਚ ਨੂੰ ਹੀ ਸੱਚ ਕਹਿਣੋ ਟਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ,
ਨਹੀਂ ਤਾਂ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ।

* * *

ਰੁੱਖ ਜੇਕਰ ਢਹਿ ਗਏ ਤਾਂ

ਰੁੱਖ ਜੇਕਰ ਢਹਿ ਗਏ ਤਾਂ ਆਲ੍ਹਣੇ ਵੀ ਢਹਿਣਗੇ।
ਫਿਰ ਪਰਿੰਦੇ ਜਾ ਕੇ ਕਿਹੜੀ ਸ਼ਾਖ ਉੱਤੇ ਬਹਿਣਗੇ।

ਜੇ ਤੁਸਾਂ ਮੁਖ ਮੋੜ ਰੱਖਿਆ ਏਸ ਤਰਫੋਂ ਇੰਜ ਹੀ,
ਫੇਰ ਨੈਣੋਂ ਨੀਰ ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਵਹਿਣਗੇ।

ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਰਾਹ ਤੇਰਾ ਤੱਕਦੇ ਹੋਵਾਂਗੇ ਫਨਾਹ,
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਰਮਾਨ ਸਾਡੇ ਸਭ ਅਧੂਰੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਵਾਸਤੇ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰ,
ਰੰਗ ਨੇ ਜੋ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਉਹ ਰੰਗ ਨਾ ਹੁਣ ਲਹਿਣਗੇ।

ਇਕ ਦਿਨ ਭਾਂਬੜ ਵੀ ਬਲਣੇ, ਅੱਗ ਵੀ ਫੈਲੇਗੀ 'ਪ੍ਰੀਤ',
ਬਾਂਸ ਜੇ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਏਦਾਂ ਖਹਿਣਗੇ।

* * *

ਰਾਤ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਨੀਂਦ ਤੇ

ਰਾਤ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਨੀਂਦ ਤੇ ਦਿਨ ਦਾ ਚੈਨ ਗੁਆਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।
ਬੇ-ਕਦਰਾਂ ਸੰਗ ਅੱਖੀਆਂ ਲਾ ਆਖਰ ਪਛਤਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਰੁੱਸਿਆ ਮੀਤ ਮਨਾਵਣ ਲਈ ਹਰ ਦਾਅ ਅਜ਼ਮਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।
ਓਸੇ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਸ਼ਿਅਰ ਕੋਈ ਓਸੇ ਨੂੰ ਸੁਣਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਬਿਖੜਾ ਪੰਧ ਹੈ ਇਸ਼ਕੇ ਦਾ, ਇਹ ਕੰਮ ਨਾ ਹਾਰੀ ਸਾਰੀ ਦਾ
ਜੀਂਦੇ ਜੀ ਹਰ ਪਲ ਮਰ ਮਰ ਕੇ ਇਹ ਪੰਧ ਮੁਕਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸੱਜਣਾ ਦੀ ਤਾਂਘ ਸਦੀਵੀ ਹੈ, ਹਰ ਪਲ ਓਹਨਾਂ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰ ਰਹੇ,
ਬੰਨ੍ਹ ਘੁੰਗਰੂ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਵਾਂਗੂ ਨੱਚ ਨੱਚ ਕੇ ਵਿਖਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਫੋਕੀ ਰਸਮੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਸੱਧਰਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀ ਕਰਨਾ,
ਜੇ ਕਰ ਬੈਠੋ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਬਸ ਘਾਣ ਕਰਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਰੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਧੁੱਪ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਤੂੰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਵੇਖ ਐ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਜ਼ਰਾ,
ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਛਾਵਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਖੁਦ ਨੂੰ ਹੀ ਜਲਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

* * *

ਓਸ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਗਿਲਾ ਅਕਸਰ

ਓਸ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਗਿਲਾ ਅਕਸਰ ਇਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਰਿਹਾ।
ਆਪਣਾ ਕਹਿ ਕੇ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਛਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਤੋਰ ਨਾ ਜਿਸ ਨੇ ਮਿਲਾਈ ਨਾਲ ਤੁਰਦੇ ਵਕਤ ਦੇ,
ਉਹ ਖਲੋਤਾ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਸੀ ਹਥ ਹੀ ਮਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਕੀ ਉਹਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੋਣੀ ਸੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਓਸ ਦੀ,
ਆਪ ਹੀ ਜੋ ਕਾਲਿਆਂ ਕਾਂਵਾਂ 'ਚ ਜਾ ਰਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਕੋਰੇ ਕਾਗਜ਼ ਹੀ ਨਿਕਲਦੇ, ਜਦ ਕਦੇ ਸਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦਾ,
ਬਹੁਤ ਬੰਦ ਕਰ ਉਹ ਲਫਾਫੇ ਚਿੱਠੀਆਂ ਘੱਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਝੱਖੜੋਂ ਬਚਦਾ ਤੇ ਬਚਦਾ ਪੱਤਝੜਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ,
ਪਿਆਰ ਦਾ ਪੌਦਾ ਮਗਰ ਹਰ ਹਾਲ ਹੀ ਪਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਮੈਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਂ ਆਰਤੀ ਦੇ ਥਾਲ ਵਿਚ,
ਬਣ ਕੇ ਦੀਵਾ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਬਲਦਾ ਰਿਹਾ।

* * *

ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਆਸ ਤੇ ਉਮੰਗ ਦੋਸਤੋ

ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਆਸ ਤੇ ਉਮੰਗ ਦੋਸਤੋ।
ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਆਵੇ ਕਿਵੇਂ ਰੰਗ ਦੋਸਤੋ।

ਆਸ ਵਾਲੀ ਬੇੜੀ ਨਾ ਕਿਨਾਰੇ ਲੱਗਦੀ,
ਹੱਕ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਾ ਤਰੰਗ ਦੋਸਤੋ।

ਮੋਹ ਦੀ ਡੋਰ ਤੋੜ ਕੇ ਅਜ਼ਾਦ ਹੋਵੀਏ,
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਇਹ ਪਤੰਗ ਦੋਸਤੋ।

ਅੱਜ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਰੱਜਵੀਂ?
ਲੰਘਦੈ ਲੰਘਾਇਆਂ ਮਸਾਂ ਡੰਗ ਦੋਸਤੋ।

ਦਿਲ ਦੀ ਅਲਾਣੀ ਮੰਜੀ ਬੈਠ, ਸਮਝੋ,
ਘਰ 'ਚ ਗਰੀਬ ਦੇ ਪਲੰਘ ਦੋਸਤੋ।

ਦੋਖੀ ਨੇ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਦੇ ਅਨੇਕ ਅੱਜ ਵੀ,
ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਸਿੱਖ ਆਏ ਢੰਗ ਦੋਸਤੋ।

'ਪ੍ਰੀਤ' ਰੋਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਲਾਉਂਦਾ ਦੁੱਧ ਹੈ,
ਮਾਰਦੇ ਜੋ ਨਾਗ ਵਾਂਗ ਡੰਗ ਦੋਸਤੋ।

* * *

ਅਪਣੀ ਜੇਕਰ ਹਾਲਤ ਏਹੋ

ਅਪਣੀ ਜੇਕਰ ਹਾਲਤ ਏਹੋ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ।
ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਦੀ ਚਾਦਰ ਤਾਂ ਫਿਰ ਤਣੀ ਰਹੇਗੀ।

ਕੌਣ ਕਹੇਗਾ ਹਾਰੇ ਹੋਏ ਤਾਈਂ ਹਾਰਿਆ,
ਜਿਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਗ਼ੈਰਤ ਦੀ ਇਕ ਕਣੀ ਰਹੇਗੀ।

ਅਸਰ ਹੈ ਰਹਿਣਾ ਸਦਾ ਉਹਦੀ ਫੁੰਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ,
ਜਿਹੜੇ ਸੱਪ ਦੇ ਮੱਥੇ ਦੇ ਵਿਚ ਮਣੀ ਰਹੇਗੀ।

ਦਿਲ ਦੀ ਰੱਤ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੰਜੀਏ ਪਿਆਰ ਦਾ ਬੂਟਾ,
ਤਾਂ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਛਾਂ ਠੰਡੀ ਤੇ ਘਣੀ ਰਹੇਗੀ।

ਗਜ਼ਲ ਲਿਖੇਂਗਾ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਉਦੋਂ ਹੀ ਸੋਹਣੀ ਜਦ ਤਕ,
ਸੂਰਤ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ।

* * *

ਐ ਮਨ ਮੇਰੇ ਕਾਹਲਾ ਪੈ ਕੇ

ਐ ਮਨ ਮੇਰੇ ਕਾਹਲਾ ਪੈ ਕੇ ਇੰਝ ਨਾ ਬੂਹੇ ਢੋ।
ਸ਼ਾਮਾਂ ਵੇਲੇ ਲਿਸ਼ਕਣ ਲੱਗਦੀ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਲੋ।

ਇਹ ਦੋਖੀ ਦੀ ਚਾਲ ਹੈ ਸਾਰੀ ਹੋਏ ਇਕ ਤੋਂ ਦੋ।
ਸਾਰੇ ਦੁੱਖੜੇ ਮਿਟ ਜਾਵਣਗੇ ਜੇ ਜਾਈਏ ਇਕ ਹੋ।

'ਕੱਲੇ-ਕਾਰੇ ਫੁੱਲ ਤੋਂ ਹੋਣੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਬਦਬੋ।
ਜੇ ਰੱਲ ਬਹੀਏ, ਹੱਸੀਏ, ਖਿੜੀਏ, ਖਿੰਡ ਜਾਵੇ ਖੁਸ਼ਬੋ।

ਵਿੱਚ ਉਡੀਕਾਂ ਦਿਨ ਮੁੱਕਿਆ ਤੇ ਅੱਗੇ ਰਾਤ ਖੜੀ,
ਪਰ ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਆਬਣ ਵੇਲਾ ਅਜੇ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਲੋ।

ਪਰਬਤ ਵਰਗਾ ਜੇਰਾ ਕਰਕੇ ਹਸ ਹਸ ਦਰਦ ਹੰਢਾ,
ਹਾਲੇ ਪਹਿਲੀ ਪੂਣੀ ਕੱਤੀ ਹਾਲੇ ਈ ਨਾ ਰੋ।

ਨਾਲ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਮਿਲ ਕੇ ਬੰਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪ ਮਸ਼ੀਨ,
ਦਿਨੇ ਹੈ ਕਰਦਾ ਮਾਤਮ ਰਾਤੀਂ ਮਹਿਫਲ ਲਏ ਸੰਜੋ।

ਤੁਣਕਾ ਤੁਣਕਾ ਉਮਰ ਦੀ ਗੁੱਡੀ ਚੜ੍ਹ ਗਈ ਧੁਰ ਅਸਮਾਨ,
ਸ਼ਾਮ ਢਲੀ ਤੇ ਫੜਦੇ ਫੜਦੇ ਹੋ ਗਈ ਕਾਟਾ-ਬੋ।

ਪ੍ਰੀਤ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਕਰਦੇ, ਪਰ ਇਹ ਬਿੱਖੜੇ ਰਾਹ,
ਹਾਣੀ ਇਹਨਾਂ ਰਾਹਾਂ ਦੇ ਨਾ ਸਾਰੇ ਸਕਦੇ ਹੋ।

* * *

ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਤੜਪਦਾ ਫਿਰ ਦਰ ਤੇਰੇ

ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਤੜਪਦਾ ਫਿਰ ਦਰ ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਆ ਗਿਆ ਹੋਣਾ।
ਹਸਰ ਮੇਰਾ ਤੇਰੇ ਦਿਲ ਤਾਈਂ ਫਿਰ ਵੀ ਭਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ।

ਜਦੋਂ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਹੋਣਾ ਫਾਸਲਾ ਤੂੰ ਬਿਨ ਮੇਰੇ ਜਾਨੀ,
ਕੋਈ ਤਾਂ ਵਾ-ਵਰੋਲਾ ਤੇਰੇ ਦਿਲ 'ਤੇ ਛਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ।

ਨਾ ਪਾਈ ਤੂੰ ਕੋਈ ਚਿੱਠੀ, ਨਾ ਘੱਲਿਆ ਹੈ ਸੁਨੇਹਾ ਹੀ,
ਮੇਰਾ ਘੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਖ਼ਤ ਪਰ ਤੇਰੇ ਦਰ ਆ ਗਿਆ ਹੋਣਾ।

ਬੜਾ ਅਣਜਾਣ ਹੈ ਉਹ ਸੇਕ ਤੋਂ ਵਾਕਿਫ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ,
ਕਿਸੇ ਅਣਜਾਣੇ ਰੋਂ ਵਿਚ ਹਿਜ਼ਰ-ਭੱਠੀ ਤਾਅ ਗਿਆ ਹੋਣਾ।

ਜੇ ਢਿੱਡ ਵਿਚ ਪੀੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪਾਉਨਾ ਏਂ ਦੁਹਾਈ ਕਿਉਂ,
ਜੋ ਚੰਦਾ 'ਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਇਕੱਲਾ ਖਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ।

ਇਹ ਕਿਸ ਨੇ ਜ਼ਹਿਰ ਘੋਲੀ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਪਾਇਆ ਦੋਫ਼ਰਕਾ,
ਕੋਈ ਅਪਣਾ ਹੀ ਤਕਲਾ ਸਿਹ ਦਾ ਮਨ ਵਿੱਚ ਲਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ।

ਜਦੋਂ ਕਾਤਲ ਦੀ ਅਪਣੀ ਲਾਸ਼ ਨਾ ਲੱਭੀ, ਕਿਹਾ ਲੋਕਾਂ,
ਉਹ ਜ਼ਾਲਿਮ ਜਾਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਅਪਣਾ ਕੀਤਾ ਪਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ।

ਤੇਰੇ ਹੀ ਰੋਸਿਆਂ ਨੇ ਠੋਸ ਲਾਈ ਓਸ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ,
ਤੇਰੇ ਰੁੱਸ ਜਾਣ ਦਾ ਝੋਰਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਖਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ।

ਨਹੀਂ ਨੱਚਦਾ ਕਦੇ ਵੀ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਦੂਜੇ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ,
ਇਸ਼ਾਰਾ ਅੱਖ ਦਾ ਕੋਈ ਏਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ।

* * *

ਆਵੇ ਨਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਤਾ ਵੀ (ਸੰਨ ਚੌਰਾਸੀ ਦੇ ਨਾਂ)

ਆਵੇ ਨਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਤਾ ਵੀ, ਇਹ ਓਹੀ ਨੇ ਥਾਵਾਂ।
ਝੁੱਲ ਪਈਆਂ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਕਹਿਰੀ, ਅੱਗ ਵਰ੍ਹਾਉਂਦੀਆਂ 'ਵਾਵਾਂ।

ਸੰਤਾਲੀ ਤੇ ਚੌਰਾਸੀ ਵਿਚ, ਅੱਗ ਅਜੇਹੀ ਭੜਕੀ,
ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੀ ਪੈ ਗਈ, ਬੱਚੇ ਭੁੱਲੀਆਂ ਮਾਵਾਂ।

ਆਪਣਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣਿਆਂ 'ਤੇ, ਜੁਲਮ ਜੋ ਕੀਤੇ ਯਾਰਾ,
ਸੁਣ ਨਾ ਹੋਣੇ, ਲਿਖ ਨਾ ਹੋਣੇ, ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਲਿਖਵਾਵਾਂ।

ਹਰ ਇਕ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦਿਆਂ ਵੀ, ਕੁਝ ਵੀ ਕਰ ਨਾ ਸਕੇ,
ਦੇਖੋ ਰੰਗ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਹਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਬਿਨਾਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ।

ਕੋਈ ਵੀ ਘਰ ਘਾਟ ਰਿਹਾ ਨਾ, ਐਸੀ ਨ੍ਹੇਰੀ ਝੁੱਲੀ,
ਬੰਦੇ ਛੱਡ ਪ੍ਰਛਾਵੇਂ ਭੱਜੇ, ਤੇ ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਛਾਵਾਂ।

ਹੁਣ ਤਾਂ ਅਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ, ਬਣ ਗਏ ਹਾਂ ਪ੍ਰਦੇਸੀ,
ਅਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਹੀ ਅਪਣਾ ਤਾਂ, ਗੁੰਮ ਗਿਆ ਸਿਰਨਾਵਾਂ।

ਚੜ੍ਹ ਚੜ੍ਹ ਆਈਆਂ ਘੋਰ-ਘਟਾਵਾਂ, ਮਨ ਭਰਿਆ ਤੇ ਰੋਇਆ,
ਤੂੰ ਹੀ ਦਸ ਇਸ ਹਾਲ 'ਚ ਯਾਰਾ, ਮੈਂ ਕਿੱਦਾਂ ਮੁਸਕਾਵਾਂ।

ਪ੍ਰੀਤ ਕਦੇ ਵੀ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆਂ, ਕੌਮ ਨਾ ਕੋਈ ਮੁੱਕਦੀ,
ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਸਾਫ ਗਵਾਹੀ, ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਘਟਨਾਵਾਂ।

* * *

ਜੰਗਲ ਦੇ ਵਿਚ ਚੈਨ ਬੜਾ ਹੈ

(ਸਵ: ਪ੍ਰੋ. ਦੀਦਾਰ ਦੀ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਆਖਰੀ ਗ਼ਜ਼ਲ
ਦੇ ਬਹਿਰ-ਵਜ਼ਨ 'ਤੇ ਗ਼ਜ਼ਲ, ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਵਜੋਂ)

ਜੰਗਲ ਦੇ ਵਿਚ ਚੈਨ ਬੜਾ ਹੈ, ਦੇਖ ਲਿਆ ਅਜ਼ਮਾ ਕੇ।
ਚਲ ਦਿਲਾ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਚੱਲੀਏ, ਕੀ ਲੈਣਾ ਘਰ ਜਾ ਕੇ।

ਦੁੱਖ ਤੇ ਦਰਦ ਮਿਟਾ ਦੇਂਦਾ ਸੈਂ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਗਾ ਕੇ,
ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਤੁਰਿਆਂ ਏਨੇ ਗ਼ਮ ਤੂੰ, ਸਾਡੀ ਝੋਲੀ ਪਾ ਕੇ।

ਰੋ ਰੋ ਕੇ ਹੁਣ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸੁਣਨਾ, ਪੈਣਾ ਸਾਨੂੰ ਯਾਰਾ,
ਤੂੰ ਜੋ ਵਿਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖਿਆ, ਤੇ ਛੱਡਿਆ ਏ ਗਾ ਕੇ।

ਤੇਰੇ ਪਿਛੋਂ ਤੇਰੇ ਘਰ 'ਤੇ, ਕੀ ਬੀਤੀ ਕੀ ਜਾਣੇ,
ਤੂੰ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਚੁਪੀਤਾ ਤੁਰਿਓਂ, ਸਾਥੋਂ ਹੱਥ ਛੁਡਾ ਕੇ।

ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਬਿਤਾਈਆਂ ਘੜੀਆਂ, ਮੁੜ ਮੁੜ ਚੇਤੇ ਆਵਣ,
'ਨਾਲ ਗਿਲਾਸ, ਗਿਲਾਸ ਭਿੜਾ ਲੈ', ਕਦ ਕਹਿਣਾ ਤੂੰ ਆ ਕੇ।

ਭੁੱਲ ਨਾ ਜਾਵੇਂ ਰਾਹ ਤੂੰ ਘਰ ਦਾ, ਨੁਰੇ ਦੇ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ,
ਰੱਖੇ ਨੇ ਮੈਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ, ਆਸ ਦੇ ਦੀਪ ਜਗਾ ਕੇ।

ਕਦ ਦੇਣਾ 'ਦੀਦਾਰ' ਤੂੰ ਮੁੜ ਕੇ, ਤੇਰਾ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਇਹ ਪੁੱਛੇ,
ਦੇ ਜਾ ਕਦੇ ਦਿਲਾਸਾ ਹੀ ਤੂੰ, ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ।

* * *

ਤੁਰ ਗਿਆਂ ਤੂੰ ਯਾਰ

(ਪ੍ਰੋ: ਦੀਦਾਰ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ)

ਤੁਰ ਗਿਆਂ ਤੂੰ ਯਾਰ ਕਰ ਕੇ ਅਲਵਿਦਾਈ ਦਿਨ ਢਲੇ।
ਯਾਰ ਤੇਰੀ ਯਾਦ ਜਦ ਆਈ ਤਾਂ ਆਈ ਦਿਨ ਢਲੇ।

ਕਦਰ ਤੇਰੀ ਪਾ ਸਕੇ ਨਾ ਕੋਲ ਸੀ ਜਦ ਯਾਰ ਤੂੰ,
ਕਦਰ ਤੇਰੀ ਤਾਂ ਪਈ ਜਦ ਤਾਰ ਆਈ ਦਿਨ ਢਲੇ।

ਜਦ ਭਰੀ ਜੋਬਨ ਦੀ ਰੁੱਤੇ ਤੂੰ ਦੁਰਾਡੇ ਤੁਰ ਗਿਆ,
ਪੀੜ ਜਾਗੀ ਮਹਿਕ ਵੀ ਦਰਦਾਂ ਦੀ ਆਈ ਦਿਨ ਢਲੇ।

ਆਪਣਾ ਤਾਂ ਯਾਰ ਵੀ ਦਿਲਦਾਰ ਵੀ 'ਦੀਦਾਰ' ਤੂੰ
ਤੂੰ ਅਚਾਨਕ ਦੇ ਗਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਜੁਦਾਈ ਦਿਨ ਢਲੇ।

ਜਾਮ 'ਤੇ ਤੂੰ ਜਾਮ ਪੀਂਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਦੋਪਹਿਰ ਤਕ,
'ਪ੍ਰੀਤ' ਹੁਣ ਅਪਣਾ ਲਈ ਕਿਉਂ ਪਾਰਸਾਈ ਦਿਨ ਢਲੇ।

* * *

ਉਹ ਦਿਨ ਕਿੰਨੇ ਸੋਹਣੇ

(ਪ੍ਰੋ: ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਚੰਦ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ)

ਉਹ ਦਿਨ ਕਿੰਨੇ ਸੋਹਣੇ ਅਤੇ ਨਿਆਰੇ ਸਨ।
ਨਾਲ ਅਸਾਡੇ ਸੱਜਣ ਜਦੋਂ ਪਿਆਰੇ ਸਨ।

ਇਕ ਤੇਰੇ ਤੁਰ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਬਦਲ ਗਿਆ,
ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਮ ਕਦੇ ਨਾ ਇੱਦਾਂ ਹਾਰੇ ਸਨ।

ਨਾ ਮੈਂ ਮਾੜਾ ਨਾ ਤੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵੀਰ ਮੇਰੇ,
ਉਹ ਤਾਂ ਵੈਰੀ ਵਕਤਾਂ ਦੇ ਹੀ ਕਾਰੇ ਸਨ।

ਓਹੀ ਦਿਨ ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਦਿਨ ਹੋਏ,
ਉਹ ਦਿਨ ਜਿਹੜੇ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਸਨ।

ਤੂੰ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸਰਵਰ ਵਿਚ ਲਾ ਲਾ ਚੁੱਭੀਆਂ,
ਮੋਤੀ ਕੱਢ ਅਨਮੋਲ ਲਿਆਂਦੇ ਸਾਰੇ ਸਨ।

ਲੜਾਂ-ਮਰਾਂਗੇ ਸਾਥ ਨਿਭਾਵਾਂਗੇ ਆਪਾਂ,
ਕੀ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸੱਜਣਾਂ ਤੇਰੇ ਲਾਰੇ ਸਨ?

ਹੁਣ ਜਿੱਥੇ ਜਾ ਬੈਠੋਂ ਓਥੇ ਕੌਣ ਤੇਰਾ,
ਏਥੇ ਤਾਂ ਸਭ ਮਿੱਤਰ ਯਾਰ ਪਿਆਰੇ ਸਨ

ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਉੱਡ ਗਿਆ
ਜਿਸ ਨੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਖੰਭ ਖਿਲਾਰੇ ਸਨ।

ਤੇਰੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੋੜ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ,
ਹੁਣ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਲੋਕੀਂ: ਇਹ ਹੰਕਾਰੇ ਸਨ।

‘ਪ੍ਰੀਤ’ ਸੀ ਚੰਦ ਚਕੋਰ ਜਿਹੀ ਤੇਰੀ ਸੱਜਣਾ,
ਸਾਨੂੰ ਤੇਰੇ ਸਾਹਾਂ ਵਾਂਗ ਸਹਾਰੇ ਸਨ।

* * *

ਕਤੇਹ

ਸੁਬਾ ਸਵੇਰੇ ਕਿਰਨਾਂ ਨੂਰ ਖਿਲਾਰਦੀਆਂ।
ਰਾਤੀਂ ਰਿਸ਼ਮਾਂ ਧਰਤੀ-ਰੂਪ ਸ਼ਿੰਗਾਰਦੀਆਂ।
ਤੂੰ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਦ ਆਖਦੈਂ, ਆਖੀ ਜਾ,
ਚੰਨ ਸੂਰਜ ਬਿਨ ਕੀ ਨੇ ਗੱਲਾਂ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ।

ਪੁੰਦਲਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਚਿੜੀਆਂ ਚੁੰਝਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ।
ਦਿਸਣ ਸੂਰਤਾਂ ਹੁਣ ਨਾ ਨਰ ਤੇ ਨਾਰ ਦੀਆਂ।
ਇਕ ਸੂਰਤ ਬਿਨ ਰੱਤ ਵੀ ਜੰਮ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ,
ਕਰ ਨਾ ਗੱਲਾਂ ਹੁਣ ਬੁਝਦੇ ਅੰਗਿਆਰ ਦੀਆਂ।

ਭੁੱਲਿਆਂ ਵੀ ਨਾ ਭੁੱਲਣ ਯਾਦਾਂ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ।
ਹੁਣ ਨਾ ਛੇੜੋ ਗੱਲਾਂ ਉਸ ਮੁਟਿਆਰ ਦੀਆਂ।
ਜ਼ਖਮਾਂ ਉੱਤੇ ਲੂਣ ਬਰੂਰਨ ਦੇ ਵਾਂਗਰ,
ਸਮਝੋ ਗੇ ਨਾ ਕੀ ਕੀ ਕਹਿਰ ਗੁਜ਼ਾਰਦੀਆਂ।

ਕੁਝ ਨਾ ਪੁੱਛੋ ਗੱਲਾਂ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ।
ਦਿਨ ਦੀਵੀਂ ਜੋ ਰੱਜ ਕੇ ਡਾਕੇ ਮਾਰਦੀਆਂ।
ਨਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸੋਹਣੇ ਸੁਪਨੇ ਦਿਖਲਾ ਕੇ,
ਜਨਤਾ ਤਾਈਂ ਡੋਬ ਕੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਤਾਰਦੀਆਂ।

ਘੋਰਦੀਆਂ ਨੇ ਲੋੜਾਂ ਘਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ।
ਸੁਣ ਨਾ ਗੱਲਾਂ ਬੇ-ਬੱਢੀਆਂ ਉਸ ਯਾਰ ਦੀਆਂ।
ਜੋ ਨਿਤ ਲਾਉਂਦਾ ਉਜਾਂ ਤੋਹਮਤ ਮੇਰੇ 'ਤੇ,
ਝੂਠ ਹੈ ਰਾਹ ਵਿਚ ਹੂਰਾਂ 'ਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ।

* * *

ਮੋਤੀ ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ -ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ 'ਪ੍ਰੀਤ'

ਬਲਦੀ ਇਕ ਮਸ਼ਾਲ 'ਪ੍ਰੀਤ'।
ਲੜਦਾ ਨੇਰੇ ਨਾਲ 'ਪ੍ਰੀਤ'।
ਮਾਨੁਖਤਾ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ,
ਨਾ ਨੀਲਾ ਨਾ ਲਾਲ 'ਪ੍ਰੀਤ'।
ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਖਿੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ,
ਰਹਿ ਕੇ ਯਾਰਾਂ ਨਾਲ 'ਪ੍ਰੀਤ'।
ਤੇਰੇ ਵਿਚੋਂ, ਮੇਰੇ ਵਿੱਚੋਂ,
ਕਰੇ ਗਜ਼ਲ ਦੀ ਭਾਲ 'ਪ੍ਰੀਤ'।
ਗਜ਼ਲ ਮੰਚ ਦੀ ਸੇਵਾ ਖਾਤਰ,
ਲਾ ਕੇ ਆਵੇ ਛਾਲ 'ਪ੍ਰੀਤ'।
ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਸਤਕਾਰ ਮਾਣਦਾ,
ਰੱਖਦਾ ਬਹੁਤ ਖਿਆਲ 'ਪ੍ਰੀਤ'।
ਨਿੱਤ ਨਵਾਂ ਕੁਝ ਜਾਣਨ ਖਾਤਰ,
ਕਰਦਾ ਬੜੇ ਸਵਾਲ 'ਪ੍ਰੀਤ'।
ਲੋਟ-ਪੋਟ ਕਰ ਦੇਵੇ ਸਭ ਨੂੰ,
ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਦਿਆਲ 'ਪ੍ਰੀਤ'।
ਸਿੱਧਾ ਬੰਦਾ ਸਿੱਧੀਆਂ ਗੱਲਾਂ,
ਬੁਣਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਜਾਲ 'ਪ੍ਰੀਤ'।
ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਉਭਰਨ ਦੀ ਖਾਤਰ,
ਖਾਂਦਾ ਬੜੇ ਉਬਾਲ 'ਪ੍ਰੀਤ'।
ਗਜ਼ਲ ਸ਼ਮਾ ਦਾ ਉਹ ਪ੍ਰਵਾਨਾ,
ਪ੍ਰੀਤ ਰਿਹਾ ਏ ਪਾਲ 'ਪ੍ਰੀਤ'।
ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੀ ਕਰ ਕੇ ਖਾਤਰ,
ਹੁੰਦਾ ਬੜਾ ਨਿਹਾਲ 'ਪ੍ਰੀਤ'।
'ਚਿੱਤਰਕਾਰ' ਦਾ ਬੜਾ ਚਹੇਤਾ,
ਰਹਿੰਦਾ ਹਰਦਮ ਨਾਲ 'ਪ੍ਰੀਤ'।
'ਹਸਨਪੁਰੀ' ਸਭ ਯਾਰ ਜਾਣਦੇ,
ਬੰਦਾ ਬੜਾ ਕਮਾਲ 'ਪ੍ਰੀਤ'।

-ਇੰਦਰਜੀਤ ਹਸਨਪੁਰੀ